IVSTI LIPSI

EPISTOLARVM SELECTARVM CENTVRIA SECVNDA AD BELGAS.

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
Apud Ioannem Moretum.
CIↃ. IↃCII.
Cum Priuilegiis Cæſareo & Regio.

AD

ILLVSTRES DOMINOS

PRÆSIDEM

ET

SENATORES

Conſilij PRINCIPVM ſanctioris.

EPISTOLAS has nec ſi mittere aliò vellem, poſſem; nec ſi poſſem, vellem. Certè non debeo, neque decet, eas quæ priuatim ſemel vobis miſſæ & velut conſecratæ ſunt, in aliud nomen & mancipium publicè tranſire. Pleræque enim harum ad te IOANNES RICHARDOTE Præſes, te CHRISTOPHORE ASSONVILLI, vetuſtiſſime Senatorum, olim iuerunt: & nunc quoque deſti-

deſtinatione meâ conſtanter pergunt. Vt hoc non eſſet, an non dignitas & ſplendor veſter me alliceret? qui in alto illo culmine conſtituti, lucetis in Belgicâ, imò in Europâ; & Solis inſtar, communicatis ſplendorem, ſi quis applicat ſe vobis, aut applicatis. Iam in patriam merita, in Principes officia, nos deuinciunt, qui vel illam amamus, vel hos colimus: eóque, iure teſtimonia aut elogia damus virtutis, prudentiæ, fidei: vtinam pro voto noſtro, pro meritis veſtris, diuturna! Quid priuatim de me dicam? in quem ab annis decem, id eſt ex quo in has patrias ſedes, Deo duce, reueni, non benignitas ſolùm ſed beneficentia veſtra apparuit: vt animo quàm ore potius promam, & paria vnâ re faciam, imparem me non ſolutioni ſed profeſſioni confitendo. Hoc velut publico præ-

conio

conio nunc facio: legant & credant, quiſquis hæc mea: vos vt tutelaria numina quædam habui, inter nubes & nimbos publicos, inter calumnias aut ſuſurros priuatos: denique quòd Genium meum & Muſarum propitiare, quòd in honeſto vtilíque etiam alijs (ita ſpero, certè voueo) otio agere fuit, vobis adſcribo INCLYTI SENATORES, & inter vos duobus apicibus, quos nominaui. Nunc quoque in hac ipsâ EPISTOLARVM, id eſt ſimplicium ſermonum & cogitationum editione, vos adſpicio: date manum & præſidium, ſicubi opus: defendite, imò producite non tam me, quàm optimas artes: ſine quibus parum ornata aut inſtructa reſp. vlla aut fuit vnquam, aut erit. Apud vos audacter dicimus, olim earumdem cultores, nunc patronos: nec ipſæ indignen-

tur ante omnes Mercurios aut Apollines vos adoptare. Facite, & hanc etiam Academiam, veterem earum ſedem, caram ſanctámque habete: ita vos Deus magnos & felices, & conſilijs veſtris Principes faciat, ſeruétque. Louanij, VII. Kal. Mart. ∞. IↃCII.

INDEX

EPISTOLARVM

CENTVRIÆ SECVNDÆ

ad Belgas.

ANDREAE *Hoyo* xxv.
Antonio Beſancenoto lxxvj.
Antonio Richardoto ſuo lxij, lxviij, lxxj, lxxxviij.
Antonio VVingio, Priori Lætienſi xl.

B.

Bartholomæo Lintrenſi, Doct. Theologo xc.

C.

Carolo Billéo, Conſiliario xxiij, xxix, lxxxvj, xcviij.
Carolo Broomano lxxxvij.
Chriſtophoro Aſſonuillio, Conſiliario x, xiij, xviij, xxviij.
Claudio Cabeitio I^{to} lxxiij.
Cornelio Anchemanto V.N. xxxix.

D.

Dionyſio Villerio Cancell. & Canonico iiij, lxxxix.
Dominico Lampſonio iij.

E.

Erycio Puteano ſuo lxix.

F.

Ferdinando de Salinas, à conſiliis arcanis lxiij, lxxix.
Franciſco Montmorencio, Berſeij Toparchæ lxxxj.
Franciſco Orano ſuo lxxvij.

G.

Guilielmo Aſſonuillio Chriſtophori F. viij, xxij.
Guilielmo Breugelio Cõſiliario lxiv.
Guil. & Ant. Richardotis fratribus lij, liiij.
Guil. Richardoto & Phil. Rubenio, ſuis xcvij.
Guilielmo Richardoto ſuo lvj, lxvij, lxxiv.

H.

Henrico Cuickio, Epiſcopo Ruremundenſi xxiv.
Henrico d'Oultremanno Senatori xcij.
Henrico Strauio, I^{to} *& Canonico* xlv.
Heriberto Roſvveio, è Societ. Ieſu xxxvij.
Hieronymo Berchemio I^{to} *& Canonico* xxvj.
Hieronymo VVingio I^{to} *& Canonico* xxxiij.

Jacobo

I.

Iacobo Carondeleto V. N. & R. vij, xiiij, xx, lxx.

Iacobo Varicio I[a] xv.

Iacobo Vvveno lj.

Iano Lernutio j, l.

Ioanni Bernartio vj, xij, xxvij, lv, lxxv, c.

Ioanni Boiſoto xvij

Io. Clementi Xandrino, I[a] & Canonico xcv.

Ioanni Hemelario ſuo lxxxv.

Ioanni Orano, Preſb. Soc Ieſu lxxij.

Ioanni Richardoto, Præſidi v, xix, xxxij, xxxv, xxxviij, xlj, xliij, xlvij, xlix, lx, lxxxiiij, xciiij.

Ioanni Viuiano xvj.

L.

Lucæ VVyngardo V. N. lxxviij.

M.

Martino Delrio Preſb. Soc. Ieſu ij, xxxvj, liij.

Maximiliano Seſtichio Canonico lxxxij.

N.

Nicolao Fabri xlij.

Nicolao Micaultio V. R. lxvj.

Nicolao Oudarto, Canon. & Officiali xxx, xliiij, xlvj, lvij, lxj, lxxx, xcix.

Nicolao de VVeerdt I[a] lxxxiij, xcj.

O.

Othoni Hartio V. C. ix, xxxj, xlviij, lxv.

P.

Petro Carlerio, Preſb. Soc. Ieſu xciij.

Petro Coreto, Theol. & Canon. xxxiiij.

Petro Orano I[a] xj, lix.

Petro Scriuerio xcvj.

R.

Remaclo Roberti xxj.

V.

Vibrando Anskema lviij.

IVSTI

IVSTI LIPSI EPISTOLARVM SELECTARVM CENTVRIA SECVNDA AD BELGAS.

EPISTOLA I. *Brugas.*

I. LIPSIVS IANO LERNVTIO S. *dico.*

NIHIL audio. in ius ambula. At ſolam Epiſtolam debebas mihi? imò etiam carmen, ad Tacitum meum illuſtrandum nomine amico. Neglegis, & facis te ſubitò magnũ. An & tu Biturigas euocatus es? Moriar, niſi riſu ſolutus ſum in epiſtolâ amici cuiuſdam mei ſuper hoc Lacone. Iam neglego valetudinem, & abire Morboniam volo: ne videam, ne audiam iſta. Vos autem quid? an ſatis bellè in hoc bello? Ego in iſto Lugdunenſi otio conſeneſco. nec medicina vlla niſi à litteris: non iſtis amœnioribus, (luſoria hæc tela aduerſus Fortunam ſunt) ſed ab illis robuſtioribus. Philoſophiam dico. in quam me penetro: & quidem Stoïcam. Rides, & exſpectas, vt me videas? vultum non mutaui, ſed animum. Humanitas in nobis eadem, imò fortaſſè maior. Scio vnde iſta haurias, inquies: à Senecâ. Imò ab Epicteto & Arriano, quos in pectus penitum demiſi, & in animum. Incredibile eſt, quàm me in hac vitiorum hominumque colluuie iuuent. Taciti Commentarios videbitis breui; ſed dumtaxat volumen prius, id eſt Annales. Quæ tamen ratio maxima eſt. nam reliqua non habent eamdem obſcuritatem. Iudicia veſtra aut legam, aut coràm audiam. Vale. Lugduni, Prid. Kal. Ianuarij. Saluta vxorem à me, & meâ.

EPISTOLA II. *Leodicum.*

MARTINO DELRIO, *Presb. Soc. Ieſu.*

MISERVM me & beatum, qui tam propè tibi adſum, nec adſum. Epiſtola tua afflictum & inualidum me recreat: quid ſpirans ille ſermo? quem breui, etiamſi omnia impediant, guſtabo. eò magis, quòd latere me video parùm bonâ fide. A Lampſonio hodie litteras plures. vnde ille ſcit? te quidem & tuos ſcio extra culpam. Sed cauſſa non eſt cur hîc q[illegible]otus hæream, & neglegam agere quæ neceſſariò mihi peragenda. Etſi de rebus in Batauiâ bona mihi ſpes eſt: ita vxoris induſtrię fido (cui ante diſceſſum omnia hæc iam mandata) & inprimis Deo, qui dux & auctor huius cōſilij diriget certò in bonum finem. A Batauis etiam ipſis cur, aut quid metuam? amant me & ægrè carent, fateor: ſed nos deuincti nemini mortalium ſumus in vnam horam. Itaque honeſtè & primo tempore miſſionem petam, conſtet modò mihi de tranſlatione rerum mearum, quas nolim equidem amiſſas. Et tamen ita ſit: perierint quid tum? ego & optima illa pars mei ſalua. quod cùm erit, ita ſum affectus, vt ſpernam ex alto & rideam omnia hæc externa. Vt ij qui cum Rege aut Principe in aulâ verſantur, viliores res homineſq. faſtidiunt: ſic qui animum ad diuina applicant, tenuia hæc & humana. Nimis ea mihi nota, nec niſi ſuis pretiis apud me æſtimantur. Falſa gemmula puero aut ruſticulo poteſt imponere, gemmario mangoni nunquam: tale eſt hîc. Non diu nimis viximus: ſed tamen abundè guſtauimus quidquid fellis aut mellis eſt in rebus humanis. & illud exſuperat. In vno Deo requies, & beatæ mentes quæ ſe applicant ad verè beatam æternamq. illam Mentem. Ego volo, & vt poſſim Deus me (ſpero) iuuabit, & tu quoque precibus tuis ſacris apud ipſum. P. Oranum ſæpiùs conuenio, & ſolatium ac conſilium ab eo, quamdiu hîc erit, mutuabor. O cur non etiam à te? ſed breui fiet, ſi Deus me in paucos modò dies ſeruat. Ille idem te, R.P. meo voto, vel Sibyllæ æuum. Spadanis Aquis, VI. Kal. Iun. ∞. IↃ. XCI.

EPI-

EPISTOLA III.

DOMINICO LAMPSONIO *gaudium nuncio.*

QVOD illud? cuius cupiens maximè es: ego ad te venio. Bonâ fide? optimâ. Quando? *ἄνευ παρολκῆς καὶ ὑπερθέσεως (niſi quid humanitus) ſub hebdomadis huius finem. Ergo ſanus planè? inquies. non, ſed quaſi ſanus. comedam, bibam, garriam vt vos ſani. Manſurus hîc etiam aliquot dies eram, ſed neſcio quid rumor occultus *ὑπογογγύζει de Prædonibus. Apage autem, mihi non lubet obtorto collo iterum in Batauos. Denique ſi fontes iſti *σωτηριώδεις, alibi in viciniâ iis vtar. Nam hic infimus & paganus, transferri quaquauerſum poteſt, & ſolet: illo autem vtor. Non quin alter famâ nobilior, ſuperior ille inquam: ſed hic vſu melior, mihi quidem. Ergo veniam, & ſiquid litterarum alicunde ad me, recipe, & ſerua nec tranſmitte. O quàm te vtor, ſiue abutor? ſed excuſatiùs, quòd libente. Apud ſic amantem, ſic amans, non peccat. Salue. Aquis, VII. Idus Iul. ∞. Iↄ. XCI.

*ſine morâ aut dilatione.

*mussitat.

*salutares.

EPISTOLA IV. *Tornacum.*

DIONYSIO VILLERIO *Cancell. & Canonico* S. D.

EST quod timui, profectò meas illas Spadanas non accepiſti. Cur enim ſileres? & in hoc epiſtolio, quod ad me recenter mittis, de meis verbû nullum. Tamê leue damnum eſt: atq; adeò non damnum, quia exemplar ecce ipſum remitto, vt conſtet tibi ſaltem de officio meo in te & adfectu. Decanum Santelium incolumem ad vos veniſſe, ego gaudeo. nam viæ quàm intutæ nûc paſſim ſint, probè ſcio: qui tres totos menſes, in longâ & difficili peregrinatione hac iactor. Cogita Lipſium, cogita Germaniam (per eam enim circumuagati ſumus) & quid paſſus alter ab alterâ ſit, non ignorabis. Deus tamen, dux auctorque noſtri conſilij, mirabiliter & præter ſpem, robur dedit; & huc deduxit, vbi nunc in otio & tranquillitate hæremus. Amicos hîc habemus complures, in iis etiam Carondeletum, virum grauem, ſerium, & ſtudiis ac tibi, atque vtroque nomine mihi amicum. Eſt & Lampſonius noſter, lepidiſſimi ingenij ſenecio (talis iam vel inuitus audiet) Flandriæ veſtræ ornamentum. *Sunt plures, ſed tibi, vt opi-

nor, ignoti: inter quos, & ſæpiùs inter libros, tempus ſuauiter fallo. Quid ſi conuiuiis etiam interdum, vt cum Plauto meo dicam, diem comburimus? profectò fit, & ſæpiùs quam ego aut valetudo vellet. Quæ ſi tamen aliquo locò eſt, breui pariemus aliqua iamdiu nobis concepta. Alij enim aliâ re prodeſſe reip. poſſunt: hæc mea militia eſt. nec ingloriam, nec infructuoſam eam cenſeam, ſi velut tubicen ſaltem excitem alios, ſtilo & voce, ad Virtutem & Doctrinam. Valetudo & imbecillitas noſtra, &, ſi verum nomen vis, deſidia, non plus poſſunt. Vale. Leodici. VI. Kal. Sepr. ∞. Iↄ. XCI.

EPISTOLA V. *Bruxellam.*

IOANNI RICHARDOTO, *Conſiliario Regio intimo.*

IGNOTVM me ad te ſcribere, mirum fortaſſe ſit; niſi omnibus nota humanitas tua, prudentia, virtus. Prior inuitat; reliquæ ſpondent, non ingratum tibi fore officium, quod ab affectu manat & cultu quodam tui. Eò minùs, quòd haud planè ignotum tibi me, litteris *Oudarti* Canonici, & *Hartij* I[ai] perſuadeor: qui imò ſpem faciunt beniuolentiæ tuæ, & inclinantis in me affectus. Quod ſi ita eſt, adeò non pecco ſi ſcribam, vt peccem niſi ſcribam, & magis magiſque beniuolentiam tuam mihi firmem: quod valdè fateor mihi eſſe in votis. Non ob ea tamen (dicam liberè) ob quæ vulgus: non enim ambimus ea quæ vulgus: ſed quia amare & colere magnos viros virtuteſq. ſoleo, ſed ob ipſos. Hoc ita eſſe, facilè noſces, cùm interiùs me noſces. cui rei occaſio aliquando fortaſſè erit (ego ſpero & opto) cùm propior vobis, ipſum me tibi ſiſtam, & ſermone teſtificabor, quæ nunc ſcripto. Nam Batauos, Deo duce, tandem deſerui: verè Deo duce, quia & ipſi inuiti me dimiſerunt, & mihi in viâ lõginquâ incommoda & diſcrimina varia obiecta, quæ illo tutore euaſi. Sum nunc in Spadanis aquis, valetudinis cauſſâ: & hærebo hîc, aut in viciniâ, aliquamdiu; tum quia vxor etiam nunc in Batauis, quam exſpecto, tum quia nobis qui ex hoſtico venimus (etſi reuera nũc & ſemper amicis) non tutus in patriam ſine Diplomate regreſſus. Mihi ſiquâ tali re opus (vide fiduciam) ad te, vir Ampliſſime, audacter ibo, & auctoritatem tuam auxiliarem ſumam, conſcius

ſcius mihi animi in te, qui eſt & erit æternùm deuotus. Aquis Spadanis, IX. Kal. Iulij. ∞. IↃ. XCII.

EPISTOLA VI. *Mechliniam.*

IOANNI BERNARTIO.

STVDIVM tuũ & affectus iam olim mihi nota, magis ſe aſſerunt & oſtendunt in poſtremâ epiſtolâ tuâ, & adiuncto ſcripto. Qui magis te potes meũ oſtẽdere, quàm quòd pro me ſubis diſcrimen, & arma capis in proteruum illũ hoſtem? Amo, & meminero ſemper huius affectus: ſed quo vno contẽtus nunc ſum, tem mi Bernarti & pugnam nolo. Meum exemplum vide, qui omne hoc tempus ſilui: non rei, ſtili, aut ingenij inopiâ, ſed animi quodam decreto, & quia ſic magis decebat, atque adeò expediebat. Turpe nobis commoueri & conuerti ad eiuſmodi inclamatiunculas: & ſi fecero, quid euincam? Cauſſa mea facilis apud bonos & æquos eſt, & tribus verbis poteſt peragi: apud iſtos qui malâ libidine nos incurrunt, nunquam me probabo. Contraſcribi hoc quærunt, vt iterùm poſſint contraſcribere, & vt bella ſcilicet hæc pugna ſpectetur, Lipſius compoſitus cum Domanno. Amplius. vitam eiuſmodi libellis & famam damus, ſi reſpondemus: ſolitarij per ſe corruunt. Olim quàm multi in magnos viros, atque adeò à magnis etiam viris, libelli eiuſmodi editi ſunt? cedo vnum, non habebis. Pereunt ſcilicet in flore hæc talia, & in Famæ templo non dedicantur improba & petulca monumenta. Credo à Demoſthene ſcriptum: *Διαβολὴ καιρῷ μὲν ἰσχυρὸν ἐργάζεται τοῖς ἀκούουσι τὴν ὑπόληψιν, χρόνῳ δὲ πάντων ἀσθενεστέρα γίνεται.* Itaque, hoc vindice, Tempore inquam, nos vtemur. In me aut in mea incurrant: quicquid ego aut illa ſumus tempus aperiet, & tunc magis cùm non ero. *Suum cuiq. decus poſteritas repẽdet.* De illo hactenus: nunc de meâ ſede, quam Louanium eſſe gratularis & exſultas. Atque ego mi Bernarti libens & alacer eò veni, ſed pænè cecidi animo cùm tam fractam & collapſam eam vidi. Heu, vbi vetus illa mea es? vix agnoſco eius vmbram. Tamen ſi aliqua quies hîc aut ſecuritas, poteſt reſurgere, opinione etiam celeriùs, quia vt ait Lyricus,

Ὠκεῖα δ' ἐπειγομένων θεῶν πρᾶξις, ὁδοί τε βραχεῖαι.

Calumnia in occaſione apud audientes valet, tempore infirmatur.

Certè diuinus fauor & tuitio palàm in hanc vrbem: & ſperamus porrò fore. Tu cùm veneris, me pro opinione tuâ reperies, imò ſupra opinionem, comem in tui ſimiles & volentem. [illegible] o bona & amabilia iſta ingenia, & infundere ego in ea pronus, ſi quid melioris nectaris infudit nobis Deus. Veni & experire. Louanij, VIII. Kal Sept. ∞. Iↄ. XCII.

Oudartum, ſi illìc eſt, animitùs ſaluto, ad quem ante dies paucos ſcripſi. Ipſum interiorem Oudartum noui, corticem tamen & velamentum eius velim etiam videre.

EPISTOLA VII. *Leodicum.*

IACOBO CARONDELETO, *Canonico & Cancellario* S. D.

EPISTOLA hac teſtor memoriam tui, vix aliud. Quid enim ſcribam? mea ſunt, vt ſolent, in quiete & ſtudiis: niſi quòd publicè etiam legere ante paucos dies cœpimus, nec ſine fauore iuuentutis. Quæ aliqua hîc, non nimis frequens tamen, ob metum magis quàm ob mala quæ circumſtant. Nam reipsâ quieti, & tuti etiam videmur: homines cogitationes longiùs iaciunt, & prudentiam putant, timere non timenda. Præfectum noſtrum obiiſſe, iamdiu auditum haud dubiè vobis: nec euênit illi hoc Platonis, * ἐν εὐφημίᾳ τελευτᾶν. Multi de illo multa: & audaciùs lacerant iam defunctum. An iure, neſcio; & ſolet hoc euenire, vt miſeriæ maledicentia plerumque ſit adiuncta. Supplicatio hodie publicè hîc habita, ob felicia auſpicia noui Gubernatoris Deus audiat: ſolatio valdè egemus. Bonus de eo ſermo eſt: qui tamen ipſe, aut quo ingenio, haud firmiter adhuc ſcimus. Sunt qui in tempus modò præfuturum eum dicant, & donec aduc-niat filia Regis, vxor Sabaudi. Non nouum, vt ſcis, Belgis * γυναικοκρατεῖσθαι. De rebus Galliæ aut Pannoniæ (nam & illinc motus) ſi quid habes, gratum ſi participas. Vale. Louanij, poſtrid. Non. Decemb. ∞. Iↄ. XCII.

* in bonâ famâ mori.

* à fœminis regi.

EPISTOLA VIII. *Bruxellam.*

GVILIELMO ASSONVILLIO, CHRISTOPHORI F. S. D.

AVIDIS oculis epiſtolam tuam legi, non ſolùm quia magni affectus in me teſtem, ſed magìs quia ſtudium ardoremq. tuum præferebat in virtutem & doctrinam. Sunt ij ſanè gradus

dus ad veram gloriam: nec aliunde exempla, quàm à domo tuâ petas. Vides illuſtrem parentem, iamdiu inter patriæ decora, imo fulcra: & tu quandoque eris, ſi viam quam iniſti, firmo pede calcas. Ante biennium, cùm in Batauiâ etiam eſſem, venit in manus Oratio tua, publicè in hac vrbe dicta; teſtis & non fallax argumentum cùm ſtudij tui in optimis artibus, tum progreſſus. Et adiunxiſti iuris etiam prudentiam, neceſſarium futuro gubernatori reip. inſtrumentum. Itaque (vt ad epiſtolam tuam veniam) quòd reditum mihi in patriam gratularis, ſed ſortem tuam doles, quòd me non audias: alterum admitto, alterum minimè. quid enim meâ, aut alterius auditione tibi opus, qui iam quaſi faſtigium impoſuiſti ędificio huic doctrinarum? Non quin diſcenda tibi aliqua ſuperſint (eius rei, quamdiu viuimus, nunquam inopia) ſed quia id quod reliquum eſt, per te potes addere, & expolire. Ego quidem initium lectionum mearum breui cogitabam facere, idque in hiſtoriis. Faxit Deus, vt cum bono huius ſcholæ, & audientium fructu. Certè quod ad ſcholam, iacentem & ſqualidam eã repperi, & longè aliâ facie quàm reliqui. Sed potens eſt Deus exſuſcitare, præſertim ſi aula & magnates etiam adnitentur: inter quos illuſtris parens tuus plurimum poteſt. Cui vt affectum meum nuncies, & cultum omnem à me deferas, ſeriò te rogo. Ego id coràm aliquãdo facturus ſum, ſi viuo: & cùm primùm Bruxella mea me habebit, pulſabo fores, & limen veſtrum nouus ſalutator accedam. Dum id fiat, amemus inter nos, Vir Nobilis, eò puriùs, quia ſola interna nos iungunt. Vale. Louanij, Prid. Idus Nouemb. ∞. IↃ. XCII.

EPISTOLA IX.

OTHONI HARTIO I^{ti} S. D.

PVER tuus, vt priſci loquebantur, vt nos hodie, miniſter aut famulus, apud me fuit, ſalutem dixit, quam repono breui ſcripto. Aliud profectò in re meâ non eſt, niſi me totum eſſe in priſcâ ROMANA MILITIA, ô quàm diuerſâ ab hac noſtrâ! Iuuat & paſcor occupatione, ita multa reperio prudentię, imò acuminis plena. Mihi crede mi Harti (etſi quid apud te affirmem, talium iamdiu gnarum?) ſed mihi crede, in omni genere viri illi fuerunt,

fuerunt, cuiuſmodi nec voto nos ſimus. Pudet & piget, cum flagitia iſta audio noſtrorum, & video. Nam & video quoque, qui in hàc ſcilicet iter habent. Quæ agmina iſta, crebra non calonibus, ſed fœminis? quas aliquis ambigat plures, an viros, eſſe dicat. Erneſte alter vbi es? veni, vt ſit quò venias. Nam profectò, per hunc ſtatum, vix eſt vt diu ſtemus. Neque ego culpo qui rebus præſunt, nec poſſum aut debeo: aliunde fortaſſe culpa eſt: vnde mihi de tamen, apud nos eſt pœna. Sanè prudentes, & qui in futurum proſpiciunt, negabunt hunc ægrum diu ſpirare poſſe, ſine celeri medicinâ. Sed hæc apud te: in calamum venerunt, alioqui minimè querulo, aut talium ſermonum. Mihi viuo, cum paucis loquor; & ſi loquor, de publicis raró, nec cū affectu. Vide quam Tranquillitati ſtudeam; publicè breui Senecæ hoc argumento & titulo libros ſum lecturus. Vtinam aliis imprimam, quod in parte contigit mihi? Tu vale mi Harti, ſemper noſter. Ad Vwenum noſtrum ſi ſcribis, ſalutem adſcribe, & gratulari me vtrique veſtrûm dicito, in victoriâ hâc apud multos inopinatâ. De *Scorzæ* re loquor. O triumphum veſtrum, in lauro, an in litterâ detractâ? Louanij, XII. Kal. Ian. ∞. IƆ. XCIII.

EPISTOLA X. *Bruxellam.*

CHRISTOPHORO ASSONVILLIO, *Conſiliario Regio intimo.*

BENIVOLENTIA & affectus, quo me nuper excepiſti, nec verbis tantùm, ſed toto pectoris, vt ſic dicam, ſinu, impulit vt ad te ſcriberem: etiam ſi alia cauſſa ſcribendi non eſſet. An non hæc ſatis iuſta, agnoſcere quid debeam, & gratitudinem ſi non re exhibere, ſtilo & verbis offerre? Quod equidem facio, ſic ex animo, vt magis non poſſim: & ſcit ille qui interiora hæc noſtra videt & arbitratur. Vtinam manare aliquid à me poſſit, non dicam vtile tibi (id non poteſt) ſed gratum & acceptum! non libenter ſolùm, ſed auidè id facerem. & quî ſcio, an nō occaſio erit? imò erit, ſi Deus vitam & valetudinem mihi dat, & concedit per partes efficere, quæ pluſcula concepi. Tibi Amp. D. (quod vnum hoc litterario affatu volui) obnoxium & addictum me defero, futurus admirator & cultor tuus æternùm. Louanij, Nonis Nouembris. ∞. IƆ. XCIII.

EPISTOLA XI. *Leodicum.*

PETRO ORANO I^{cto}.

ECCE & meam tertiam. quid obloqueris? erro,& calculum reuoco,eſt quarta. Nec ego reſponſum tuum exſpecto, ſed præuenio; & quaſi per voluptatem tecum loquor. Ita eſt. delectas me cùm in mente ruminor,cùm ſtilo alloquor,magis & maximè cùm ſermone. Malè prædonibus,malè fautoribus,per quos ad vos non licet. Si ſcias qui vir nunc ſim? paria tecum poſſim vel ad menſam: idq́ue etiam in conuiuio meridiano. Nam de veſpertino,iam olim te vici. Sed faxit Deus, vt præſens videas, ſiue in meâ domo,ſiue in tuâ. Atque vtinam, vtinam,illud fiat! quis ſcit ecquid proxima æſtas dabit? hæc quidem Regi & reip. parùm felix,& quod ſequitur,parum læta bonis: etſi nos tamen ſeponimus curas & abiicimus,idq́ue decreto. Vt flores quoſdam eſſe ſcimus, qui non niſi ad ſolem ſe vertunt: ſic nos mentem à nubilis iſtis auertimus, vel ad diuina, vel ad amœna. Inter amœna, ſcis litteras noſtras eſſe, in quibus pangimus quod non doleat hæc ætas atque alia,ſi peragere nobis datum quæ iam cœpta. Sed priuatim etiam turbamur: & neſcio quis (ita nunciant) à Germaniâ iterùm minitatur. Per fidem Orane, quieto mihi, qui neminem inquietaui,eſſe non licet? Quæ hæc æui proteruia, & licentia eſt? Clamem iure cum poëtâ:

*Ἤδη νῦν αἰδὼς μὲν ἐν ἀνθρώποισιν ὄλωλεν.
Αὐτὰρ ἀναιδίη γαῖαν ἐπιστρέφεται.

Nunc certè pudor in mortalibus eſt exſtinctus. Terrarum improbitas occupatimperium.

Sed illi faciant,non ego deterior,imò nec obſcurior. quin vt ſtellæ in cælo per ipſas tenebras fulgent; ſic noſtra fama per obſtantes has nubes. Louanij,prid. Kal. Sept. ∞. Iↄ. XCIII.

EPISTOLA XII. *Bruxellam.*

IOANNI BERNARTIO I^{cto}.

ME venire ad tua ſollemnia,cōmune noſtrum votum eſt: ſed hoc tantùm. A Kalendis huius anni noui (malū auſpicium) morbus & domus me habuit: extra quam pedem non poſui, ne ſacrorum quidem cauſſâ. Itaq. nec tu venire me velis, ſi me amas: & ſcio amas. Carmen tamen aliquod mitto,quod in re-

in remiſſiore morbo panxi dicam, an effudi? Res dicet: ſed qualecumque, debui, volui, & pro viribus feci. Vale mi amice, & cùm hæc leges, fortaſſe iam cognate. Louanij, XVII. Kal. Febr. ∞. Iↄ. XCIIII.

IN NVPTIAS
IANI BERNARTI I. C.
ET
CATHARINÆ BREVGELIÆ
Gratulatorium.

PIERIDES *quondam cultæ mihi, verba præite*
Verſibus, & liquidum defundite gutture carmen.
Muſa Venusque volunt. iubet altera, & altera Diua:
Muſa quidem ſtudioſa viri, Venus ipſa puellæ,
Quis nunc ſollennes thalamos Hymenæe *paraſti.*
Nam venit illa dies Parcarum condita fauſto
Vellere, quo IANVS CATHARINAQVE *fœdera iungent,*
Fœdera perpetuùm manſura, manentibus ipſis.
Quæ nullæ poßint violare aut ſoluere luces,
Quæ nullæ poſſint violare aut ſoluere noctes,
Excipio te NOX *æternùm continuanda.*
Surge, age, mi Vates, Muſarum cultor, & idem
Eunomiæ, ac voti tandem ſatiare petiti.
Illa tua eſt. curas licet & ſuſpiria ponas,
Fræna momordit amans, ſubijtque iugalia vincla.
Talis in Eurydices complexus Thracius Orpheus
Venit, & exſtinxit quos ſuſpirauerat ignes,
Molliter alternis & carmen & oſcula pangens.
O iuuenis, cui Dij certatim dona tulerunt
Naſcenti, creſcenti, ad culmina conſcendenti
Fortunæ! & tantùm Liuor neget. En tibi Iuno
Quàm faueat, qualem dederit, qualique parente!
BREVGELIVS *pater eſt, iuris legumque peritus*

Arbiter,

Arbiter, & magni pars idem magna Senatus.
Vir quo nec Probitas probior, nec iuſtior ipſa
Iuſtitia; & Græco par Romanoque Catoni.
At tu Virgo etiam, ſtirps ô mea, tu quoque gaude,
Iam tali iungenda viro. quem Muſa benigno
Excepit fouitque ſinu: quem Iuppiter, omnes
Corporis atque animi dotes largitus, honeſtat.
Hoc fruere, & ſtantes vitis velut implicat vlmos
Auxilium fulcrumque ſibi, complexa maritum
Stringe. licet tenerum nunc ablegare Pudorem:
Lex, ritus, materque volunt. ô ſi mihi coràm
Hæc fari, & tenui fas inſtillare ſuſurro!
Fata negant: aliter te ſponſe & ſponſa viderem.
Te quoque, qui noſtris ſpes vnica & vltima rebus
ERNESTE *Auſtriadum, properas, decus: alma deorum*
Progenies, idemque deos aliquando dature,
Omina ni noſtræ docuerunt vana ſorores.
Sed propera. ventis feruet mare, mergitur vndis
Hæc ratis, atque omnis laterum compago fatiſcit,
Ni veniens, nimboſque fugas ſolemque reducis,
Cumque tuo ZEPHYRO *iam ſpiras mitior* AVSTER.

EPISTOLA XIII.

CHRISTOPHORO ASSONVILLIO, *Conſiliario Regio.*

MVNVSCVLVM meum ad te venire ſine litteris nolui, quibus miſſitandis occaſionem iamdiu quæro. Non enim è ſermone ſolùm aliorum, ſed coràm ipſe cognoui affectum in me tuum, & honeſta de me iudicia: quibus vt par ſim, opto magis quàm ſpero. Sed profectò vt aliquid tamen poſſimus, fulcro & alleuatione veſtrûm talium indigemus. & vt vitis iacet, nec fructum fert, niſi ad ſtipitem aut arborem applicita: vix etiam nos, niſi gratiâ & fauore veſtro ſubnixi. Quem contigiſſe mihi vt gaudeo, ita vt retineam nitar: & dabo operam, pro ingenij huius viribus, vt ſi quid dotium à magno illo Deo accepi, id refundam in publicum bonum. Nunc peto, vt libellum hunc, Ampliſſime Domine, non vt munus, ſed vt animi mei pignus

accipias; qui virtutibus tuis & meritis in patriam debet, & iam nunc vouet, omnem cultum. Louanij, poſtrid. Kalend. Febr. ∞. Iↄ. XCIIII.

EPISTOLA XIV. *Leodicum.*

IACOBO CARONDELETO *V. R. & N.*

CVM nuper aderas, parùm commoda valetudo mihi erat, eoq. ſermo parùm fortaſſe liberalis, etſi tempus etiam excludebat. nam tu properabas. Alioqui iuuiſſet profectò horas aliquot tecum abſumere, qui raro hîc video amicos melioris illius animi & ſortis. Siqui ad nos, ferè ab Aulâ ſunt: quam ſcito non eſſe Franciſci regis aut Alphonſi. Interdum aliquot exteri, ſed rari ob has turbas. Veneti non ceſſant me non dicam compellare ſed pænè compellere. ita litteris aliis aliiſque vrgent, etſi palàm & ſine exceptione negaui. Faciunt idem Mediolanenſes & Senatus ibi regius, ſcribente pro iis Ioh. Baptiſtâ Sacco, viro mehercules docto. Sed quid? ſors mea eſt, credo, hîc quieſcere, & fortaſſis vileſcere. nam pretium mihi, quid mihi? imò omnibus artibus noſtris eſſe apud eos qui præſunt, magnum haud dicam. Iuuentus tamen & qui hîc in ſtudiis, amant, & ſpero ij omnes, qui honeſta. Tu inter eos es, & perſeuera. Louanij, poſtrid. Id. Iul. ∞. Iↄ. XCIIII.

EPISTOLA XV.

IACOBO VARICIO, I^{to} S. D.

EX epiſtolâ tuâ, mi Varici, affectum tuum in me liquidò & certò cognoui; illud quod ſcribis, incertò. Significas enim magis, quàm promis: & vt ego verum fatear, nullum munus noui, cui idoneum me vel mores, vel valetudo reddant. Ad publica eam? ingenio & iudicio abhorreo. & ſi hoc non eſſet, quis mediocriter ſapiens vellet, hoc rerum ſtatu? Quæ facies ac forma rerum ſit, vides: ambitionis, confuſionis, corruptionis pleraque plena: ego inter iſta iacter tiro & rudis, & conſilio fortaſſe aut iudicio, quàm animo melior? Scis enim mollem mihi frontem eſſe; videre & dicere magis vera, quàm contentè aſſerere: quæ omnia

nia

nia aliena ab aulâ,& moribus hodiernis ſunt. cùm vix ſapientia in pretio, niſi quæ pompam & colorem habet; imò etiam, quæ duritiam aut impudentiam habet. Alia multa ſunt, quæ auocant. imprimis quietis ſtudium, & amata mihi ſemper expers publicæ priuatæque curæ tranquillitas. Quid ſtudia noſtra, & Muſæ? ibunt ad faſces & purpuram? id eſt, iacebunt aut peribunt inter ciuiles ſtrepitus, aut ſplendores? Atqui & hac parte vtiles eſſe Reipub. poſſumus, & iam fuimus: nec malè olim, qui fecere duplicem remp. Paruam & Magnam. illam cuique genti propriam, vt Romanorum, Athenienſium, Belgarum: hanc communem omnium mortalium, id eſt orbem ipſum. Ecce ad paruas reſpublicas quàm multi admouentur, aut adſpirant? ijdem illam, & ſeſe per eam, iuuant? Magnam haud æquè multi: & ſalutaria præcepta aut conſilia, quæ non præſentibus ſolùm, ſed poſteris, non iuxtà modò poſitis, ſed lõginquis & exteris proſint, haud omnium in voto aut manu eſt dare. Stilo pangimus, quod hæc & alia ætas legat, Principes & ciues formamus: & partem reip. nónne tangimus? ô negotioſum hoc otium, cuius fructus per homines & ætates ſpargitur, & quo vſui aliis ſumus, etiam cùm non ſumus! Mentem meam vides, nec facilè dimouebor, niſi aut euidens patriæ vtilitas (quod vix credam) aut imperium & vis cogant. Quidquid ſit, pòſt audiero: tu quidem fidem ſilentij nihil violaſti, qui hoc tantùm indicaſti, aliquid de me agi. Excitaſti me vt paratior ſim & munitior, ſi quid petetur; & officium amici feciſti, quem eſſe te ſcio, & me quoque tibi viciſſim non ignoras. Vale mi Varici Louanij, IV. Kalend. Octob. ∞. IↃ. XCIV.

EPISTOLA XVI. *Aquaſgrani.*

IOANNI VIVIANO S. D.

BINIS me occupas, quid excuſem niſi quòd occupatum? Toti enim in MILITIA edendâ eramus, & Typographus vrgebat, cui damno ſit vel leuis mora. Vt igitur oculi, etſi agiles, ſupera & infera ſimul non aſpiciunt: ſic nec iſta mens dat ſe vno tempore ad diuerſa. Poteram leuiter & breuiter reſpondere, fateor: ſed tuæ aliquid etiam poſcebant. Prius quidem abſciſè ne-

gandum, de reſponſione ſuper meo Stilo. Itáne hoc argumento? itáne illi, qui niſi quòd nomen meum pręſcribit, nihil in me, vix de me, dicit? Riſi, cùm legi, ádfatim: etiam te, ſi petere hoc ſeriò imbibiſti. Et quid dicam? me & mea laudem? hoc neceſſum eſt, neque aliter excuſem. Atqui niſi æuum, & tacitus iudiciorum conſenſus hoc facit; fruſtrà omnis conatus huius ſim ego. Loquar, ſileam: ſi Genium & Venerem ſcripta mea habent, viuent. ſi non, eant iamnunc, quò Voluſi olim annales. At calumnias ferre, graue eſt: & ferendo, alias inuitas. Ego contrà cenſeo. nec graue eſſe animo perſuaſo & deſtinato: & vbi conſilium hoc & robur eſſe, non frigus aut conſcientiam vident, ipſi aut ſuſtinent ſe, aut mutant. Mihi crede. aranearum telæ ſunt omnes iſti calumniarum contextus: minuta animalia inhærent, fortiora ſpernunt & perrumpunt. Itaque omittamus, non quidem cum Homerico Achille,

Θυμὸν ἐνὶ ςήθεσσι φίλον δαμάσαντες ἀνάγκῃ:

non, inquam, *neceſſitate animum vincentes*, ſed ipſo animo, id eſt ratione. Alterum, quod petebas, erat de Ciceronis loco an locis. & adhæſiſſe me fateor: ſed nunc denique videor expediſſe. Erant iſti, è libro VII. ad Attic. epiſt. XV. *Pompeius ad legiones Actianas profectus eſt.* Iterùm epiſt. XX. *Cnæus Luceriæ eſſe dicebatur, adire cohortes legionum Actianarum non firmiſſimarum.* Quæris, quæ iſtæ *legiones Actianæ?* Non ab Actio Varo, aut Actio Peligno: qui Auxini & Sulmone cohortes habuerant: ſed cohortes, non legiones, atque illas ſubitò ſcriptas, & ante hoc tempus dilapſas, aut ad Cæſarem transgreſſas. Ex ipſo Cæſare diſcas. Quæ ergo? nuſquam ego reperi, ſed emendatiunculam ſuggero, *Appianas.* Nam intellegit profectò duas illas legiones, quæ à Cæſare per ſpeciem belli Parthici abductæ, & Pompeio traditæ, circum Luceriam hærebant. Eæ veteranæ. & ideò (vt idem Cicero) *omnis ſpes in duabus penè inuidioſè retentis legiunculis*. Eæ circa Luceriam, aut in ipsâ. Lucanus, lib. II.

—commiſſæ deſeris arcem
Scipio Luceriæ. quanquam fortiſſima pubes
His ſedeat caſtris, iampridem Cæſaris armis
Parthorum ſeducta metu.

Ita ibi legendum, non *Nuceriæ* (quod editur) & res & meliores libri

libri dicunt. Sed quare *Appianæ* iſtæ? Plutarchus dicet: πρὸς δὲ τούτοις Ἄππιος ἀφίκετο κομίζων ἐκ γαλατίας ἣν ἔχρησε Πομπήϊος Καίσαρι στρατιάν: *Præterea Appius redierat, è Galliâ adducens legiones, quas Pompeius Cæſari vtendas dederat.* Sunt iſtæ duæ: & res ex Hirtio, Cæſare ipſo, aliiſque nota. *Appianæ* igitur à Legato ſuo dictæ: ſicut paſſim illo æuo *Afranianæ, Fabianæ, Varronianæ*. Mihi ſic viſum: quid tibi? reſcribe. Louanij, XII. Kal. IIxbres. ∞. IↃ. XCIV.

EPISTOLA XVII. *Bruxellam.*

IOH. BOISOTO S. D.

DVO me tenuerunt, quò minùs gratias adhuc egerim, pro florum munere ad me miſſo, Pudor & Occupatio. Ille non iniuſtus, aut ruſticus. quid enim rebus tuis toties reponerem nuda verba? & mallem habere etiam gratias, quàm agere, ſi fortuna mea aut occaſio ferret. Quid tamen eſt? ſcio magno animo te hæc dare, nec in aliam ſpem gratiæ, quàm hanc, quam fideliter reddo. In animo beneficium tuum repono, & illâ parte omnes mortales gratitudine laceſſo. Cauſſa altera ſilentij, Occupatio. Ab ædificio hoc me non explico, & video Dædali labyrinthum eſſe, & mihi quoq. opus tandem fore Theſeo. Sed quo? qui non filum, ſed aurum præferat, nec Minotaurum, ſed nomina noſtra occidat. Arculæ quidem noſtræ venimus ad fundum. Sed terrenus aliquis Iupiter nos iuuabit, & impluet aureum imbrem. Extra ioca, fortiter & cum fiduciâ ædifico, quod in vacillante hoc ſtatu rerum multi mirantur. Sed illi parùm ſciunt, quàm iſta me non alligent: quæ ego habeo, non habeor, & cùm opus eſt relinquo. Reuerà tempora dura & ferrea: & hoc magis occupatiunculæ aut delectatiunculæ quærendæ, quæ auocent aut ſolentur. Sed inter eas litteræ noſtræ eminent, interiores etiam illæ & philoſophicæ, quas ſeriò tracto. Addo hortulos, & eâ parte nihil nego me eſſe in caſtris Epicuri. Tu noſter hîc imperator, & cui Cluſius ipſe dexterum locum cedat. Nam hortum eius Francofurti vidi, & ſcio tuum ab omnibus copiis inſtructiorem. Fruere longùm, mi Boiſote, & ſtudioſo tuo otio, & beato cælibatu. Louanij, poſtrid. Nonas Nouemb. ∞. IↃ. XCIV.

EPI-

EPISTOLA XVIII.

CHRISTOPHORO ASSONVILLIO, *Conſiliario Regio.*

AFFECTVS in me tuus impellit(affatim mihi notus)vt conſortem te habeam cõſilij, quod ſummam rem meam tangit. Conſortem? imò etiam arbitrum, & in alterutram partem adiutorem. Res breuiter ita eſt. Pænè triennium hîc iam egi, in exiguo ſtipendio,& quod alendo mihi non fuerit,niſi vetus parcimonia aliquid ſuppeditaſſet. Non diſſimulo, ſperaſſe me vt à maximo Rege noſtro ſubſidij aliquid acciperem, & ad ſtipendium,quod Ordines ſubminiſtrant, additamenti. Nihil eſt factum, temporum haud dubiè culpâ (nec aliter interpretor) quæ turbida & militaria, vix patiuntur pretium aliquod nobis eſſe, aut artibus his pacatis. Intereà tamen conſtanter perſeueraui; & vocationes etiam aliquot à magno Dynaſtâ Etruriæ, Venetis, Summo ipſo Pontifice,reieci aut ſpreui, ſpe mutationis ſemper, & meliorum. Nunc cùm id non fiat,imò in peius ire res videantur; nemo impudentem me arbitrabitur, vt opinor, aut intempeſtiuum,ſi de rebus meis ad vos proceres, & capita conſilij Regij, referam, & ſeriò petam aliquid aut tribui mihi, aut permitti. Tribui dico,ſi manſio mea hîc placet. alendus enim ſum, & id,pro conditione ac ſtudiis noſtris,honeſtè. Si id fit; ecce me, vocent orbis Principes in ipſas inſulas beatas; figo pedem, nec turbæ aut procellæ à Rege meo aut patriâ abducent. Si tamen non,& neceſſitates publicę largitionem aliquam non ferunt; benignè equidem interpretor,nec reiectum me cenſebo, ſed dilatum. Sed tum eſt, quod velim mihi permitti. nempe, vt cùm aliò etiamnunc inuiter,idq. in locum pietati & ſtudiis amicum, & Regi non alienum (Bononia enim eſt) rogo,inquam, vt cum bonâ gratiâ agere & paciſci mihi cum illis liceat, ſaltem in paucos aliquot annos. Nam bonâ fide,cùm turbæ iſtæ reſederint,ſi patria etiam tum me requirit aut deſiderat; is reſpectus & cultus meus in Regem & illam eſt, vt omiſſis omnibus ſim venturus. Ampl^{me} Domine,æquum me petere, ſpero in animo tuo tibi dices. Quod ſi ita cenſes;tum illud pro magno beneficio mihi adde, vt ne diu anceps & incertus ſententiæ veſtræ hæream: ne occaſiones mihi prouectionis (quæ præcipites eſſe ſolent) elabantur.

bantur. Addo etiam verecundè, vt ſi decernere aliquid & addere Ma^tas mihi Regla volet, ſolutio ne ardua & incerta ſit. quod nobis ſtudioſis, & qui ad legem viuimus, quàm moleſtum ſit, contigit mihi etiam in ſtipendio iſto Ordinum experiri. Scripſi de hac re (ſed breuiùs & minùs fortaſſe expreſſe) ad Præſidem Vander-Burchium: cum quo ſi putabis communicandum aliquid, me volente fiet, qui totam hanc rem prudentiæ & beneuolentiæ tuæ gubernandam permitto. In animo meo iamdiu ita ſenſi, ex animo te mihi amicum eſſe, & me tibi fidum clientem. N^me & Amp^me D. opto diu ſaluum te Regi, Reip. & nobis. Louanij, v. Kal Mart. ∞. Iↄ. xcv.

EPISTOLA XIX.

IOHANNI RICHARDOTO, *Conſiliario intimo Regio.*

Etsi verecundia, & pænè religio mihi eſt, interpellare te, vel in grauiſſimis curis tuis, vel in luctu, qui te nuper cepit: tamen cùm amici identidem peterent iterùm commendatiunculam, in negotio N. N. qui lectionem publicam hîc ambit: non potui non refricare memoriam commendationis veteris, & teſtimonij quod de illo dedi: & dedi ex vero, certè ex intimo animi mei ſenſu. Vir moribus compoſitiſſimus eſt, doctrinâ variâ, non iuris tantùm, egregius: atque ego ex re Academiæ & iuuentutis cenſeam, talem promoueri. Sed enim cùm calamum ſumpſi & fiduciam ſcribendi, cur non etiam breuiter, in hoc luctu tuo alloquendi & ſolādi? In quo ſi tarda aut ſuperuacua mea cura ſit; velim & optem: atque hoc vnum tamen aſſequar, vt animum & cultum meum tibi probem. Amiſiſti vxorem optimam, diu vitæ & tori conſortem, tot liberorum parentem: vulnus eò tibi grauius, quò magis à domo in Rempublicam virtus & fortuna tua te traxit. Curæ, quæ diuiſæ anteà erant, in vnum incumbunt, &

Tota domus cœpit nunc onus eſſe tuum.

Quid tamen eſt? ſubſidium à te, & ab animo tuo, tibi petēdum; illo animo ad magna nato, ad omnem prudentiam à doctrinâ & vſu facto. Quid te talem virum communis legis admoneam, quæ naſcentibus dicta eſt, mori? & incertò quidem mori, limite

aut termino nullo nobis fixo, niſi quem Deus in tabulis prouidentiæ ſuæ ſcripſit. Tua igitur obiit: ſed, quod omnes facturi ſumus, fecit; & quàm multos in ſpatio & curſu ipſo vitæ ſuperauit? Non in auſpiciis matrimonij, & in crudo ſtatim amore erepta tibi eſt: ſed ſuauiter diu conuixit, ſolatia dedit, etiam poſt te & illam manſura. Reſpice florentiſſimam familiam tuam (& diu talis ſit, precor) quomodo non viuere eam putabis, è cuius ſinu & ſanguine tot viuunt? Propone tibi ora quorumdam: non dubito quin imago & vultus etiam maternus in iis ſpirent. At enim hoc ipſum dolorem auget, liberos videre altero fulcro orbos, & quibus ſuauiſſimum illud nomē iam perijt *Matris*. Apud vulgum ita ſit: te verò excitet. & amor in mortuam, caritas in viuos iubeat, animum attollere ad eos attollendos. Te intuentur, à te pendent: nec luctui ſolùm iis luctus tuus eſt, ſed cladi, ſi iaces. Sed non conuenit in te hoc verbum, quem ratio, ſcio erigit; tum etiam publici aſpectus, vt priuatos iam omittam. En in ſummo Patriæ conſilio te ſummus noſter Rex conſtituit, columen es & tutela (verè profiteor) apud nos rerum: tu luctui te dabis, id eſt Regi & rebus ſubduces? Non facies. ſed vt magni illi viri olim, in media negotia ibis, & ſolatium ex ipſis petes. Tiberium Principem legimus, vnico filio Druſo orbatum, tanti Imperij deſtinato ſucceſſore, eâ firmitudine animi fuiſſe, vt defuncto necdum ſepulto, curiam ſit ingreſſus: Rempublicam ſcilicet velut filiam amplexus, & in eâ conquieſcens. Huc te voco. Non ſunt viro politico, & ad bonum publicum nato, digniora ſolatia, quàm quæ actio ſuppeditat: & apud alios vincendus rationibus aut die dolor eſt, apud hunc mole negotiorum obruendus. Philoſophia id ipſum ſuadet, abducere animum à cogitatione & ſolitudine: quæ duę velut nutrices ſunt dolorum. Vt ij qui amorē laborant, fugiunt & peregrinatione excutiunt affectum: ſic qui dolore, vtiliter ſe abducant. Ipſa loca illa vitanda ſunt, quæ memoriam aut deſiderium excitent: & exigua ſæpe punctura cicatricem rupit, iam coëuntem. Sed quid ego hęc? prudētia tua ſuper omnem noſtram eſt: nec Deus ſiuerit, vt obnubilet eā & ſubducat dolor. Ego eumdem Deum precor, à quo verū robur & fortitudo, vt te Amp. & Nob^me D. magis magiſq. erigat, firmum valentemq. Patriæ, tuis, & nobis reddat. Louanij, XII. Kal. Decēb. ∞.IↃ.XCV.

EPISTOLA XX. *Leodicum.*

IACOBO CARONDELETO *V. R. & N.*

EXCVSAS raritatem ſcriptionis,& ſum ego in eâdem culpâ, ſi tamen culpa. Sed tu cauſſam pro vtroque agis, & certè hoc mihi probas, litteras planè vacuas rerum & inanes eſſe haud debere. Interdum tamen vel ſalutationis obſequium libandum tibi à me,hoc fateor: vel eo fine, vt tibi probem veterem illum me eſſe,id eſt tui amantem & colentem. Fiet magis ſeriò publicè in libris POLIORCETICΩN; in quibus ſermonis tibi partes, cum Billeheo,Furio,Ofano,Lampſonio: nec quidquam editionem moratur,præter meam præſentiam, qui imaginum cauſſâ debeo adeſſe.Paro me breui ad non longinquum hoc iter. Tranſijt hàc ante biduũ Vicarius Lindenus,& ſalutem à te dixit: tum etiam læta quædam de Hungaricis rebus. Deus victorias aliquot illîc dedit,vtinam ſeriam vnam & grãdem, quæ prœmium opida aut regiones ſecum trahat! Sed fiet,ſpero,in tempore. Gallus Feram obſidet,ſi noſtri opitulantur,video certamen, aut turpem illius âbſceſſum. Si certamen, res totius Galliæ huc aut illuc inclinant: id eſt,vt reſurgant,aut vt planiſſimè cadant. Tu ſiquid in Turcicis certi(ita ſoles)ne grauare ad nos mittere,nos,qui ſemper tui. Louanij,poſtrid.Kal.Ian.anni huius ∞. IↃ.XCVI. qui felix tibi eſto.

EPISTOLA XXI. *Bruxellam.*

REMACLO ROBERTI.

CVM fide remiſiſti Montanum meum, an noſtrum potiùs, quia vôs quoque eum amatis. Profectò vir ille magnus eſt, & factus ad mores iudiciumq́. formandum, ſed maximè ad robur animis ingignendum, ſine quo,quid niſi fluctus hæc vita? Aſſiduè in metu, ſpe ſumus, & ab omni vndâ cupidinum rapimur: firmat hæc Sapientiæ anchora, quam ille nauigio noſtro aptat. Litteræ eius apud me ſunt,ſed paucæ, & plura talia apud Franciſcum Raphelengium memini me depoſuiſſe. Siquid tamen dignum lectione tuâ aut aliorum reperero, videbis. Nunc quidem diſtinebar concinnandis quibuſdam, quæ ad Militiam

priſcam ſpectant. Hanc quoque videbis, ſed neſcio an ad veſtrum, & præſentem vſum: imò vix ad iſtum, ſed ad Hiſtoriæ tamen lucem, cui ſcripſi. Vale. Louanij, Non. Apr. ∞. IↃ.XCV.

EPISTOLA XXII.

GVILIELMO ASSONVILLIO, *Bouchautij Domino* S. D.

CVM è cognato tuo Præpoſito Arienſi intellexiſſem, de vitæ conſorte, quam capis; affectus meus in te, in parentem cultus, iuſſit vtrique veſtrûm gratulari, & apprecari felix hoc conſilium & ſalutare. Vtrique, inquam, veſtrûm gratulari. tibi, qui genus vitæ ſuſcipis, coërcendis vagis cupiditatibus diuinitus inſtitutum; parenti, qui poſteros & nepotes ex te (vt ſpero) videbit, quod vnicum felicitati eius deeſt. In ſummis honoribus vir ille, tot annos, in omnium laude & gratiâ vixit: opes non nimias, ſed tamen honeſtas & dignitati ſuffecturas peperit: quid deerat, niſi quò vota occulta & à naturâ inſita trahunt, videre natorum natos, & ex optimâ arbore frutices & ſtirpes propagatas? Mortales ſumus, imò nec diuturni ſumus: vnâ ratione diu ſuperſumus, ſi proſeminamus qui ſuperſint. Viuimus in poſteris, & nõ quidem anima (abſit hoc dicere) ſed tamen indoles & igniculi in eos tranſeunt: & amamus eos, & amamur. Vagum aut barbarum genus hominum, vagos & indefinitos amores etiam habent, copiam & incertitudinem vxorum: nos pij & compoſiti Chriſtiani, diuinâ lege aſtringimur, vnus vnius eſſe. Hoc eſt quod Plato philoſophatus aliquando ſubabſurdè videtur, ſed mente & fine bonâ: homines olim è mare & fœminâ conſtitiſſe: diuiſionem & velut ſectionem corporum eſſe factam: ſed manere deſiderium veteris iunctionis, & ideò appetitum hunc copulæ in nobis eſſe. Fabella eſt: ſed hæc veritas, à Deo inſitã illam cupidinem. quam pauci vicerunt, niſi quos idem Deus ſupra communem ſortem extulit, & ad ſe traxit. Ij caſti, puri agunt, felici ſorte, & quam miramur plures, quàm imitamur. Sed nec nos, qui ſecundarij, vt ſic dicam, ſumus, contemnendi aut improbi: imò id quoque laudabile & pium eſt, qui planè non abſtinet, vnâ contentum, ab aliis abſtinere. Et habet hæc vita ſuas Veneres, honeſtiſſimasque voluptates. Ecce primùm aſpectus ille familiaris & mutuus, quem non delectet? *aut quid eſt* (vt Varro ait

ro ait) *quod homo maſculus libentiùs videre debeat, quàm bellam vxorem*? Adde colloquia, ambulationes, conuiuia: & hæc omnia cum ſincerâ & tutâ delectatione, cui cautio aut metus non miſcentur. Illa eſt, in cuius ſinum læta, in cuius ſinum triſtia liceat deponere: illa, cui tutò fidere domum, pecuniam, liberos: excipio arcana, ſiquis remp. tractat. Etſi in rep. video fuiſſe honeſtarum coniugum etiam partes. Liuia, vt noto exemplo vtar, Auguſtum ſuũ ſæpè temperauit, & modeſtè atq. opportunè inſtruxit. Angebatur ille & inſomnes noctes agebat, deprehensâ coniuratione in ſe L. Cinnæ. Senſit, & blandè exquiſiuit Liuia: Et potes, inquit, fæminam audire? Omitte conſilia de puniendo, cogita de ignoſcendo. Vindicta & ſeueritas quod hactenus non dederunt, vide an benignitas & clementia dabunt. Paruit Auguſtus, ignouit: & in poſterum (is fructus muliebris conſilij) liber ab inſidiis vixit. Poſſem & noſtri æui magnos reges dare, quos nihil puduit publicas etiam curas cum hac ſui parte miſcere: ſed parcè & cautè tamen faciendum, & præſtat omnino in priuatis nos manere. Iam voluptas alia, quanta & quàm penetrans? videre natos liberos, luſitantes, balbutientes, mox garrientes; fouere ſinu, iungere ori, apprimere pectori: & habere in egreſſu, in regreſſu, triſtibus etiam rebus, lætificantem hunc occurſum. Quid ipſa vxor, & honeſtus ille amor, quàm inardeſcit, præſertim in aliquâ abſentiâ? Qui ſtimuli ad redeundum? quæ gaudia in reditu, & complexus?

Omnis amor magnus, ſed aperto in coniuge maior:
Hanc Venus, vt viuat, ventilat ipſa facem.

Iucunda adhuc narro: vtilia etiam volo. Vxor eſt, quæ curas tuas diuidit, & partem ad ſe trahit. Illa familiam, & rem familiarem tractat: illa parcere & reponere ſuadet, naturâ ita facta. Pulchrè hoc Xenophon: *Quoniam hunc ſexum*, inquit, *cuſtodiæ & diligentiæ* Deus *aſſignauerat, idcircò timidiorem reddidit, quàm virilem. nam metus plurimum confert ad diligentiam cuſtodiendi*. Iam in ægritudine aliquâ tuâ, quis fideliùs aut ſoliciciùs aſſidet, curat? in ſenectute aut imbecillitate, molliùs fouet? Quæ omnia vera ſunt, ſi amor, ſi concordia adſunt: aſſiduæ comites, niſi vitio aliquo partium pellantur. Homerus Vlyſſem Nauſicaæ ita facit loqui, & ad coniugium hortari:

* nam nil pulchrius est meliúsque Quàm cũ vir muliérque ſuam concorditer unà Ætatẽ degunt.in quo dolor hoſtibus horum, Sed ſit gaudiũ amicis.

—— οὐ μὲν γὰρ τοῦ κρεῖσσον καὶ ἄρειον,
Η ὅθ' ὁμοφρονέοντε νοήμασι οἶκον ἔχητον
Ανὴρ ἠδὲ γυνή. πολλ' ἄλγεα δυσμενέεσσι,
Χάρματα δ' εὐμενέτῃσι.

Quod ego tibi, Vir Nobiliſſime, & tuæ opto : & ſimul liberos, reip. etiam cauſſâ. Sint *Aſſonuillij* aliqui, & parui *Chriſtophori*, qui ad curas auitas ſuccreſcant & educentur; qui Regi, qui Patriæ, fidam operam nauent & ſalutarem. Sed quò labor? teneo te, aliis iam intentum. mitto, abi, validè vale. Louanij, Nonis Maij. ∞. Iↄ. XCVI.

EPISTOLA XXIII. *Leodicum.*

CAROLO BILLEO, *intimo Conſiliario Ser^mi Electoris.*

LIBROS hos quos SER^MO ELECTORI noſtro inſcripſi (noſtro. nam & ego me inter clientes eius habeo) eos ad te mittimus, porrò ad eum, pro iudicio tuo, tranſmittendos. Serium & grande magis opus eſſet, ſi vires pro voluntate eſſent : ſed vel ſic nõ diſplicebit, ſpero, quia materia alibi ſubtilior, operoſior, & acri & ſublimi ingenio Principis non indigna. Vtinam pictoris mihi pro libitu copia fuiſſet! accuratiùs & elegantiùs quædam oculis ſubieciſſemus. quod nunc non licuit, ſed & Typographi defugiunt hos ſumptus. In iis autem libris, quia Dialogi ſunt, tuum quoque nomen, velut emblema, inſerui: nec indignaberis, etſi vanitas eſt, cùm ſperem à decoro & conuenienti non abiſſe. Certè affectu & iudicio inductus feci, cùm te & diligam pariter & colam : atque ea ratio prompta mihi viſa & commoda, vtriuſq. rei teſtandæ. Nobil^me & Clar^me Domine, diu ſupereſſe te cupio, Principi & rebus. Louanij, XII. Kal. Sept. ∞. Iↄ. XCVI.

EPISTOLA XXIIII.

HENRICO CVYCKIO, *Epiſcopo Ruremundenſi.*

GRATVLOR tibi ex animo felicem aduentum in locum, & ad homines, fidei tuæ commiſſos. Quibus, non dicam vt fructuoſa & ſalutaris (nec enim ambigo) ſed vt grata etiam cura & gubernatio tua ſit, Deũ precor. Enimuerò onus aliquod

grauius

grauius in iis locis eſſe, vtrique hoſti vicinis, & Pontificio & Regio, facilè ſuſpicamur: ſed peruincet, vt ſperamus & vouemus, cùm pietas & prudentia tua, tum & patientia. quâ ipsâ in ſummo culmine ſæpè, imò vel maximè opus. Nos hîc qui ſolemus, quod ab aliis te ſcio audire. priuatim ego in meâ quiete & ſolitudine, niſi quòd à magnatibus inductus ſum, haud libens ſanè, vt quoſdam in domum & contuberniũ meum reciperem: quod neſcio an ex re meâ futurum ſit, ſcio quòd non ex voto. Louanium mihi, cùm ob alia placuit, tum ob tranquillitatem, & ſine turbâ aut faſtu vitam; quam degimus in eâ qui volumus, niſi ab altiore axe ventus turbet. Sed ferendum eſt, & moleſtiæ cuique pro ſuâ ſorte ſubeundæ. Ab iis te quantum licet immunem, & gregi tuo diu ſuperſtitem Reu^me Domine opto. Louanij, XIV. Kal. Oct. ∞. IↃ. XCVI.

EPISTOLA XXV. *Duacum.*

ANDREAE HOIIO S. D.

LIBRVM à te accepi, & putabam eſſe commune & pluribus deſtinatum donum: at ego propriè meum etiam repperi, mihi inſcriptum & dedicatum. Quid dicam mi Hoij, niſi inopinantem me beneficio affici, adeò non merentem? Quo magis id gratum eſt in iſto animo, qui & plurimi facit optimas artes, & te inſignem earum cultorem. Atque vtinam tibi honos ſit pro meritis, aut gratia! ſed fatum huius æui noſti, quo iacent & vilent omnia ferè, quæ olim honeſta & magna. Iſta occulta clades, inter alias apertas, à Marte eſt: quem vtinam Venus iſta fuget, quæ ab Iberiâ exſpectatur! Sed vt ad librum, legi equidem, & pleraque ſupra vulgum, & ideò nec placitura fortaſſe vulgo: tu autem mihi & Muſis, quòd audacter dicam. Vale, & memorem me beneficij fore (ſic interpretor) in omni loco & occaſione ſcito. Louanij, VIII. Kal. Ianuar. ∞. IↃ. XCVII.

EPISTOLA XXVI. *Iperas.*

HIERONYMO BERCHEMIO, *I^tto & Canonico.*

QVID hoc eſt mi Berchemi? rogare te vt aſſeram, & rationibus euincam, Deum eſſe? Sanus es? Ego quidem, inquis: ſed

ſed amici illius cauſſâ, de quo tecum egi. Egiſti, fateor: ſed vellem ipſe, & medicinam coràm afferre liceret huic non impietati ſolùm, ſed infelicitati, quæ in hominem cadere ſuprema poteſt. O iam hoc ipſo nec hominem! certè non ratione prædirum: quia vbicumque aliquod eius lumen eſt, notitia etiam iſta & fides, numen, rectorem, tutorem vniuerſi eſſe. Da mihi quemcumque voles, ſanum hactenus,

Poſſit qui rupem & puteum vitare patentem:

ipſe ab interno animo dicet: & tuus iſte an noſter (nam & ego noui olim & amaui) quòd aliter loquatur in acrimoniâ iſtâ ingenij, ſentit an per delicias diſſerit & ludit? Peccat, ſiue hoc ſiue illud: & aut docendus, aut coërcendus eſt; & hoc quia non poſſum, alterum faciam pro ingenij mei copiâ. quam vbi promptiùs aut digniùs impendam? Ades mens, ſtile, manus, exſurgite & incaleſcite ad illum aſſerendum, qui vos fecit, direxit, mouit. Tu quoque ades mi Berchemi, & ſiquid illi mouendo dicam (neque enim tibi hæc ſcribimus, niſi illo fine) transfunde & inſinua, & Deo & nobis vindica ingenium, quod malè ab vtriſque abiuit. Nam mihi quidem quæ non dicam amicitia, ſed vſus vel notitia cum illo ſit, qui à communi ſocietate & ſenſu hominum ſe abiunxit? Ita dico. & Deum eſſe, inter communes receptasque illas notiones eſt, quas Natura parens omnibus, quæ vbique orbis ſunt aut fuerunt, gentibus inſeuit. Ariſtoteles: Πάντες ἄνθρωποι περὶ θεῶν ἔχουσιν ὑπόληψιν: *Omnes homines de diis habent exiſtimationem & ſenſum.* Seneca: *Nulla gens vſquam eſt, adeò extra leges moreſque proiecta, vt non aliquos deos credat.* Veriſſimè. alia alibi religio eſt, vbique aliqua: nec in veteri & noſtro ſolùm orbe hoc apparuit, ſed in rudi illo nouo. vbi inter barbaros, feros, homicidas, homiedones, quis angulum adhuc repperit, quem religio & numen non vindicaret? Adeò verum eſt, hoc de Deo ab ipſo Deo nobis inſitum, & animam ab æthere adferre ſecum, etſi confuſam, tamen firmam hanc opinionem. Vniuerſum genus humanum hoc dicit, & dixit: quis tu vnus alterve es, qui opponis? Imò Diagoras etiam olim, & Prodicus, & Theodorus. Neſcio. deos planè & plenè negaſſe, haud arbitror: ſed illos, quos tunc colebant, hoc opinor: & ideò ἀθέων cognomine affectos. Sed eſto. etiam duo tréſve illi negauerint, inſani homines aut monſtra: ideò erroris

(margin: 1 de cæl. ca. III. — Epiſto'â CXVII.)

roris vniuerſum genus humanum damnemus, & quidem in re ſummâ? Non facimus: & arguat nos ipſa hæç ſocietas hominum,& iure legibuſque deuincti cœtus, aliquod non caput ſolùm rerum ſed vinculum eſſe,quod conſeruet. Age,in hac malitiâ noſtrâ, quæ leges ſatis validæ ſint, niſi opinio & frænum de Numine accedat? Atqui falſa aliqua opinatio nec tam efficax, nec tam diuturna vnquam ſit: eſt igitur reipsâ Numen. Tertiò, ab animo cuiuſque ſuo argumentum. Conſule te, illeipſe qui diſſentis. in rectè factis ecquid lætari aut diffundi te ſentis: contrahi in ſceleribus & angi? ne diſſimula,ſentis: atque id etiam in occultis. Vnde autem ille alteruter ſenſus, niſi quia animus iudicat iudicem alium eſſe, & aliquid homini præter hominem timendum? atqui id eſt Numen. Quartò, eſt etiam interior animi motus an metus,qui in omnibus,& malis præſertim, ſe prodit. Quis ad tonitru non concutitur? & vt cum poëtâ dicam,

——cui non correpunt membra pauore,
Fulminis horribili cùm plagâ torrida tellus
Contremit,& magnum percurrunt murmura cælum?

Iſtiipſi qui Deum ſpernunt,Deum tunc agnoſcunt,& vel inuiti oculos animoſque ad cæleſtes illas minas demittunt. Audi Suetonium de Caligulâ: *Cùm deos*,inquit,*tanto opere contemneret, ad minima tamen tonitrua aut fulgura conniuere & caput obuoluere, ad maiora verò proripere ſe è ſtrato ſub lectumque condere ſolebat.* O noſter ſupra Iouem Iupiter,quid aut quem times? Eiice naturam, eiice rationem, redeunt: & ad cæli murmur metuis,quem debebas vereri. Adeò verum, ſenſu quodam,illud poëtæ eſt:

Primus in orbe deos fecit timor:

etſi non fecit propriè,ſed aperuit & oſtendit. Quintò denique ab ipſo etiam te.in quo nempe Mentem aliquam agnoſcis vegetantem,ſentientem,gubernantem: & non vis in magno hoc vniuerſo eſſe? præſertim cùm vetus hoc Sapientia commodiſſimè dixerit, *Hominem eſſe paruum quemdam Mundum.* Si ergo in te,ſit in illo; non tuam vides,non illius; ſed ab effectibus nēpe tuam, ſic & hanc agnoſce. Atque Homine relicto,ad effectus iſtos, & extra eum ibo. Age, Motum primò hunc rerum vides? cælum volui & reuolui? aſtra habere diuerſos vel aduerſos inter ſe curſus? Atque eos omnes certos, & ad legem: dic mihi à quo præ-

ſcriptam? Sibi certè nemo normam hanc adſiduæ ſeruitutis indicet. Alius igitur? quis? adſcende,& gradibus peruenies ad immotum illum,& omnia mouentem. Vt in horologio,cùm gnomonem ſerpere ſenſim vides, non illìc ſiſtis, ſed ad rotas rotulasque abis & miraris, & denique manum & ingenium auctoris primi: idem hîc fac,& Deum repperiſti. Secundò, Ordinem in vniuerſo intuere: qui cum admiratione vel ſtupore potiùs examinetur. Supera illa locum ſuum habent & ſeruant; tum media,& ima: nihil exorbitat aut mutat. Ignis in terram non deſcendit, terra in cælum non aſcendit; aër,mare, flumina locum, fluxum,curſum ſuum ſeruant: omnia ex vſu & decoro, vt melius pulchriusque nihil poſſit: & non auctorem horum agnoſcis & rectorem? In domum aliquam magnam ſi veniſti, vbi aulæa expanſa,pauimenta conſperſa,ſedilia diſpoſita,vaſa expoſita,ſuccincti & pexi miniſtri: an non ab ipſo illo ornatu dominum, cùm non vides, præſumis? Fac in verè hoc mundo, & Deum habes. Tertiò, Conſeruatio rerum eò ducat. Diſſident elementa inter ſe, & à naturâ iis eſt luctatio & pugna: cur autem alia non interimunt,aut vincunt? cur tanto æuo in modo & finibus ſuis perſeuerant? Ipſæ animantes dente,cornu,vngue,veneno noxiæ ſunt, aliæ alias inſequuntur: quid tuetur quodque genus & ſeruat? Nos homines ſic aſperi & aſſidui in bella, in mutuas cædes; quomodo non perdimus aut perimus? Manent omnia, eriguntur aut coërcentur: & vis profectò atque imperium eſt quod tam diuerſa continet atque adſtringit: id autem eſt Deus. Quartò, à fine rerum ad principium & caput eſt peruenire. Nonne agunt ſingula,atque etiam inanima ſpectant & tangunt certum aliquem ſcopum? Atqui neſciunt illum, nec à ſe eligunt: tangunt igitur aliquo dirigente,qui ſciat eligatque. Vt ſagitta ſponte ad ſcopum non peruenit,oculus eſt qui collineat, manus quæ impellit: ſic in iſtis, & ductorem & directorem habent,quem niſi Deum? Dixi effectus,qui mundum tangunt: age iam,vide mihi ipſum, & quæ in ipſo. Poteſt melius, pulchrius, aptius aliquid cogitari? quid in toto eſt non mirabile, delectabile, & quod animum oculosque ſimul mulceat verberetque? Vide rotundam illam Vniuerſi formam; vide connexionem inter ſe partium; vide varietatem, & ſuper omnia magnitudinem &

ſpatia,

ſpatia finita, nec tamen oculis & vix mente finienda. Quis inſiſtit & ſcrutatur, & non ſimul magnum, pulchrum, bonum auctorem horum ſentit & admittit illabentem? Vis partes videre? tolle in cælum oculos, & mirare illud ſine colore cærulum, ſine igne lucidũ, ſine quiete & ſine fatigatione motum. Tot aſtra in eo ſcintillantia, & æternùm lucentes faces: atq. has minores, maiores, iunctas, diſſitas, ſine numero, & in numerum choreas ſuas ducentes. O aſpectum illum oblectabilem an venerabilem, cùm nigra nox terras tegit, cælum aperit,

——currumque ſequuntur
Matris laſciuo ſidera fulua choro.

Vix auellor: ſed tamen ad Aërem te demitte. quid fluor ille videtur, & tenui filo puritas? ſed puritas (aliter quàm in cælo) incerta, & ſæpè ventis, niuibus, grandine, ſæpiſſimè pluuiis turbata. Quid in aëre ipſi ignes, & imagines quædam aſtrorum? Sunt ſtellæ cadentes, ſunt horribiles cometæ, aliiq. ardores in trabem, facem, capram. Iam Aqua nos excipit, multiplici facie. vides fontes perenne manantes, fluuios obliquis rectisque meatibus decurrentes, ipſum mare arcanam & pænè aliam naturam. Hoc ventis modò inhorreſcit & attollitur, nunc placidâ tranquillitate ſubſidet, & malaciâ blanditur: & tamen in omni ſtatu, ſtatas ſuas habet creſcendi & minuendi vices. Terræ denique noſtræ inſiſte, & totam conſpice, ſic grauem, ſic brutam, in medio aëre, naturâ librante, ſuſpenſam. Partes diſpice, quas pulcherrimè variat, & in ardua montium, accliua collium, depreſſa vallium, plana camporum diſtinguit. Quid deinde ex eâ? alibi arbores ſtirpeſq. attolluntur, & velut comę matrem inumbrant; alibi fruges, herbæ, flores, veſtiunt & exornant. Flores, quorum vnum ſi videas acriùs & ſcrutêre: mentior, niſi in eo ipſum Deum. Ita omnia in ſubtili corpuſculo, formâ, odore, colore, bella, ſuauia, deſcripta: vt mens ſtupeat, & manus aut ars nulla ſit æmulando. Iam quæ ſuper eam vide. tot illa genera claſſesque auium, quæ tamen in eâ nidulantur, paſcunt, inſiſtunt: tot animantium, formâ, robore, ingenio diſſidentium, quibus illa habitaculum eſt & alimentum. Singula diduc & rimare. quid non in ſuo genere pulcherrimum, perfectiſſimum? ita dico, vt homini numquam ſatis ſagacis ingenij ſit, ad vnum culicem aut formicam plenè

dignoſcendam & deformandam. O mira! ô ſuper omnia mira, rex & caput animantium Homo? quis ille, & quàm condecens, erectus ſtatus eſt? quid caput in vertebris ſuis mobile? quid oculi ignei, & altum petentes? manus & pedes agiles? omnia membra in mutuum auxilium apta & nexa? Stilus deficit in exteriore illâ formâ deſcribendâ: interiores dotes audebit libare? ita, ſed libare. Deus bone, quæ mens illa noſtra eſt? quàm celeris in eâ cogitatio, & ictu oculi cælum, terras, maria peruadens? quæ memoria ſic capax, ſic adſeruans? quæ ratio ſubtiliter colligens & concludens? quod ex omnibus iudicium dirigens & decidens? Profectò tanta vnius illius animantis pulchritudo, dignitas, vis & vigor eſt: vt ſi Deus non eſt, ipſe ſit Deus. Atqui non eſt, agnoſcit auctorem alium: ego patrem, pater auum, auus proauum: & quis primum illum fecit? qui ſolus eſt infectus, Deus. En, vt eò reuoluar vnde incepi, Homo homini clamat & ingerit, Deũ eſſe. At enim, inquiunt, quæ tu attollis & magnificas, hæc omnia per Naturam ſunt. Ita enim loquuntur & ſentiunt, & tuus etiam acriculus, vt dicebas. Per Naturam? quid ea eſt? vis aliqua non ſentiens mundo huic inſita, & per partes eius omnes permeans? Ita, inquit. Ita? & hæc igitur ſine ſenſu, ſine mente, tam pulchra, tam varia, tam diſtincta facit, ordinat: atque etiam ipſa, quæ animam atque animum habent? Quomodo poteſt ignobile in nobilius, deterius in melius agere, & vim ſuam efficaciter exercere? non ſequentur & parebunt. At ſentiens, intellegẽs, & animata quædam illa vis eſt, dicet alius. Si ita, iam conuentio inter nos eſt: & hoc quod Naturam ſic appellas, ipſa eſt Deus. De nomine quid litigem? niſi quòd turpe tamen, eum qui naſci omnia facit, & quod ſunt eſſe, non à gignendo dici ſed naſcendo. Vides ab *Homine*, ab *Euentis*, ab ipſo *Mundo*, rectorem in eo eſſe: & pulcherrimè Tertullianus: *Habet Deus teſtimonia totũ hoc quod ſumus, & in quo ſumus.* Sed adiungam etiam aliquid de *Signis*, & quas ipſa diuinitas adſiduè ſuggerit ſui notas. Proh Deũ, Deum aliquis abnuit aut ambigit, qui Diuinationem videt? Et quis non videt, & ab omni æuo vidit: vates furore inſtinctos, ſomnio monitos, aliter edoctos, futura edicere, idque in ſæcula & ætates? A ſe ille Martius, aut Sibylla habent, an vis alia ſuperior & doctior eſt quæ inſpirat? Si à ſe, cur non alij pariter homines?

1. aduerſ. Marc.

cur

cur non iidem illi omni tempore & ſemper? Clarum eſt: idemque in Magicis, in Miraculis, in tot operibus præter aut ſupra Naturam, vbi Numen & Genij eius adminiſtri ſe miſcent. An hæc non ſunt? non omnis vetuſta lectio & hodierna obſeruatio dicit? Hærent. & obſcura ſunt, inquiunt: ita, ſed iis quibus prima illa Cauſſa obſcura eſt, à quâ ſolâ palàm hæc manant. Iam Geniorum etiam luſus aut illudia, apparitiones, præſtigiæ, & plura notata & notanda cottidie, aliquid ſuper hominẽ & communem Naturam adfirmant: fruſtrà rationibus indaganda, niſi hoc fundamento ſuperſtruas, Deum eſſe. Veni Diodore, renaſcere Epicure, non aliud habebis dicere: & ſolum hoc à Signis rem confecerit, vt rationis capax iudex nihil hîc diffindat. Vnum etiam, & deſino, obſeruatum crebrò, ne dicam ſemper, iſtos Numinis palàm ſpretores, pœnas palàm luiſſe ab ipſo immiſſas, & pleroſque infelicem vitam triſtiore morte conſummaſſe. Caueant, & Euripidem audiant, de Pentheo:

Εἰ δ' ἔστιν ὅστις δαιμόνων ὑπερφρονεῖ,
Εἰς τοῦδ' ἀθρήσας θάνατον, ἡγείσθω θεούς:
At ſi quis eſt diuina qui contempſerit,
Is fata in huius intuens, putet Deos.

Finiui mi Berchemi, ô vtinam cum eius bono, cui hæc vis ſcripta! Etſi ego quoque noui, qui in iſto erroris barathro: ſed ferè adoleſcentes, & quos proteruia aut laſciuia magis, quàm ratio aut deſtinatio impellit. Quos equidem Platonicis iſtis verbis compellem: O παῖ, νέος εἶ. προϊὼν δέ σε χρόνος ποιήσει πολλὰ, ὧν νῦν δοξάζεις μεταβαλόντα, ἐπὶ τ' ἀναντία τίθεσθαι. περίμενον οὖν εἰς τότε κριτὴς περὶ τῶν μεγίστων γίγνεσθαι. μέγιστον δὲ, ὃ νῦν οὐδὲν ἡγῇ σὺ, τὸ, περὶ τοὺς θεοὺς ὀρθῶς διανοηθέντα, ζῆν καλῶς: *O adoleſcens, iuuenis es etiam. & ſequens ætas efficiet, vt multa quæ nunc ſentis in aduerſa commutes. Differ igitur in id tempus iudex de rebus maximis eſſe. maximum autem, quod nũc pro nihilo ducis, de diis rectè opinantem,* VITAM RECTE INSTITVERE. x. de Legibus.

Hęc illis; hæc tuo dixerim. qui ætate non mente maturior, ampléctatur cum bonâ religione & talem vitam. Vis tria verba? ab iſtâ malâ, malus hic ſenſus. Vale. Louanij, III. Idus Ianuar. ∞. Iↄ. XCVII.

EPISTOLA XXVII. *Mechliniam.*

IOH. BERNARTIO, *Cognato & amico* S.

SANE gratæ mihi tuæ litteræ iſtæ vltimæ fuerunt, quæ & valere te ac tuos(en fructum coniugij)dicerent, ac benè & commodè te agere,quod maximè deſiderabam. Anteà punctiunculæ aliquæ in tuo animo, ob deſideria noſtrarum virginum, & nondum plenè te ceperat iunxeratque cæleſtis illa Aſtræa. Vides quàm honorificè?& ſanè ita ſentio, ſi habes tractaſque ex dignitate. Quàm multos iuuandi ac demerendi tibi fas, per bonum fidumque patrocinium? nec mouet, quòd dedecorant multi, qui ſplendorem eius Deæ non vident, oculos animumq. habent tantùm in ſplendore auri. Non tu ex illis,ſcio: rectam viam ipſe ini,atque aliis præi, & forum tuum iuua atque orna etiam exemplo. Mane, inquam, in tuâ Iuliâ, quam Imperator ille ſummus tibi iunxit: nec veto tamen veteres amicas reſpicere.in quas meus pænè amor (certè ſtudium, aut cultus) elanguit, cum hoc languore. Qui me grauiùs ſolito iam vrſit, ab aliquot ſeptimanis. Heu, quando finis! quando ad lætos illos locos

Fortunatorum nemorum, ſedeſque beatas?

Nam harum turbidarum iam tædet: & tu vale mi Bernarti, ac pænè dixeram,vale vita. Louanij, Idibus Maijs. ∞. IↃ. XCVII.

EPISTOLA XXVIII.

CHRISTOPHORO ASSONVILLIO, *Cõſiliario Regio intimo* S. D.

DOLOREM meum, quem ex obitu filij tui accepi, ſeriùs fortaſſè teſtor;ſed hoc ideò,quia nec ipſe libẽter in ſermonem hunc veniebam,nec apud te illũ refricabam.An deſunt,qui ſolati ſunt? copia tibi amicorum, ſcio, quos beneficia & merita tua,cùm publica, tum priuata parauerunt: & quidem magnos principeſque viros. Quid ego feſtinarem interuenire, & nebulam hanc,vt ſic dicam,ſpargere inter eas ſtellas?Et verè nebulam dixi. nam lucem illam animi,aut alacritatem, ad ſolandum non adfero: quia & me priuatim dolor ille tangit,vt qui filium tuum amaui, & illum viciſſim ſemper benignum in me ſenſi,& peramicum. Cùm initio in hæc loca veni, paucos habui quibus nouitas

uitas mea niteretur: te inter primos, Vir Ampl^me^ repperi, ad quem acclinarem,& vnà filium tuum, qui velut manu iniectâ duceret ac commendaret. Ac perpetua deindè nobis amicitia litteris,etiam aliis officiis,culta fuit. An igitur non doleam, in iacturâ & amiſſione eius, ſic immaturâ? ex animo doleo: atque vtinam,vt flumen in riuos plures ſparſum minuitur;ſic tuus dolor, communicatus cum aliis, leuior minorque fiat! certè ego quoque inter minuentes eſſem: ego inter canales,qui exciperem & deriuarem. Sed vereor, vt hoc ipſum augeat, & cogitatio tibi ſubiiciat, maius illud bonum eſſe, quod tam multi amiſſum lugent. Itaque huic parti non inſiſto: etſi in vero amore,& paterno affectu,grande ſolatium, filium amiſiſſe in bonâ & florente famâ. Incerta ſunt omnia rerum humanarum. qui hodie virtutem amplectitur,cras vitium poteſt; qui nunc benè audit, cras malè; & nemo liberos vel optimos habet, vt non cum gaudio & metu aliquo aſpiciendos. En,magnus ille Deus, tuus atque illius parens, hunc eripuit: in optimo quidem æuo,ſed & in famâ optimâ: acquieſcamus, & ſciamus ſic expediuiſſe. Sicut hortorum peritus cultor, plantas quaſdam priuſquam degenerent, euellit,& vtitur;quoſdam florum in calice,quoſdam & fructuum in acerbitate decerpit, & in mel ac ſaccharum recondit: ſcito ſic facere magnum illum mundani horti cultorem, alios alioſque aliàs carpere,quemque in ſuum vſum. Atque en, alterum incluſum hîc ſolatium: Deus facit,Deus tollit. quid mortalis ô homo obſtrepis, & voces aut lamenta ſpargis? Quin ſcito, nihil ab eo niſi tempeſtiuè,niſi vtiliter,& ex ſalute noſtrâ fieri. Certè Chriſtiani ſic edocti ſumus, vitam hanc eſſe carcerem, peregrinationem, miſeriarum abyſſum: quid ergo querelis proſequimur, quod votis debebamus? Ille obiit? à vinculis ad libertatem iuit. Obijt? à curis & angoribus ad gaudia,vti ſperamus. Obijt? abſoluit iter, decurrit ſtadium,palmam & coronam habet. Quiſquis luget, videat ne ab inuidente propior ſit, quàm ab amante. Atqui priuari iucundiſſimo & familiari eo aſpectu graue eſt, diſiungi à parte noſtri ſanguinis; viſcera, vt ſic dicam, euelli & in putrem hâc terram dari. Hi ſunt affectus paterni, non neſcio,aut nego: ſed Ratio quæ homini propria,& telum in omnia fortuita data, quid dicit? non nouum eſſe: legem communem,

nem,quam alij ſubierunt ante nos,nobiſcum ſubeunt, poſt nos ſubibunt. Quot parentes orbos vidiſti, aut vides? & quidem omni ſtirpe & prole. Ecce tibi benignus Deus alterum ramum ſeruat; & ex iſto ipſo iam detracto,fruticem & ſtirpem.Atque vt diu ſeruet,ſupplex eum rogo. Solare te igitur, & oculos ab illo, quem Deus & cælum habent,ad hos mitte, qui etiam nunc ſuperſunt in noſtrâ terrâ. Habes filiam, habes neptem: habes vbi cogitatio, vbi & vultus tuus conquieſcat, cùm à Curiâ & rebus grauibus domum redis. Quin ſolare etiam te ab ipsâ Curiâ, & ſollemnibus tuis curis. Ille ſapiens & potens noſter Rex, tot annos te habuit, arcani magniqúe conſilij capacem & conſortem: in fluctibúſ tenebriſqúe rerum, cùm alij vacillarent aut caligarent, tu firmus obnixusqúe ſtetiſti pro Deo & ipſo: fer tecum egregiam hanc laudem,ſi publica non turbarunt,nec priuata dimouiſſe te à clauo. An iacebis, & in filij iacturâ manum remittes,aut languebis; quem cadens circa te,pænè dicam,ipſa Belgica non commouit? qui ruentem in licentiam, & ab hac in exitium,quantum vnâ manu poterat,retraxiſti & firmaſti? Age vir magne,firma te quoque his cogitationibus: munus tuum inſpice,& ſtationem quam in orbe hoc tenes. Non es tui iuris, vel affectus: Reſpublica totum te iam pridem habet. Ne deſere. id quoque gratum illi filio tuo,qui amantiſſimus patriæ,è cælo (ita ſpero) & ſuperis locis,robur tuum lætante oculo videbit,& votis etiam iuuabit. Sed & hoc gratum Regi, Ser^mo^ noſtro Proregi; qui,in tumore hoc rerum,conſilij animiqúe tui egent. Ea igitur vt Deus(nam & illius ope opus eſt)tibi det, Amp^me^ Domine,toto pectore eum rogo. Louanij,VII.Kal.Iulias. ∞. IↃ. XCVII.

EPISTOLA XXIX. *Leodicum.*

CAROLO BILLEO, *Ser^mo^ Electori ab intimis conſiliis.*

AMPLVM,atq.adeò duplex munus à Principe accepi,ſed per te mihi miſſum. Addam & per te datum? non mentiar,& in animo ſentio poſt Principem, & pænè cum ipſo,hoc tibi deberi. O tuam benignitatem, eò clariorem, quò obſcuriora mea in te officia! neque id animi vitio, ſed occaſionis aut facultatis inopiâ, quâ vſque adhuc fateor & doleo me deſtitutum. Certè animi

animi tamen teſtis erit, quamdiu ſcriptum illud erit, nominis tui inſertio in POLIORCETICΩN Dialogiſmos: & alibi fortaſſè clariùs promam, ſi Deus etiam vitam & valetudinem mihi producit. Ad quam quia Fontes veſtri facere videntur, ad eos adſpirabam, & ſimul ad vos, vt coràm gratias agerem: ſed pericula me terrent, & occupatiunculæ etiam tenent. Occupatiunculæ dico litterariæ. nã à publicis aut ciuilibus mihi feriæ: & ſemper erunt:

—nec iſtac

Otia diuitiis Arabum liberrima mutem.

In iis vt ſecurior etiam aut inſtructior perſeuerem, fateor liberalitate veſtrâ factum: quam hîc calamo, in animo velut ſtigmate imprimo, non delendam. Ampl^me^ & Nobil^me^ Domine, voueo te Principi & rebus diu ſaluum. Louanij, Idibus Iuliis. ∞. IↃ. XCVII.

EPISTOLA XXX. *Mechliniam.*

NICOLAO OVDARTO, I^ctₒ^ *Canonico, & Officiali* S. D.

EGO verò mi Oudarte, te cum Hartio noſtro nuper libens vidi, atque vtinam occaſio ſæpe ſit huiuſmodi ſermonum! Vt herbas creſcere ſcimus à pluuiâ, ſic mihi & huic animo fit à tali rore. Nam te quid amicius? quid Hartio ſuauius? qui, ita me Deus amet, totus ex leporibus & Veneribus factus mihi videtur. Atqui etiam amicum tertium mihi adiunxiſtis Antiſtitem Maſium. Vbi is nunc eſt? ſi apud vos, ne abeat ſine meâ hac ſalute. Sin autem abeſt, quæſo vel per litteras (nam ſcribere te arbitror) mitte. Vir prorſus eſt dignus eo honore, quem bono publico ſuſtinebit. De ſcriptis meis quod audiuiſti, ita eſt. POLITICA emendamus, quia ſic moniti Româ fuimus: vbi liber ille in pretio, ſed quædam quæ apertiùs dici volunt, aut non dici. Fecimus: videbis, cùm ipſe lucem. Augmentum tamen nunc ne exſpecta. Sumus in aliis curis, & mi Oudarte (vt liberè agam, quod apud te non poſſum, ſed debeo) quid valdè ad ſcribendum nos inuitet? Iudicia? apud exteros benigna ſunt, hîc nonniſi apud vos paucos. Atque vtinam non eſſent, qui calumniarentur aut premerent: quod largiter mihi factũ hos tres annos. Niſi Deus adiuuiſſet, non fuiſſem reſiſtendo. At nunc tamen caput paul-

lùm tollo, & vnà ad ſtudià ſtilumque redeo; & incitat etiam iuuentus, quæ hîc in nos prona. Si veſtri proceres, videbo : & tibi atque Hartio nihilominus debebo, quia beneficia ab animo metior, nôn à ſucceſſu. De Rege Galliæ, & hoc mirabili eius facto quid cenſeam, quæris? Mihi verò mirabile eſt, atque etiam laudabile, ſi rectâ mente conſilioq. ſuſceptum. Cur id non credam? multa ſunt quæ me inducant, quicquid alij diffidant. Regem & Principem eum eſſe, ac tali animo: quàm fæda autem iſta fraus, & nullo præmio ſuſcipienda? Alij alia, reges infamiam curant, aut certè debent: quæ ipſum apud præſentes & poſteros maneat, ſi iterum mutet. Sunt & alia quæ teneant. Maxima pars antiqua in religione : ipſi proceres plerique tales, & præſertim ij qui è cognatione eius, & quos *Sanguinis* vocant. Hos alienet omnes aut offendat? non expedit, non faciet. Et caput denique rei, quòd caput religionis noſtræ, id eſt Pontifex, recipere eum iudicauit, & bonis ſociare: quis bonus igitur abnuet aut diffidet? Habes breuiter meum ſenſum. nec tamen diſſimulo, hęc non eſſe pro bono aut augmento noſtri Regis fortaſſe: ſed pietas, vt ſcis, præit, & primas in humanis ducit. Opto illi ſalutem, & per eum toti regno. Vale mi Oudarte, cum Hartio noſtro, quem cenſeo & cupio hâc ipsâ epiſtolâ me affari. Louanij, XIII. Kal. Sept. ∞. IↃ. XCVII.

EPISTOLA XXXI.

OTHONI HARTIO *I^{cto} & V. C.* S. D.

ANTONIVS verò tuus rediit, qui ita vicinus mihi, vt pæne contubernalis & in eâdem domo cenſeri poſſit. Sed de domo parum eſt, animo non emigrauit: in quo & ipſe ſeſe, & tu eum aſſeres, qui veterem & firmam in eo ſedem habes. De Præſidis in me beniuolentiâ & ſcio, & triumpho: & ab illo igne accenſam hanc flammulam, quæ in Principum animis eluxit, non ignoro. Egi cum eo de filiis nuper, & dixi quod ipſa res eſt, ex re eorum fore vt peregrinarentur. Ætas iam adeſt & paullatim admouendi ſunt, quiſque ad munia, quò pater deſtinauit. Ego vrbe hac totâ teſte poſſum dicere, benè, modeſtè, induſtriè eos ſe gerere

gerere & geſſiſſe: ſed nempe nec in beatorum inſulis incluſum ſedere me iuuet, & alacri huic adoleſcentię plura & plures videndi ſunt. Abſit vt tanti ſit vnus Lipſius, nec vel immortalitatis lege Circe retinuit Vlyſſem. Eant, videant, prudentiæ atq. etiam auctoritatis aliquid abſentiâ colligant: tum ad nos redeant, patrem oblectent, patriam iuuent. Antonium quidem ſi pater fulcrum &, vt verbo hoc vtar, deſtinam familiæ deſtinat: cur tardat? Iam adoleuit, iam & coniugio maturuit, è quo Richardotos poſteris etiam donet. Hæc ad te, vt tu in occaſione apud patrem: cui ſtare equidem hanc ſententiam puto, ſed ne labaſcat, aut nimis protollat. Quod ais de munere ab Aulâ; noſti me, ſeriò, ſeriò paucis contentum, nec inter hiantes illas aues. Quid ſi tamen obiiciant? non abiiciam, vel vno iſto fine, vt hîc & in Iſcano meo ædificem, alterum neceſſitati, alterum voluptati. Nam hîc pars domus meæ ruinam minatur: Iſcanum prætoriolum partim incuriâ collapſum eſt, partim hoſtili nuper igne conſumptum. Et quàm me iuuet tamen ſeceſſum aliquem animo & viribus recreandis habere? Spero, Principes mei quæ vſui ſunt ſaltem ſuppeditabunt, ſi non quæ voluptati. At hæc tibi, quid mentior? per te etiam aliis, ſed melioribus amicis, ſi qui volunt & poſſunt iuuare. Occaſionem fortaſſè breui dedero de me cogitandi, editione *Panegyrici* quem Plinius Traiano dixit: qui diuinus planè liber eſt, & nouo Principi, Dij boni, quàm aptus? Illi Oratiunculam ſubiunxero, quam hîc extemporaneam dixi. Vtinam meditationi locus fuiſſet, dignius aliquid ipſis & me dediſſem! nunc parendum fuit, & quęrenda non ingenij, ſed obſequij gloria. Vale V.C. Louanij, poſtridie Kalend. anni Sæcularis ∞. IↃC.

EPISTOLA XXXII.

IOANNI RICHARDOTO, *Præſidi Conſilij Regij.*

SVSTINVI me, & cohibui iam aliquamdiu à ſcribendo, etſi animus & cauſſa impellebat: tamen locus vbi eſſes, & res in quibus eſſes, diſſuadebant. quid ita? quia caſtra & turbæ te habebant: & verebar calamo aut verbis tibi obſtrepere, inter armorum ſonitus & tubarum. Sperabam etiam, breui te ad nos & ad

quietem reuerſurum: & tunc duplici nomine gratulaturum, & dignitatis partæ, & retentæ incolumitatis. Nunc cùm longiùs id fiat, ego indecorè ſilere mihi viſus, & abrupi, & laxaui frænum affectui, qui gratulari tibi iamdiu non cupit, ſed geſtit. Cauſſa publica eſt, & omnes, atque in iis me, tangit. Rex noſter magnus primarium munus tibi detulit, & caput ac Præſidem declarauit Conſilij ſui ſanctioris. Liceat dicere quod res eſt, eras tu iamantè ipsâ re caput, & eminebas: quod prudentia tua ſingularis, & vſus rerum, & dexteritas quædam rara agendi, tibi dabant omnium conceſſu: ſed auctoritas & teſtimonium à primo capite acceſſit, & is tibi præmium diu debitum non dedit, vt hoc quoque verè dicam, ſed ſoluit. Ergo gratulamur tibi, qui in ſenio iam & ætate ingraueſcente conquieſcis, tum in factorum conſcientiâ, tum in Regis teſtato iudicio: ſed magis gratulamur Reipublicæ, & ipſi etiam Regi, qui tali electione te ornat, illam & ſe curat vel auget. Beatum ſtatum ominamur, vbi præmia talia ex merito ſunt: nec aliud certius optimi & ſapientiſſimi Regis argumentum, quàm boni ſapientesque miniſtri. O Reſpublica, ô Belgica propriè noſtra, quàm eges! Et mihi atque aliis ſpes acceſſit, aut potiùs fiducia, rerum meliorum & tranquilliorum, ſub tali Prorege, qualem Publica felicitas dedit; ſub tali Præſide, qualem eadem illi adiunxit. Vt periculoſum mare, & hiemis tempore, qui ingreditur, conſulere & interrogare ſolet de gubernatore & nauarcho: ſic popularium animi intenti, per turbida hæc tempora, in eos qui ad clauum noſtrum ſedent. Ille & tu ſedetis, cum bono Deo: atque vt diu ſedeatis, & turbas has ſedetis, idem numen rogo. Ecce in Galliâ res non pro ſpe aut voto fortaſſe: nihil eſt: magni non ſolùm animi, ſed fortunæ indicium eſt, obniti, & non cedere ad incurrentem aut aduerſantem aliquam ſortem. Vetus illud dictum fuit, *Et agere & PATI fortia, Romanum eſſe*: eſt profectò & illorum omnium, qui res magnas animo voluunt. Atque aduerſa iſta quædam hoc etiam boni habent, vt doceant, aut certè moneânt, in poſterum non nimis tardare, & occaſionibus rerum temporumque vti. Sed quò ego delabor? gratulari ſolùm mihi propoſitum, toto & effuſo animo (velim ipſum videas) tum & hoc, poſt publica, priuatum ſignificare, tuis apud me benè eſſe. Vterque, inquam, filius valet, &

magis

magis magiſque indies ſe mihi & aliis probat. Non vt apud patrem hæc loquor, imò liberaliùs ſi non apud patrem. Guilielmus planè etiam ſe erigit, corpore & animo fit valentior & alacrior, & iam dubitarè incipio, vtrum tuorum magis probem. Maneat ſemper hoc certamen, hæc mea ſuſpenſio: & ipſi alios vincant, inter ſe dubiam faciant palmam. Ampliſſime & nobiliſſime Domine vota concipio, vt diu nobis Præſes ſis, remp. iactatam conſtituas, & tuos (cùm idonei erunt) admoueas ad aliquam eius partem. Louanij, Idib. Octob. ∞. Iↄ. XCVII.

EPISTOLA XXXIII. *Tornacum.*

HIERONYMO WINGIO *I.to & Canonico* S. D.

LEGI epiſtolam tuam ab ipsâ Beniuolentiâ tibi dictatam. Iamdiu noui hunc animum mi Wingi, nec in pectore ſolùm, ſed in vultu tuo habitantem. Dicam tibi breuibus & fidis verbis? redamo vero & pleno affectu, ac Deus mihi det ſemper & probari talibus, & probare. Doctrinæ partes tuas habes, ſed eam ſolam ſpectari à me aut æſtimari ſi cenſes, ah quàm falſus ſis? Amo candorem, virtutem, & eius ſtudium: cetera huc eant & ſubſeruiant, atq. ipſa doctrina modò ſit ornamentum vel adiumentum. Miſera & ambitioſa vita, quæ finem tantùm habet ſcire aut ſciri! Multi celebres improbi fuere, & quorum gloriam nihil æmulamur. Sit nobis hîc benè viuere, cum modeſtiâ & prudentiâ æquor hoc tranſire, ſæpè tumidum & vndoſum: ſit ab iſtâ tranquillitate, ad poſteram & æternam beatitudinem venire. Hæc facere te pro parte tuâ ſcio, & nos conamur: atque iſti conſentientes ſenſus firmiter nos iungunt. Quod autem rogas me, vt ipſum hoc corpuſculum vobis ſiſtam: vellem bonâ fide, & mecum meditor: ſed hac hieme, id verò non poteſt. Ne valetudo quidem ſuadeat, vt ſcis, tenuis fili & imbecilla. Æſtate ſi poſſum, faciam: etſi compedes me ligant adoleſcentium aliquot honeſtiorum, quos in contubernium admiſi. Eos ſolos deſerere, & ſine capite, ſcis quàm nec ex re ipſorum ſit, nec ex honore item meo. Tamen videbo. amoliri hæc onera in iſtâ ætate velim, & *nauibus atque quadrigis*, vt ille ait, petere Tranquillitatis portum. Vale Vir Reu.de & Cl.me Louanij, poſtr. Non. Nou. ∞. Iↄ. XCVII.

EPISTOLA XXXIIII. *Tornacum.*

PETRO CORETO, *Theologo, & Canonico* S. D.

NON impoſuit is, qui non de memoriâ meâ tui ſolùm, ſed & de affectu narrauit. Ita enim profectò res habet, ſæpè mihi amica mentio aut quæſitio de te fuit, quem in primo illo ſcholaſticæ militiæ tirocinio nōui, & ex eo firmiter in iſtâ mente habui incluſum. Renouauit memoriam, & adfectum addidit liber, quem piè & eruditè ſcripſiſti in id genus hominum, qui Politiæ prætextu pietatem mouent aut eiiciunt: quæ peſtis, inter alias, miſero quoque hoc æuo nata eſt, & vtinam non viuat vigeatque vbi minimè deberet! Hæc igitur à me in te fuerunt: gaudeo apud te eadem. & quod notitia adhuc aut in occulto amor fuit, age, ſit amicitia: quam ego tecum ſanctè coëo, & per has litteras paciſcor. Spero & coràm ſermone, dexterâ datâ, me facturum: ſi Deus valetudinem aut viæ ſecuritatem in æſtate annuet. quâ mihi decretum excurrere, & vrbem veſtram viſere, & in eâ amicos. Tempora haud læta ſunt, fateor: quid ſi erunt? quid ſi miſeritus noſtri ille Deus, inopinatam lucem & quietem, poſt tenebras & tumultus inſanos dabit? Spem fecit, & Iris aliqua à Galliâ apparuit: ô ſeriò & fideliter fiat, & Sol ille pacis erumpat! Vale. Louanij, IIII. Kal. Ianuar. ∞. IↃ. XCVIII.

EPISTOLA XXXV.

IOANNI RICHARDOTO, *Præſidi.*

AVDIIMVS læti de diſceſſu tuo (nec id indignare) non quia ipſum gratum haberēmus, ſed quia eius cauſſam. Deus bone, quis Belgarum non gaudeat & excitetur ad Pacis illud nomen, tot annos pulſæ & exſulantis? Ad quàm procurandam te mitti inprimis intereſt, ob ea quæ nihil opus eſt apud te dici. Si hæc inopinata lux nobis affulget, quæ exſultatio erit? quæ tua etiam gloria & gratia? Iterùm dico, lætor in tuo diſceſſu: quem Deus breuem tamen faciat, celerem reditum det & ſucceſſum. Amp^me^ & Nob^me^ Domine, abi, perfice, redi. Louanij, III. Kalend. Febr. ∞. IↃ. XCVIII.

EPISTOLA XXXVI. *Leodicum.*
MART. ANTONIO DELRIO.

ABIIT muliercula nuper ſine meis litteris,ſed non ſine affe-ctu aut cogitationibus,quas ad te miſi. Cur non & illas? audi non tua,id eſt vana & mundana. Nuptias in domo meâ habebam: quid hoc eſt? inquies: nam liberos non habes, aut qui in domo tuâ te tangunt. Fateor,ſed vxor mea in vrbe habet, qui ſanguine & affectu iunguntur: inter eos ſororis filium, qui vxorem duxit,& quidem (ô meam bonitatem!) in meã domum. Ego ineptias illas omnes toleraui,conuiuia,ſaltationes, potatio-nes,& ſiquid adhæret. Beatos vos, qui hæc auditis tantùm! & me tamen in propinquo gradu,qui video tantùm,ad animum ea non admitto. In theatro aliquo cùm maximè tunc mihi eſſe vi-deor, & ſpectare non comœdiam,ſed mimum aut Atellanas. O curas,ô occupationes hominum! intereà vita labitur, & iſti mi-ſeri nunquam aut rarò quid ſit verè viuere,niſi cùm deſinunt,vi-dent. Sed habes excuſationem, à te fortaſſè accuſandam, aut vt optimè cedat, ridendam. Quid intereà ADMIRANDA tua? di-ces. Illa ſufflaminantur in fine curſus à magno noſtro Guberna-tore vel aurigâ,cui habenas eorum in manus dedi. Nam ipſi, vt ſignificaſſe me puto,inſcripſi. Ecce autem hæſitatio eſt de Titu-lis,& vtrum illum *Sacræ Purpuræ* omittemus: quod Rex in litte-ris ſuis facit. Conſului ipſum Aulæ oraculum. dictionem retu-li,exſpectandum aliquamdiu eſſe,donec ex Hiſpaniâ cõfirman-tes aliæ litteræ venirent. Itaque exſpecto, & Typographus me-cum,etſi non libens. Scis & in ipſâ Præfatione aliquid dicẽdum aut non dicendum eſſe,prout Zephyrus ille adſpirabit. Publica autem nunc in magnâ & erectâ ſpe, per colloquia & conuentus hos de pace. Sunt verò, qui & conueniſſe iam inter Reges pu-tent, & hæc Parerga nobis pingi. Faxit ille Deus, & quia video in bello nos parùm calere, libenter frigus noſtrum ducam ad pacem. Huic maturandæ Rex in Britanniam Gallicam copias Hiſpanorum expoſuit ad ſex millia,vt dicunt. Hoc non aſſero, de pecuniâ aſſero, quæ tandem huc pedem tulit.In mẽſes XVIII. ſuppeditata dicitur certò, & in ſingulos CCL. millia aureorum. Ecce Carmen (ad noſtra enim redeo) Burdigalis ſcriptum in

mortem

mortem I. Spondani; ibi mei quoque mentio ſatis ſcita, & totum carmen bellum & eruditum: ideoque vt volebas, mitto. Præfert auctorem Ioh. Sammartinum Aquenſem. Quis ſit neſcio, niſi doctum & pium eſſe. Dominicus Theologus hîc ægrotabat, aut potiùs moriebatur tabe confectus. Cetera ferè ſunt vt reliquiſti: aut ſiquid mutat, per alios hæc ſcitis. Te valere opto, te publicè dicere & ſcribere opto, vti iam cœpiſti. Louanij, prid. Non. Febr. ∞. Iↄ. XCVIII.

EPISTOLA XXXVII. *Antuerpiam.*

Heriberto Rosweio, *è Soc. Ieſu*, S. D.

Ergo tu etiam nunc Antuerpiæ? tacitâ obiurgatione te verbero, quòd illìc tamdiu, & tam propè, & ſine alloquio noſtri. Sed factum nunc tamen, vnaque illâ epiſtolâ mihi ſatisfactum. Scribis N. N. libros te vidiſſe, atque in iis quædam de me, alia in me: quid miraris mi Heriberte? Ita mores & litteratura huius æui eſt, & præſertim in Criticis, vt vix aliter litare ſe putent in his ſacris. At vide quàm ego curioſus. audieram iamdiu à noſtro Orano, neglexi inſpicere, & nec nunc quidem te monente vidi. Quid hoc eſt? famæ negligentia, aut iudiciorum contemptio? non eſt: ſed non lubet tangere aut propiùs adſtare hũc morbum, ne & in me contagium transfundat. Appello quicunque mea legerunt, candorem in iis & benignitatem eſſe, ſine morſu directo vel obliquo: vnicam Satyram excipio, quæ ipſa quid eſt, niſi in vniuerſum genus innoxius quidam luſus? At ille bonus etiam defenſione noſtrâ offenditur in *Cruce*: quæ tamen nuda defenſio eſt, & ſcutum modò præfert, gladium non ſtringit. Nec ſtringet vnquam hæc manus, ne in Germanos quidem quoſdam proteruos, qui ſtilo me laceſſunt. Ego verò extra culpas non ſum, nec extra notas eſſe cupio: hoc velim, vt ſint modeſtæ, & quæ humanitati condeceant, quam profitemur. Tu & Schottus noſter ADMIRANDA valdè probatis: ſed ego ipſe iamnunc quædam improbo, & editio altera emendabit. Suggerite intereà, ſiquid habetis. P. Schottum ſaluere iubeo, cum aliquâ pænè irâ. Quid enim ille nimis amicè ADMIRANDA noſtra apud Auguſtanos deprædicauit (ex Velſeri litteris vidi) & famam

famam excitauit,quam non ſuſtinebunt? Comprime meo nomine, non amorem eius,ſed laudem. Vale mi Heriberte.Louanij, poſtr.Nonas Febr. ∞.Iↄ. XCVIII.

EPISTOLA XXXVIII.

IOANNI RICHARDOTO, *Præſidi.*

EGRAVI & grandi legatione iſtâ te reducem eſſe, & ſic reducem,quis amicorum tuorum non gratuletur? imo quis ciuium, & mediocriter bonorum, non gaudeat & gratuletur? Cauſſa profectò iuſta eſt, ſi fuit vnquam; cùm rem perfeceris & arduam,& non Belgicę ſolùm,ſed Europæ optabilem & ſalutarem. Diſſidia inter potentiſſimos Reges,quæ cauſſas veteres aut nouas habebant,quæ variis flabellis etiam excitabantur: ea prudentiâ tuâ & Collegarum, addam & felicitate quadam ac fauore numinis,compoſita ſunt,& ſimul tot mala & clades ſublatæ, quæ triplicem Galliam hanc vaſtabant. Et non iure omnes gaudeamus,gratulemur,gratias agamus? Facimus profectò, ore & animo; & nos amici hoc magis, quòd iſte tam ſplendidus velut aditus,& auſpicium ſit,nouæ tuæ dignitatis. Quomodo magis ea inſigniri vel decorari potuit, quàm tam ſollenni hac actione? quæ non finibus locorum noſtrorum aut temporum continebitur,ſed in orbis ſpatia & æui totius ibit. Quandiu Annales & rerum memoria erit (ſemper autem diuinâ quadam prouidentiâ erit) & inclyta hæc actio, & tuæ in eâ partes ac nomen celebrabuntur. Itaque non tibi ſolùm hunc titulum & ſplendorem, ſed etiam poſteris tuis gratulor:qui hanc nobilem famam,& velut ius imaginis, inter cetera, à parente ſuo habebunt. Creſce animo ô noſter Præſes, & hunc quoque longiùs mitte à tam felici incepto, quò vota omnium noſtrûm vocant. Quò?ad totam plenamque pacem: quam ſi hilum ſapiant Batauí noſtri, iam habeamus & fruamur. O non pertinaces ſolùm,ſed malè ſagaces! alij præueniunt, fortaſſe & præuenient; & portum cùm occupauerint, patientur in fluctibus vos iactari. Audite Deum, Regem,nos,qui ſic ex animo cupimus vobis factum. Sed quò eo? in Batauos affectum mihi eſſe non nego (qui tamen boni inter eos ſunt, aut eſſe volunt) atque is me à te abduxit: etſi hæc

ipſa auerſio te ſpectat. Felicem noſtrum Gubernatorem, ſi vobis adnitentibus & auxiliantibus, hoc quoque diſſidium componit, & infauſta ciuilia bella ad Orci tenebras relegat! Fiat, fiat: & tibi quoque ouatio ex hoc ſucceſſu debeatur. Ego toto animo Deum illum pacis rogo: & eundem, vt te Ampliſſime & Nobiliſſime Præſes, diu frui partâ gloriâ, & nouam párere, in faſtigio iſto dignitatis ſinat. Louanij, prid. Kal. Iunias. ∞. Iↄ. XCVIII.

EPISTOLA XXXIX.

I. LIPSIVS CORNELIO ANCHEMANTO BRVGENSI V. N.

IVRISCONSVLTI TITVLVM GRATVLATVR, ET AD VSVM EIVS PRAEIT.

QVARTVS è meâ domo prodis, qui legum & Iuſtitiæ ſacraria inis: quod felix, lætum, vtile tibi, tuis, patriæ eſſe, illo animo voueo & opto, quem noſti. Verſu & altiore ſono volebam, & fortaſſè debebam: ſed ad pedeſtrem ſermonem valetudo mea abiicit, & Spartanos imitari adigit. quos vt tibia in pugnam, non tuba animauit: ſic ego te ad honeſta,

Errabunda regens tenui veſtigia voce.

Quídni regam? ſeriò nunc hoc iuris & legum pelagus intras: in quo ſcopuli & vada, imò & Scylla ſua & Charybdis eſt: & quanquam natura & inſtitutio iuuant ac dirigunt, tamen, neſcio quomodo, vitio humani ingenij,

——procliuior vſus
In peiora datur, ſuadetque Licentia luxum.

Coërcebo igitur, &, quod in me eſt, efficiam vt verè L.C.^tus ſis atque audias,

Candidus, & talos à vertice purus ad imos.

Sicut vietores circulis quibuſdam vaſa adſtringunt atque alligant, ne quid effluat: ſic ego paucis monitis tuum animum, ne

humor

humor ille melioris doctrinæ,quem combibiſti. Tria ſuggero, ad vſum fructumque tituli: SCIENTIAM, ABSTINENTIAM, CONSCIENTIAM. quæ ſi vſurpas,

—ô ſidere dextro

Edite,multa tibi Diuûm indulgentia fauit.

SCIENTIAM adfers nunc quidem: ſed recolenda,atque adeò augenda eſt:

—dubiis vt litibus addere finem

Noueris,& merſum latebris educere verum.

Recolenda primùm. quia vt apud Iudæos illa animalia pura, & ſacris apta, quæ ruminant: ſic huius Diuæ aris ille myſtes, qui iura & leges repetit identidem, & apud ſe colit. Sed augenda etiam. nec leges has ſolùm à Romano Principe hauries, ſed illas veteres,&

—tabulas peccare vetantes

Quas bis quinque viri ſanxerunt.

Iuuabit ab ipſo capite & origine ius petere: iuuabit longiùs ire,& Platonis,Ariſtotelis,Charondæ, Zaleuci, & talium leges addere: quid leges? etiam hiſtorias,aut alia ſcripta,ſi qui è Sapientiæ & Prudentiæ libris hauſerunt, & ad vſum generis humani contulerunt. O ſuauem mixtionem & cinnum! Ac ſicut lupini, per ſe amari, aquâ perfuſi dulceſcunt: ſic tetrica iſta legum à tali temperie mitigantur. Quod modo & iudicio feciſſe, profectò

Attingit ſolium Iouis, & celeſtibus æquat.

Alterum,quod ſuggeſtum eo, ABSTINENTIA eſt. quo ſenſu? vt ſeriò ſis

Vindex auaræ fraudis, & abſtinens

Ducentis ad ſe cuncta pecuniæ.

Peſtem, dico, illam auaritiæ vites, Iuſtitiæ ipſum exitium & peſtem. Thebani olim argutè, Iudicum ſtatuas ſcalpere & effingere ita ſoliti, vt ſine manibus eſſent, & oculis auerſis: népe vt ne aurum caperent;imò nec cuperent,& poſſent eius,quanquam

—ingentes, oculo irretorto

Cernere aceruos.

Iaſonas & Argonautas hodie vides? fuge, non ad Aſtræam, ſed ad Medeam & auream pecudem nauigant:quos ſcænicè,ſed

 verè

verè & liberè tetigit olim Ammianus. *Hi*, inquit, *nec fas vllum præ oculis habent, ſed tanquam Auaritiæ venundati & vſucapti, nihil præter inſeminatam petendi licentiam norunt. Et ſi quem ſemel intra retia ceperunt, caſibus mille impedicant, per morborum aut occupationum ſimulationem viciſſim conſultò ceſſantes: vtque peruulgati iuris lectio vna proferatur, ſeptem vendibiles parant introitus, dilationum examina longiſſima contexentes.* Et latus hic locus ſit. quoniam ab iſto ferè capite, &

—fonte, deriuata clades
In patriam, populoſque fluxit.

Sed ſtringo,

——nec plura adnecto, tuiſve
Moribus indubito:

quos puros ab hâc labe fore, ſpondet mihi & altior tua indoles, & ipſæ opes, quarum largiter Dei virtute & maiorum habes. Tertium monitum CONSCIENTIA: & an non in eo omnia? poſſis includere. Qui hanc, id eſt rectam cęleſtemque Rationem conſulit: Iuſtitiæ ſacerdos re, non verbo, erit. nec vt hiſtriones, qui Regum Principumque perſonam agunt, veſte, geſtu, ſermone ſimiles, introrſum nihil eorum habent: ſic iſte apparebit

Introrſum turpis, ſpecioſus pelle decorâ.

Ille verò toto animo & mente Iuſtitiâ diliget, promet, aſſeret:

——rectique tenorem
Flectere non odium, non vis, non gratia, coget.

Procul ab eo iſti, quibus in hoc ſtudio vnum ſtudium,

Verba dare vt cautè poſſint, pugnare doloſè,
Inſidias facere, vt ſi hoſtes ſint omnibus omnes.

Malè, & ô malos! ille Deum, iura, ſe intuebitur: & finem ſemper, pacare & ſedare. Da vt poſſit fallere, &

Noctem peccatis, & fraudibus obijce nubem:

mundo teſte geri arbitrabitur, quicquid ſupremo illo teſte geritur: & habebit impreſſum pectori,

Ἐστὶ δίκης ὀφθαλμὸς, ὃς τὰ πάντα ὁρᾷ:
Eſt æquitatis oculus, omnia qui videt.

Satis (vt tempus eſt) monui: tu tria hæc ſeruabis, ô noſter. Neque enim vnum aliquod ſatis eſt. ſed vt in citharâ ſi vel vnica fides diſcrepat, concentus & harmonia tota periit: ſic Iuſtitia, ſi quid

quid horum delinquat. Non erit,precor & ominor.

---ſed,vt altus Olympi
Vertex,qui ſpatio ventos hiemeſque reliquit,
Celſior exurgit pluuiis, auditque ruentes
Sub pedibus nimbos, & cæca tonitrua calcat,

ſic tu ſuper INSCITIAM,AVARITIAM,AFFECTVS,ſpernes ea & calcabis. Facies quod magni animi ſcito tuo præfers, PACEM SVMMA TENENT; ita Deus hoc atque alio æuo illam donet.Louanij, III.Kal.Mart. ∞. Iↄ. CI.

EPISTOLA XL.

ANTONIO WINGIO, *Priori in Abbatiâ Latienſi.*

EPISTOLAM tuam libens vidi, notam & characterem animi quem ſermone nuper expreſſiſti.Quid niſi pietatem & modeſtiam iſte & illa ſpirant: atque ea inſita animo,non aſcititia aut efficta? Gratulor, moueor, & à contactu iſto ſentio me quoque ad ea excitari & adduci. Vt aqua igni admota caleſcit; ſic noſtrum frigus ad hunc ardorem. Et licuit tibi inter paucos eſſe ſplendido, & vt amici,ingenium,opes erant, magno: ſpreuiſti & ſpernis,

---& tuâ
Virtute te inuoluis, probamque
Pauperiem ſine dote quæris.

Felicem! & quid hoc eſt,niſi æternum decus, pro his fugacibus, meditari,& ſeſe terris ſubductum

Stellis inſerere, & concilio Iouis?

Atque equidem non te tantùm reguſtare,ſed & locum illum videre aueo, pietati & quieti conſecratum: qui inſignes viros dedit & dabit, lumina & ſtellas in tenebras huius æui. Aueo inquam: & ſi Deus votis meis annuit, effectum hoc dabo, non ſine Hieronymo fratre tuo comite,quem in Neruiis videbo.Placet? precibus ergo tuis nos adiuua,vt quod animo volumus, viribus poſſimus. Louanij, Kal.Iuniis. ∞. Iↄ. XCVIII.

EPISTOLA XLI.

Io. RICHARDOTO, *Præſidi.*

ABEVNTE ad te Rubenio tuo, mihi indecorum, tibi inopinatum eſſet, venire eum ſine litteris. Quas haud magno tamen argumento mitto, niſi illo veteri, (& gaudeo ſic ſemper eſſe) liberos tuos benè & induſtriè agere, & viam rectam pergere ad Virtutis & Honoris templa. Enimuerò hoc tibi lætitiæ & ſolatio eſſe debet, inter quædam nubila aut triſtia, quibus vita humana diſtinguitur ex communi quâdam lege. Sicuti dolens equidem intellexi Cognatæ tuæ fatum properum & importunum, in ipſo vitæ & rerum eius flore. Sed quid, niſi pati & modicè ferre, ſapienti viro reliquum? Eſt mare quoddam, hæc vita. Fluctus in eâ aſſidui, ſæpè tempeſtates: & iterùm malacia aliqua & tranquillitas diſtinguit. Felices, qui, vt periti & duriores nautæ, aſſueuerunt: nec ad ſingulas concuſſiones nauſeant & ægreſcunt. Prudentia hoc robur tibi dedit: & confirmare debet etiam dignitas, qui in alto illo poſitus, vitam viuis in exemplum. Ad quod vt liberi tui adſpiciant, & curſum ſuum dirigant, Deum oro: & eumdem, vt te Amp^me^ & Nob^me^ Domine, ex voto noſtro & publico, diu patriæ ſeruet. Louanij, pridie Non. Sextil. ∞. Iↄ. XCVIII.

EPISTOLA XLII. *Bruxellas.*

NICOLAO FABRI, *Moderatori iuuentutis.*

SCRIPTIO tua, Vir optime, affectum tota ſpirat, ſicut & nuper ſermo. Originem ei & fontem das ſcripta mea, & quæ in laudem noſtram adiungis: parcè à me agnoſcenda, qui nec maxima ea noui; & ſi eſſent, à primo illo fonte bonorum manare ſcio, id eſt, Deo. Agamemnon ille Homericus hoc ingerat:

* *Εἰ μάλα καρτερός ἐσσι, θεός που σοὶ τό γ' ἔδωκεν.*

* *Robore ſi valeas, nempe hæc ſunt munera Diuûm.*

Itaque intra modeſtiæ limites meritò me ſiſto, nec euehar aut educar vanitatis vllâ aurâ. At ego te coràm amaui, & tuum inſtitutum vitæ, quod in iuuentute moribus & litteris formandâ occupatur. Præclarè occupatur, ne ambige. & apud veros iudices, apud ipſum Deum, præmia tibi & laudes, ſuper vulgi iſtas

laureas

laureas aut coronas. Quid Reſpublica omnis ſit, ſine hâc inſtitutione?quid ſpei in hâc noſtrâ, ſi iſta neglegitur? Imò quia olim neglecta fortaſſe, hinc labes iſtæ morum & lapſus rerum, quos dolemus & miſeramur: nec medicinam iis ego ſpero, niſi à iuuentute, id eſt, aliâ quaſi ſemente virorum, quæ puriter & ſeueriore diſciplinâ ſit imbuta. Fac, fac pro tuâ virili, & de patriâ benè merere, in re magis quàm in ſpecie, & bonorum animos tibi ſic pignera, meum inter illos. Vale. Louanij, III. Nonas Decemb. ∞. Iↄ. XCVIII.

EPISTOLA XLIII.

IOANNI RICHARDOTO, *Præſidi.*

FILIVS tuus heri publicè dixit: & quid ego verba faciam? habes ecce teſtem, imò teſtes. Ita Deus mihi omnia bona faciat, vt benè, vt optimè dixit, & cum approbatione vel & admiratione (eo verbo vtendum eſt) auditorum. Nomen in hac Scholâ peperit, quod venturi aliquot anni non exſtinguent. Gratulor tibi, ipſi, mihi: & Deum precor, vt hæc bona ſi non auget (augebit tamen) ſeruet. Te vnà Amp^me^ & Nob^me^ Domine, communi bono. Louanij, XVII. Kal. anni noui ∞. Iↄ. XCIX.

EPISTOLA XLIV. *Mechliniam.*

NIC. OVDARTO, *I^cto^ & Canonico* S. D.

EGO verò conſortem te, vel conſcium non quidem vocationis (iamdiu eas ſpreui) ſed inuitationis facio: quam mihi pænè decretum obire. An renuam tam amanter elicienti, & quod ipſe iamdiu affecto? Nam Italiam, & vrbem ſacram, in ſacro illo anno, videre vetus, & pium eſt meum votum. Si Deus vitam, & vires aliquas dat, peregrinari certum eſt, ſed in paucos menſes. Patriam non deſero, niſi Deus me ad cæleſtem illam euocat; quod tam hîc, quàm illîc poteſt. Fatalem meam nec horam, nec locum effugiam. Et, ipſa Roma ſi mihi ſepulchrum ſit, quid mali? immò optandi fortaſſè aliquid (ſepono religionem) homini in Romanis ſtudiis, ſcriptiſque verſato, & ab iis etiam (ne ſuperbum ſit) laudato. Sed hoc vt Deus, & Parca

mea

mea volent. Intereà an non tuo quoque, & amicorum conceſſu, poſt xxx. ampliùs annorum aſſiduos labores, aut ſcriptiones, menſes aliquot valetudini, & honeſtæ voluptati dederim? mihi videtur: &, ſi ij qui nobis imperant, recuſent, aut tergiuerſentur: quid dicam, niſi immites dominos eſſe? Sed non facient. clientes ſumus, non mancipia, & nobis quoque iuris aliquid eſt in nobis. Hæc ſatis mature ad te ſcribo: multa cadere poſſunt inter os & offam, vt aiunt: ſed garrire tecum libuit, & primas etiam cogitationes conferre. Eadem hæc cum Hartio noſtro, quem nunc tecum eſſe opinor, aut breui fore. Sed cum duobus vobis tantùm: hoc rogatus eſto. Quid enim opus hæc in ora hominum venire, & variis iudiciis agitari? In tempore indicabitur, quibus oportet: tu nunc habe, & vale mi optime Oudarte. Louanij, XI. Kal. Febr. ∞. IↃ. XCIX.

EPISTOLA XLV. *Bruxellam.*

HENRICO STRAVIO, *I^{ſto} & Canonico.*

ACCEPI litteras, quas Româ ad me Ill^{mus} Cardinalis Sfortia miſit, Deus bone quàm benignas? Neque enim diſſimulo apud te earum argumentum. quod cùm cetera beniuolum & honeſtum ſit, tum etiam inuitationem habet ad annum ſacrum Sæcularem: quâ equidem eò magis puto me vſurum, quia ſponte propendebam. Italiam, & vrbem dominam reuiſere, arcanum mihi iamdiu votum eſt: ſed reuiſere tantùm, & patria mea (niſi Deus, & Fatum impediunt) iterum me habebit. Hoc ei reſpondeo, & ſub conditione valetudinis addico. rogo vt tuâ operâ ſciat, & has accipiat: tum etiam Illmo Nuncio cultum, & obſequia mea deferas, nec conſilium hoc meum celes. Apud alios propalare nihil opus, quia adhuc immaturum eſt, & plures menſes interſunt. Vale R^{de} & Cl^{me} Domine, & me tuum cenſe. Louanij, VIII. Kal. Febr. ∞. IↃ. XCIX.

EPISTOLA XLVI. *Mechliniam.*

NICOLAO OVDARTO *I^{ſto} & Canonico* S. D.

OMNINO id rectius tutiuſque, mi Oudarte, non epiſtolam noſtram, ſed quædam fortaſſis ex eâ tranſſcribere, ſi tamen

vſus

vſus ita videatur. Nam ego nec hoc nimis probem, vel ob vnicam hanc cauſſam. quòd nos procul à rebus conſtituti, & conſiliorum ignari, velut per caliginem iudicamus, & laude aut culpâ proſequimur interdum, quæ neutrum mereantur. Vniuersè aliquid dicere de Rep. poſſumus: diſtinctè & ad rem illi, qui rebus miſcentur & interſunt. Itaque vt vitâ abſtinemus & abiungimur ab hac parte; ſic mihi etiam placeat iudiciis, & certè ſcriptione. Nam de ſermone parùm eſt, qui benè an malè prolatus, abit mox in auras. Quod ad iter meum, iterùm miror te diſſentire. miror nec tamen queror, quia ab amore eſſe cenſeo, non ab animi iudicio hunc diſſenſum. Et dupliciter fortaſſe times, ſiue valetudini, ſiue conſtantiæ etiam noſtræ. Illi, vt iter parùm toleret; huic, ne precibus aut ſuaſionibus Italorum ſuccumbat. De priore, in manu Dei eſſe ſcimus, & hîc quoque certè non bonam aut firmam eam eſſe: de alterâ, ſecurum ego te, & per te alios, eſſe iubeo, tam certus & deſtinatus redeundi quàm eundi, ſi vita & ſpiritus tantùm mihi adſunt. Et quæ cauſa etiam diffidendi eſt? ne vocatus quidem olim, & honeſtiſſimè vocatus ac reuocatus, parui: nunc mutabo aut nutabo in ſenio iſto, in rebus meis compoſitis pænè ad votum? Nam & in ſtipendio acquieſcimus; nec pænitet gratiæ, quam in aulâ aut apud magnates habemus; & ſupereſt etiam fauor & beniuolentia iuuentutis. Denique patria hæc eſt, quam non omitto aut deſero, quamdiu ea me non deſerit aut ſpernit. Obſecro te, apud alios ita affirma & loquere: hac in re nihil equidem fallam. At verò peregrinari mihi & vel animi cauſſâ (omitto religionem) mēſes paucos non concedere, quæ, vt leuiter dicam, inhumanitas ſit? Annos plus triginta iam hoc ſaxum voluimus, ſcribentes aſſiduè aut legentes: corpus fractum, & animus etiam labaſcit aut faſtidit: nemo qui Lipſium amat, arceat eum ab hac breui & honeſtâ voluptate. Liceat oculos amato aſpectu iterum paſcere, liceat animum reficere ſermonibus illuſtrium virorum. Prodeſt ſanè hoc omnibus, & vigor à peregrinatione ſumitur: ſed nobis manifeſtiùs, quibus continua hæc deſidia & pertinacis ſtudij continuatio, non triſtitiam aut tædium ſolùm induxit, ſed morbum. Age, patiaris te vel hoc telo deiici: & Lipſium ſi diu eſſe vis, imò ſi eſſe vis, permitte exſpatiari, varietate & motu refici, &

reddi (ita Deus faciat) ſibiipſi. Vale mi optatiſſime Oudarte. Louanij, VII. Kal. April. ∞. Iↄ. XCIX.

EPISTOLA XLVII. *Bruxellam.*

IOANNI RICHARDOTO, *Præſidi.*

CONSILII, quod cepi, conſortem facere te inter primos meritò debeo; ſiue pro cultu quem tibi defero, ſiue quia ea res tuas quoque cogitationes in parte tangit. Eſt autem tale. Inſtat Romæ annus Sæcularis ſacer, quem Iubilæum dicimus: ad quem & Religio me, & viri aliquot Principes inuitant. Decreui obire (quod cum bonâ tamen veniâ veſtrâ fiat) & hunc capere ante obitum pietatis fructum, ſiue etiam voluptatis. Non enim diſſimulo, ſuaue mihi erit ea loca olim viſa recognoſcere: ſed & valetudo fortaſſè melior, per mutationem hanc & motum. Vt aquæ diutino ſitu vitium contrahunt: ſic noſtri animi aſſiduâ hâc vel ſeſſione, vel quiete. Ingenio denique & ſtilo proderit, diſcuti nonnihil & excitari hunc veternum, qui, fateor, ab aliquot menſibus me nunc habet. Iſta ſunt quæ ſuadent, Ampliſſime Domine, & rogo vt aſſenſus tui calculus accedat, quo vel ſolo mihi & aliis decretum meum probem. Cur id non ſperem? breuis emanſio erit, ſi Deus volet, nec niſi menſium aliquot hibernorum. Nam in Autumno proximo ire ſtatui, redire cum primo Vere. Quòd aliquis ſuſpicetur de emanſione aut altiore conſilio, falletur: & teſtor æternum Numen nihil eſſe, & ſi vita mihi adſit, adfuturum iterùm vobis ſub tempus dictum. Hæc in conſilio de me ſunt: ſed idem, vt dixi, te etiam aliquà tangit. Nam liberi tui in meo contubernio ſunt, atque iis quid fieri velis, in tempore deliberandum eſt. Enimuerò ſatis diu eos fuiſſe in vno loco, ſub vnis ductoribus & quaſi ſignis, ſeriò dico; & ex re atque etiam ex more ſit, alia alioſque luſtrare. Sed nihil præeo: prudentia tua ſuper noſtram eſt, & fortaſſè iamnunc conſilia habes (vt amor & cura paterna eſt) præmeditata & explicata. Ego teſtor ſeriò & ex penitiſſimo pectore, conſuetudinem illorum caram mihi eſſe: & ita ſe probaſſe modeſtiâ, induſtriâ, obſequio, vt animo eos induerim, nec niſi fato ex eo delendos. Ampliſs^me^ & Nobil^me^ Domine, habes conſilij mei ſummam: quod iterùm

rogo

rogo probari à te, imò & iuuari, ſi opus erit. quod equidem à beniuolentiâ tuâ, quam eximiam ſemper ſenſi, ſpero aut potiùs confido. Vale. Louanij, VII. Kal. Maijas. ∞. IƆ. XCIX.

EPISTOLA XLVIII. *Mechliniam.*

OTHONI HARTIO, *in ſupremâ curiâ Senatori.*

SVAVE nuper fuit, mi Harti, ſermonibus veſtris, ſed & epulis paſci: cur negem? & hilaris illa ac libera per Liberi pocilla diffuſio, eſt vegetandæ & recreandæ noſtræ menti. Scis quàm adſiduè in triſtibus aut ſeriis curis ſimus, ſcis quàm ſæpè in languore & caliginosâ illâ bile: age, vel ex Senecæ præcepto, non ſolùm conſilio, pótiuncula interponatur, *non tamen vt mergat nos, ſed vt curas deprimat*: quia & Cato ipſe

Explicuit vino contractæ ſeria frontis.

Sed in ſermonibus, ſedulò tunc agitatum de *Recitatione* veterum: quam ego laudatum ibam, & pro meo voto reuocatum. Certè ſiquis mos hodie vtilis, in hac copiâ ſcribentium aut ſcripturientium; ille ſit, vel ſiſtendis quibuſdam ingeniis, vel dirigendis. O quàm optabile, eruditorum & beniuolentium, id eſt veſtri ſimilium iudiciis ſenſibuſque, ſcripta & publicanda recenſere! quod Recitatio illa dabat, licebatque per eam

Egregio inſperſos abſtergere corpore næuos.

Vt videas, cuiuſmodi olim fuerit, diſtinctè dicam: & notâ eâ, nō dubito quin in partes & vota mea cū Oudarto noſtro ibis. Vetus ea Romæ, ſaltem inter Poëtas: quod vnum aut præcipuum tunc genus ſcriptorum: & reperio apud Valerium, *Collegium Poëtarum* iam liberâ Republicâ fuiſſe. quid niſi vt recitarent inter ſe, iudicarentur & iudicarent? Et manſit etiam poſteà *Schola Poëtarum*: quam Martialis nominat bis ter & agnoſcit. Ouidius hoc amplius, etiam diem fuiſſe quo conuiuia annua agitarent, ipſis Liberalibus: & dolet ac queritur exſuli ſibi hoc ſolatij ereptum. Scio nos in Batauis olim vſurpaſſe; & cum delectatione, dico & fructu, vſurpaſſe. Ab hoc exemplo, niſi fallor, propagata ad alios ſcriptores Recitatio; ſiue etiam à Græcis, quos cauſſas & teſtimonia habeo, quibus inducor habuiſſe. Sed vndeunde origo, duplex tamen Recitatio: Priuata, & Publica. Dico illam,

quæ domi & inter amicos tantùm notoſque vſurpata: iſtam, quę publicè, inter plures, & ignotis etiam aduocatis. Hæc plus ſpeciei aut ambitionis habuit; illa prior plus fructus, & hæc eſt quam mihi votum vſurpari. Fecit Horatius: qui de ſeſe,

Nec recito cuiquam, niſi amicis.

Fecit & Auguſtus, de quo Suetonius: *Nonnulla* (è ſcriptis ſuis) *in cœtu familiarium, velut in auditorio, recitauit.* Sed Auditoria igitur Publicæ Recitationi erant: cui primus auctor Aſinius Pollio, ſub Auguſto. cùm ingenia ſcilicet florerent, & ſe efferrent, ac paſſim proferrent varios & ſuaues illos fructus. Is (vt Senecæ patris verba ſunt) PRIMVS *omnium Romanorum, aduocatis hominibus, ſcripta ſua recitauit.* Nota aduocari homines. nam ita ſolebat: atque ij voce, codicillis, libellis inuitabantur. De voce, ridet ambitionem iſtam Epictetus Arriani, & verba quoque exprimit: Ἄκουσόν μου σήμερον διαλεγομένου ἐν τῇ οἰκίᾳ τῇ Κοδράτου: *Audi, ſodes, me hodie diſſerentem, in domo Quadrati.* Atque hoc quidem apud familiares & obuios fiebat; alij monebantur per ſcripta. Plinius in Epiſtolis: *Nunc otioſiſſimus quiſque, multo antè rogatus, & identidem admonitus, aut non venit; aut ſi venit, queritur ſe diem, quia non perdiderit, perdidiſſe.* Et clariùs alibi: *Hunc librum cùm amicis recitare voluiſſem, non per Codicillos, non per Libellos, ſed ſi commodum & valdè vacaret admoniti; fœdiſſimis inſuper tempeſtatibus, per biduum, conuenerunt.* Diſtinguit autem inibi Codicillos à Libellis. quia illi mitti ad amicos aut notos ſolent, vicem epiſtolæ; iſti, ſparſim & in publico proponi. Tacitus, ſiue Fabius, Dialogo de Cauſſis corruptæ eloquentiæ: *Baſſus cùm toto anno vnum librum extudit & elucubrauit, rogare vltrò & ambire cogitur, vt ſint qui dignentur audire: & nec id quidem gratis. nam & domum mutuatur, & ſubſellia conducit, & Libellos diſpergit.* Id fiebat, die edicto. Iuuenalis:

---lætam fecit cùm Statius vrbem,
Promiſitque diem.

Vides breuiter totam ſcænam ambitionis: quam fatendū eſt, largiter rei initio optimę ſuperueniſſe. Itaq. inuitabāt audituros; ſed & inducebant & alliciebant, principiis operum publicatis, velut ad guſtum. Plinij verbis dici hoc videtur libro II. Epiſt. *Nec aliâ ex cauſſâ principia librorum circumferuntur, quàm quia exiſtimatur*

pars

pars aliqua etiam ſine ceteris eſſe perfecta. Domum etiam, vt dixit Fabius, mutuabantur. nempe tenuiores, & quibus à ſe laxa & magna atria non erant. Nam in iis ſcilicet recitabant. Iuuenalis:

Frontonis platani conuulſaque marmora clamant
Semper, & aſſiduo ruptæ lectore columnæ.

Platanones iuxta atria, & in iſtis columnæ: quas *rumpi* dicit à recitante, ob vim pronunciantis, vel plauſum ſtrepitumq. auditorum. Ita idem de Statio, placente:

—fregit ſubſellia verſu.

& Sidonius de quodam: *Hunc olim perorantem, & rhetorica ſedilia plauſibili oratione frangentem.* Potes & ad diuturnitatem referre, & homines, imò columnas, audiendo fatigatos & fractos. Sed de Domo, idem Iuuenalis alibi:

——at ſi dulcedine famæ
Succenſus recites, Maculonus commodat ædes,
Ac longè ferrata domus ſeruire iubetur,
In quâ ſollicitas imitatur ianua portas.

Vbi etiam Satyricè ridet & naſo agit excubias, diſpoſitis ad portam, quaſi in bello, qui admittant venientes aut excludant. Addit autem Fabius, *& ſubſellia conduci.* nimirum quæ in atrio diſponerentur ſeſſui, orbe quodam & ordine, ac theatrico exemplo. Iuuenalis iterùm:

Nemo dabit regum, quanti ſubſellia conſtant,
Et quæ conducto pendent anabathra tigillo,
Quæque reportandis poſita eſt orcheſtra cathedris.

Tria oſtendit in his Auditoriis fuiſſe, Subſellia, Anabathra, Orcheſtram. Subſellia, in medio ac planicie atque, ita vt dicam, æquore atrij: Anabathra ad latera, quæ adſurgerent gradatim & per ſcalas, theatrali more: denique Orcheſtra, è cathedris, quæ ante ipſum Suggeſtum poſita recitantis. De Anabathris, quæ ſic in orbem, aliquid innuere & iuuare Diogenes Laërtius videtur in Menedemo. quem dicit fuiſſe ἐκκλίτην, καὶ τὰ τῆς σχολῆς ἀδιάφορον· οὔτε γοῦν, inquit, τάξιν τινὰ ἦν παρ' αὐτῷ βλέπειν, οὔτε βάθρα κυκλῳ διέκειτο, ἀλλ' οὗ ἂν ἕκαστος ἔτυχε περιπατῶν ἢ καθήμενος, ἤκουε καὶ αὐτοῦ τοῦτον τὸν τρόπον διακειμένου: *ſimplici neglegentiâ, & eorum quæ ad Scholam pertinerent, indifferentem. Neque enim erat ordinem aliquem apud eum videre, neque ſedilia aut gradus in orbem diſpoſiti erant: ſed vbi quiſque ambu-*

ambulans aut ſedens fortè erat, ibi & eum ſic affectum audiebat. Sed & Suetonius in Claudio: quem refrigeratum dicit, *cùm initio Recitationis, compluribus ſubſelliis obeſitate cuiuſdam defractis, riſus exortus eſſet.* Si plura ſubſellia ab vno defracta; nónne conſequens eſt, exſtructa alia ſuper alia fuiſſe? Et planè ita decorum aptumque ad audiendum: & cur nō vel in Scholis publicis hodie imitantur? Sicut & illa parua Orcheſtra in theatris fuit: in quâ, primore ſcilicet parte, honeſtiores ſederent & velut Senatores.

III. Diſſer. ca. XXIII. *Suſpectū. Apertè etiam Arrianus, in hos ambitioſos recitatores: τοῦτο ἵνα γένηται, δεῖ τεθῆναι *χίλια βάθρα, καὶ παρακληθῆναι *τοὺς ἀκουσομένους, καὶ σὲ ἐν κομψῷ στολίῳ ἢ τριβωνίῳ ἀναβάντα ἐπὶ πούλβινον, διαγράφειν πῶς Ἀχιλλεὺς ἀπέθανε: *Hæc vt fiant, oportet collocare mille ſubſellia, & vocare audituros, & teipſum in nitidâ togulâ aut palliolo puluinum conſcendere, & deſcribere morientem Achillem.* Qui præter Anabathra ſiue gradus, hominem ipſum deſcribit recitaturum,

——pexumque, togâque recenti,

vt Perſius: & *aſcendentem in Puluinum*, ſiue vt idem poëta,

---ſede legentem Celsâ,

in quâ tamen puluinus, molliori ſeſſui. In *Orcheſtrâ* eum ſediſſe, Scholiaſtes vetus ad Iuuenalis hunc locum ſcribit: *Orcheſtra*, inquit, *ſpatium in theatro dicitur, quod Pantomimo ſaltanti vacat. eiuſmodi autem & Poëta eligit, in quo ſtans recitet ante tabulata.* Ita hæc emendamus, etſi non approbamus. & ſedit profectò, non ſtetit poëta, atque adeò, vt diximus, in puluino. Iuuenalis autem mentem arbitror, Subſellia, Anabathra, & in fronte ante ipſum recitatorem *Orcheſtram* fuiſſe, planè vt in theatris: vbi inferiore & primore illâ parte, primores & Senatores ſedebant. Itaque hîc cathedræ aliquæ diſpoſitæ honeſtioribus, extra auditorum plebem. Plinius de ſe recitaturo: *Poſitis ante lectos cathedris amicos collocaui.* Martialis vniuersè:

—circum pulpita noſtra
Et ſteriles cathedras baſia ſola crepant.

In noſtris auditionibus poëtarum, nihil ſerium aut ad quæſtum; amores, & baſia tantùm. *Reportandas* autem *cathedras* eas Satyricus dixit: vel quia vſurariæ, vel quia conductæ: vel denique ab ſuis locis huc collatæ. Atque hæc igitur in Domibus recitatio: fuit etiam in publico loco.. quo? Apollinis templum alij

volunt,

volunt, ex Horatio: *—hæc ego ludo*

Quæ nec in æde ſonent reſonantia, iudice Tarpâ.

vbi Apollinis Palatini ædem Scholia etiam vetera interpretantur. ſicut & hoc eius loco:

—& vacuam Romanis vatibus ædem.

Nec refellam: etſi de Athenæo, magis mihi liquet. Imò & Horatianus quidam Scholiaſtes: *In æde, in Athenæo* interpretatur. Hæreo tantùm & quæro, an Athenæum ſiue Mineruium illud ſic Romæ antiquum. Poſteà tamen fuit, & huic vſui frequens. Capitolinus in Pertinace: *Proceſſionem, quam ad Athenæum deſtinauerat, vt audiret Poëtam, diſtulit.* Lampridius, Alexandro: *Ad Athenæum, audiendorum Græcorum & Latinorum rhetorum vel Poëtarum cauſſâ, frequenter proceſſit.* Ac noto etiam ibi theatricam illam poſituram graduum fuiſſe. Ita enim Sidonius *Athenæi cuneos* dixit. & alibi: *Quo recitante, crepitantis Athenæi ſubſellia cuneata quaterentur.* Nota *cuneata*, nota & *quaſſa*, à plauſu & ſtrepitu, vt dixi. Nam hunc mirè captabant. Adſurgebant igitur, clamabant, plaudebant. De primo, Martialis: Lib. II. epiſt. IX. Lib. IX.

Sæpiùs adſurgam recitanti carmina? tu ſtas,
Et pariter geminas tendis in aſtra manus.

Quod eſt hominum ſcilicet admirantium, & nec ſede ſuâ ſe tenentium. De clamoribus autem, & qui fuerint, idem poëta:

Effœtè, grauiter, citò, nequiter, euge, beatè.

& ſæpiſſimè, καλῶς, σοφῶς. De plauſu autem, paſſim. Sed pulchrum, quòd conducerent etiam id genus operas, aut iamantè præpararent. Iuuenalis:

Scit dare libertos extremâ in parte ſedentes
Ordinis, & magnas comitum diſponere voces.

Nempe iſti *Sophos* illud acclamabant, & modulatè laudabant, ſportulis inuitati & cænis. Sæpè Martialis tangit, & Plinius iunior: qui etiam **Sophocles*, & *Laudicænos* facetè appellat. Addit autem, quod rideant vel ſeueri: *Heri*, inquit, *duo nomenclatores mei* (*habent ſanè ætatem eorum, qui nuper togas ſumpſerunt*) *ternis denariis ad laudandum trahebantur. tanti conſtat, vt ſis diſertiſſimus. Hoc pretio quamlibet numeroſa ſubſellia complentur, hoc ingens corona colligitur, hoc infiniti clamores commouentur, cùm μεσόχορος dedit ſignum. Opus eſt enim ſigno apud non intellegentes.* Lepidè, & vel exſcribens

* Quia Sophos illud clamarent: & laudarent, cæna cauſſâ.

ſcribens rideo. Sed de *Meſóchoris* & *Signo*, Scholiaſtes Iuuenalis illuſtrat in Sat. XI. ad verba *Teſtarum crepitus*. *Teſtis nam anteà* (inquit) *percutiebant ſaltantibus Pantomimis, quidam huc non erat vt meſocori percuterent manus*. Legendum: *quia adhuc non erat, vt Meſochori*. Ergo nouitium hoc inuentum, vt ille in medio quaſi laudantium & cantantium choro conſiſteret, & manu percuſſâ ſignum daret concinendi. Hæc igitur Publica Recitatio, & ſæpè vitioſa: in quâ laudes, non iudicia captabant. Sed vtebantur etiam vulgò. vt Ouidius ille:

Carmina cùm primùm populo iuuenilia légi.

Vt Silius, de quo Plinius: *Nonnumquam iudicia hominum Recitationibus experiebatur.* Ipſe Domitianus Princeps, cùm ſtudiũ Poëtices adſimularet, *recitauit etiam publicè*, vt Suetonius ſcripſit. Sed & Claudius Imperator, *Hiſtoriam in adoleſcentiá, hortante T. Liuio, ſcribere aggreſſus, frequenti auditorio commiſit.* Quid, quòd Principes ipſi audirent? magnus ſtudiorum honos, aut calcar. Auguſtus certè (in Suetonio) *Recitantes & benignè & patienter audiuit, nec tantùm Carmina & Hiſtorias, ſed & Orationes & Dialogos.* Legi alibi, & Claudium Imperatorem vel inopinatò recitantibus quibuſdam ſuperueniſſe. An non ſtudia atque ingenia tali auditorio excitarentur? Sed ex Suetonij illâ de Auguſto notâ, appâret raro Orationes legi ſolere; plurimùm Carmina, Hiſtoriaſque. Quod etiam Plinius oſtendit, & damnat, epiſtolâ XVII. libri VII. Poëmata autem, ob ſuauitatem, recitata & audita creberrimè. idque Iulio menſe maximè vel Auguſto. Plinius: *Iulio menſe, quo lites maximè interquieſcunt, poſitis ante lectos cathedris, amicos collocaui.* Et addit, ſe verſus ſuos recitaſſe. Iuuenalis autem quaſi ex more notat —*Auguſto recitantes menſe poëtas.* At Plinius iterùm *Aprilem*, vt ſollemnem, ingerit libro II. Epiſt. *Magnum prouentum poëtarum hic annus attulit. toto menſe Aprili nullus ferè dies, quo non aliquis recitaret.* An quia præuenerunt, & graue iis exſpectare Iulium vel Auguſtum? an toto anno licebat, & ſolebat? Hæc Recitatio, & vſus eius vel abuſus. Sed vſus in bonâ eâ profectò magnus fuit: ac verè Theophraſtus, Αἱ ἀναγνώσεις ποιοῦσιν ἐπανορθώσεις: *Recitationes pariunt emendationes*: quod ſcitum & breue dictum, Laërtius ei adſcribit. Optima autem ratio, quã Plinius ſe vſitatũ eſſe refert, lib. VII. *Nullum*, inquit, *emendãdi*

genus

genus omitto. ac primùm, quæ ſcripſi, mecum ipſe pertracto; deinde duobus aut tribus lego; mox aliis trado adnotanda, notasque eorum, ſi dubito, cum vno rurſus aut altero penſito: nouiſſimè pluribus recito. Macte Plini! hi gradus ad limam ſunt, hi ad vitam: atq. vtinam nobis facultas (voluntas eſſet) imitari! Sed claudo hoc totum de Recitatione, recitatiunculis ſiue fabellis. Seneca narrat comiter de quodam: *Recitator hiſtoriam ingentem attulit, minutiſſimè ſcriptam, arctiſſimè plicatam. & magnâ parte perlectâ, Deſinam, inquit, ſi vultis. Acclamatur, Recita, Recita, ab his qui illum obmuteſcere illicò cupiant.* Magis lepidè, pater eius in Suaſoriâ pro Cicerone: *Sextilius Enna fuit, homo ingenioſus magis, quàm eruditus, & poëta inæqualis. Is hanc ipſam proſcriptionem Ciceronis recitaturus in domo Meſſallæ Coruini, Pollionem Aſinium aduocauerat. & in principio hunc verſum, non ſine aſſenſu, recitauit:*

Deflendus Cicero eſt, Latiæque ſilentia linguæ.

Pollio Aſinius non æquo animo tulit, & ait: Meſſalla, tu quid tibi liberum ſit in domo tuâ, videris; ego iſtum auditurus non ſum, cui mutus videor. atque ita conſurrexit, ne interfuiſſet recitationi eorum. quod Cornelium ſcio: cui non æquè diſplicuiſſe hunc verſum quàm Pollioni, apparet, quòd meliorem quidem ſed non diſſimilem compoſuit. Intellegit hunc verſum:

Conticuit Latiæ triſtis facundia linguæ.

Sed quod ad verba de Cornelio attinet, corrupta ſunt; mihi ſic emendanda: *conſurrexit. Huic interfuiſſe recitationi Seuerum quoque Cornelium ſcio*; & ſic cohæreat narratio, aliàs ſoluta aut inconcinna. Fabellam tertiam Plinius porrigit. *Paſſienus Paulus*, inquit, *ſplendidus eques Romanus, & inprimis eruditus, ſcribit Elegos. Is cùm recitaret, ita cœpit dicere,* PRISCE IVBES. *Ad hoc Iabolenus Priſcus (aderat enim, vt Paullo amiciſſimus) Ego verò non iubeo. Cogita, qui riſus hominum, qui ioci. quòd eſt omnino Priſcus dubiæ ſanitatis.* Concludit, & ſubiicit: *Tam ſolicitè recitaturis prouidendum eſt, non ſolùm vt ſint ipſi ſani, ſed etiam vt ſanos adhibeant.* Habes, quæ de more hoc præcipua occurrerunt, ſatis ad eum noſcendum: quid iuuabit? vtinam ad reducendum. Nam mihi crede, hoc noſtro æuo (iterum dico) vtile; cùm Typographia ſtatim nos protrahit & diffundit, nec vel locum pœnitentiæ aut emendationi relinquit. O ſi igitur Recitatio! ſed cum Plinianâ exce-

ceptione, *vt ſani aduocent, & aduocentur.* Tu diu inter eos mi Harti, & mei amantes eſto. Louanij, XVI. Kalen. Mart. ∞. Io. XCIX.

EPISTOLA XLIX. *Bruxellam.*

Io. RICHARDOTO, *Præſidi.*

CONSILII mei copiam in hac re filiorum tuorum petis, quam ingenuè fateor haud ſatis mihi ſuppeditare. Egóne vt plus aliquid, quàm tu, videam? certè abeſt: & ſi meum ſenſum dicam, vt vis, palàm & ſine ambage, hoc quoque fateor, diſtrahi eum vtrimque, & rationibus impelli. Ire mecum poſſe, & expedire, hæc ſuadeant. Primùm communis mos, cui ſua certè eſt ratio, adoleſcentes id ætatis in longinquas aliquas diuerſaſque oras mittendi; ſiue vt linguam diſcant, mores videant; ſiue vt iudicia forment, & ex variâ rerum notitiâ ad prudentiam aliquid addant. Ratio altera ab eorum affectu. valdè ambiunt, & vereor vt remittant aut langueſcant in ſtudiorum hoc curſu, ſi ſtadium hoc iis claudis. Atque is affectus per ſe alioqui haud magni ponderis, tamen id accipit ab exemplo: quòd vident quoſdam, aut pleroſque, è contubernio noſtro mecum ire. Itaque mœſtitia quædam ex eo & tædium oriatur; cui etiam ſeuerum parentem par ſit occurrere aut mederi. Tertia deniq. cauſſa aliqua à me ſit. cum quo pluſcula certè videbunt, quàm ſi cum gregalibus ſuis ineant hoc iter. Nec ipſa via otioſa planè aut feriata fuerit, ſed ſermonibus aut monitis melioribus peragenda. Quid quòd aditus nobis (ita ſpero) ad pleroſque magnates erit? quos pretium aut vſus ſit, vidiſſe & nouiſſe. Hæc in iſtâ parte ſunt: in alterâ, quod remoretur etiam aut ſiſtat. Primùm, ætas illorum viridis adhuc & planè iuueneſcens: atq. expediat fortaſſè paullò grandiores, firmo magis dilectu & iudicio, res homineſque intueri. Alterum, quòd non longa emanſio mea futura, nec niſi ad Italiam, Galliam, Germaniam (nam & ea loca tangemus, aut tranſibimus) libandam & guſtandam. At tu manere & imbui eos fortaſſè malis, & ſerium aliquẽ capere peregrinationis ſuæ fructum. Eſt & tertia ratio in animo pij parentis (qualem te ſcio) valida. quòd caſibus exponuntur, qui itineribus ſe committunt. Inſidiæ, vis, morbus, fatũ denique, timenda; & quicquid in fragilem hanc

hanc ſortem cadit. Quæ eadem etſi domi etiam nos manent; tamen prouocari magis & laceſſi diſcurſibus videntur, & triſtiore omninò telo, ſi euenerunt, feriunt parentes. Hæret illa cogitatio: Cur paſſus abire ſum? cur domi & in meis oculis, aut certè iuxtà, non habui? Et quanquam, vt prudentia tua eſt, ſcis decreta hęc talia ab æterno: tamen in vno filiorum cùm ictum exceperis, & Italia eum tibi remiſerit non qualem optabas, iuſtè in iſtis timeas; aut ſi non tu, pro te ego. Quàm triſte mihi, imò pænè letale, in comitatu meo tale aliquid eueniſſe? Etſi nolo malè ominari, ſed nec plura addere: & rem totá ad tribunal iterùm tuum remitto. Ad me autem quod attinet; gaudeo probari conſilium, etſi de viribus diffidis. Ego verò ſpero & opto firmiores eas ipſo itinere redditum iri: quod non ſemel equidem ſum expertus. Si etiam aliter eſt, quid? nónne & hîc Parca mea me aſſequetur & deprehendet? Neque improbum ſit in ſancto illo conatu, nec inglorium in vrbe Dominâ mori. Sed diffundor: ego me ante abitum tibi ſiſtam, & Vale etiam illud dicam, in Salue, vt ſpero, commutandum. Deus faciat, ô Deus: & te Ampliſs^me^ & Nobil^me^ Domine nobis ſeruet. Louanij, XIII. Kalend. Iun. ∞. IↃ. XCIX.

EPISTOLA L. *Brugas.*

IANO LERNVTIO *ſuo* S. D.

ITA eſt, mi Lernuti. Romam imus, ſed & redimus, niſi Fata aut Vis maior obſtant. Animus quidem iſte eſt in patriâ, nec dona aut promiſſa eum auertent. Quid autem ibi quæram? opes aut famam? vtraque in hâc ætate, quod ſatis ſit, habeo: neque illas auidè vmquam petij, & hæc etiam ſuper vota adeſt. Acquieſcamus in partis, adoleſcentioribus ingeniis relinquamus conſilia & ſpes nouas. De filio tuo voluiſſem & potuiſſem ſi præſciſſem: nunc duos admiſi, & alter eſt Audeiantij filius, quem commendas. Sed breuis mea emanſio cùm futura ſit, non video quis magnus filio tuo fructus, etiam ſi eat. De Itinere hæc ſunt: de iracundiâ tuâ neſcio quid ſignificas, neque vllâ cogitatione indago. Mens hæc ſibi conſcia nec facto, nec dicto, nec ſeipsâ te læſiſſe: ideoque ſecura, ſiue prodis hoc ſiue tegis. Sed illud facito, & aut purgationem, aut (ſiquid fortè commiſi) ſatisfactionem

exſpecta. Vale mi Lemuti, & nos veteri illo & fido amore ama, eoipſo æternùm amande. Louanij, IX. Kal. Iul. ∞. IϽ. XCIX.

EPISTOLA LI. *Nouiomagum.*

IACOBO VWENO S. D.

ET fratrem tuum Henricum iamdiu, V. Cl. & te nunc incipio amare. Quid dicam incipio? mentiar, iamantè amaui ex ſermonibus tui fratris, & affectu quem litteræ tuæ crebriuſculæ in me declarabant. Sed hoc volui dicere, declarare me nunc amorem, cui viam liberam & apertam ſcriptione tuâ muniuiſti: per quam licebit mutui affectus iſti interdum decurrant, & ſibi occurrant. O ſi libertas illa maior etiam ſit? ſi pax hęc diſiuncta iungat, & vnius patriæ quondam ciues factionibus aut partibus non diuellamur! Diuturnum hoc malum fuit, & velut tabes animos conſumpſit: ſed medicinam tamen nunc ſperamus, aut æternùm deponimus hunc ægrum. Noſter quidem Princeps cum illâ conſorte ſuâ aduentat: ſed & Germani, vt ſagaciores quidam muſſant, ſpecie armorum ad quietem & pacem noſtram eunt. Fac fac ô magne Deus: & ſemel ſi non ſanari plenè, liceat vel reſpirare. Quod autem de abitu meo audiſſe te ſcribis, & dolere: nolim ſic loqui, nec abire ego à meis Belgis vel per ſomnium cogitaui. Sunto miſeri: hoc magis amo & adhæreo, vt ſolent parentes quoque affici erga prolem imbecillam. Sed peregrinatio dumtaxat propoſita mihi fuit à Principibus viris, & à me ſuſcepta: ſed vereor vt verbo ſuſcepta, re non repræſentanda. Vt tibi apertè dicam, valetudo & vires meæ abnuunt: & periculum iam in leuibus motiunculis feci, & non vult caducum ædificium hoc transferri. Quid, quòd peſtis contagio iam in iis locis eſt? vt nec ſi vires cum voluntate conſpirent, prouidè aut honeſtè poſſim. Itaque iter hoc differo, ad ſcripta & libellos meos redeo, & quod cœpi in iis pergo. Sum in SENECA expoliendo & illuſtrando, nec quidquam eſt quod anteuertam huic curæ: adeò & vtilis ille generi humano ſcriptor eſt, & intimis ſenſibus meis carus. Alia, de quibus ſcribis, non aſpernor aut abnuo, ſed aliàs me iis donem. Heus autem, quàm tetigit me & titillauit ſuauiter Pighij noſtri mentio! Ergo valet,

viuit immortalitate ille dignus ſenex? valeat, & ſcribat, planè alter Liuius, *indefeſſi calami & ſtili.* Mirabilis vigor in illâ ætate, & quem ego nec voto adſpirem. At tu vale V. Cl^me^, & deinceps palàm inter meos, ego inter tuos ſimus. Louanij, Kalend. Sextil. ∞. Iↄ. xcix.

EPISTOLA LII. *Bruxellam.*

GVILIELMO & ANTONIO RICHARDOTIS *fratribus* S. D.

AB vtroque veſtrûm litteras pænè eiuſdem argumenti accepi: ergo vtrique ſimul fas ſit reſpondere, imò decorum, quia fratribus, & domo, ſtudiis, animo iunctis. Gaudeo vos incolumes aduenisse; manere ſuadeo, donec maneat hîc * οὐλομένη illa νοῦσος. Nam & nunc perſeuerat Apollo ille, *perniciosus morbus.*

* —— βέλος ἐχεπευκὲς ἀφιείς: *iaciens letalia tela.*

& funera ſunt, etſi rariora quàm pro veſtrâ illîc famâ. Ego verò philoſophor, id eſt, mortem meditor: etiam parte alterâ, quòd SENECA me totum habet. Illud opus emoliri ſi poſſum (potero ſi hiemem hanc viuo) licebit in hoc * σεμνύνεσθαι, quòd duos optimos auctores protraxerim, & lucem dederim Tacito & Senecæ: illi ad prudentiam, huic ad ſapientiam duci. De publicis, legum Principes aduentare: minùs, in caſtris inopiam, atq. vtinam pecuniæ tantùm, eſſe. Ego verò nec conſilij magnam copiam, ſed nec concordiæ, video: & de magno aliquo ſucceſſu quid ſperem? Vos, ſi quid amplius erit, ſcribetis: vel ſtili veſtri cauſſâ, quem exerceri ſic vtile: ſed & meâ, cui gratum à vobis appellari. Valete, ſalute cum fratre, ſorore, Rubenio. Louanij, VI. Idus Sextil. ∞. Iↄ. xcix. *gloriari.*

EPISTOLA LIII.

MARTINO DELRIO S. D.

ERAT animus ad te venire, & garrire, vt ſolebam: domi tenuit valetudo. Garritum non potuit, & vel in chartâ ad te mitto. Docui hodie in Suetonio, & illud in Veſpaſiano eius, cap. IIII.

Id de Imperatore Romano prædictum, Iudæi ad ſe trahentes rebellarunt: cæſoque Præpoſito, Legatum inſuper Syriæ Conſularem, ſuppetias ferentem, raptâ aquilâ fugarunt.

dixi corruptum videri, imò emendaui. An rectè? ſubitò incidit, atque excidit: ſed tu vel poſt iudicium meum iudicato. Corruptum, inquam, hoc de *cæſo Præpoſito* aiebam: nam quis ille fuit? Per hæc quidem tempora Felix, Albinus, Florus: ſed nemo eorum cæſus, quod in Ioſepho quidem, aut Hegeſippo eius interprete legas, qui hęc curioſè & partitè exſecuti. An antè alius? de Sabino iniiciunt interpretes, aut Metilio: quorum ille ſub Auguſto turbas dedit, nihil ad hoc æui, & tamen eaſipſas effugit. Alter nec Præpoſitus prouinciæ fuit, neque item cæſus: ad ſcriptores illos appello. Itaque vana iſta: vide an mea emendatio, *Geſiumque Præpoſitum*. Certè ex hiſtoriâ eſt, & *Geſium* ſiue *Geſſium* Florum rebellantes Iudæi fugarunt, & mox Ceſtium Gallum Syriæ legatum. Nomen gentile hoc rarius aut ignotius, fuerit loco & ſententiæ vitiandæ. Sed hoc te poſt factum conſulo: illud ante. In eodem Veſpaſiano, cap. XVIII.

Ingenia & artes vel maximè fouit. præſtantes poëtas & artifices cöemit: item coloſſi refectorem inſigni congiario magnaque mercede donauit.

Cöemendi hìc verbum ſuſpectum vel improbum, quidquid conentur. Aſſero ſcriptum fuiſſe: *& artifices ſcenæ, item coloſſi.* Quiſquis inſolens aut hoſpes non es in Criticâ, quid crebrius, quàm confundi ſic & repeti ſyllabas? quod factum in *cöemit item* palàm: ſic vt litterula à fronte ab anteriore voce ſit retrahenda. Frequens, tibi notum: & ipſi item *Artifices ſcenæ*. qui ſunt Græcis τεχνῖται διονύσου: id eſt, ſcænici actores. Seneca de Beneficiis, Ammianus, alij ſic appellant: ipſe Suetonius in Iulio, cap. LXXXIV. Sequitur autem mox appoſitè, de Terpno & Diodoro ſcænicis ab eo donatis. Cap. etiam II.

Infenſus Senatui, Caium nequo non genere officij demereretur.

Non ipſe herclè, ſed Caius Senatui infenſus. atque igitur lego, *infenſum.* Cap. V.

Singulos repente ramos à frutice dedit.

Ineptè. à frutice non creuerunt hi rami, ſed ab ipſâ arbore: ideoque ſcribam, *ramos an frutices.* Ambigit, quia ex imâ parte hæc

enata

enata, ramos an veriùs frutices appellet. Habes garritum: quid videtur? deſtinata tetigi, an aberraui? dic liberè, id eſt vt ſoles. De publicis, nihil: niſi Gubernatorem nouum in finibus iam eſſe, ô ſi innouandis his rebus & emendandis! Vale. ego peſſimè, cui & deſtillatio, præter ſolita mala, acceſſit. In Muſæo noſtro, ab ipſo prandiculo: nam tale fuit.

EPISTOLA LIV. *Bruxellam.*

GVILIELMO
& RICHARDOTIS, *fratribus* S. P. D.
ANTONIO

ITERVM ego ad vos, & affectus veſter; ſed & ſedulitas inuitat. Crebri eſtis in litterario hoc affatu: quod delectat, ſiue quia grata nunciatis, ſiue quia qui nunciant, grati. Si negem in animo iſto partem vos habere, mentiar: conſuetudo inſeruit, ſed magis honeſti ſtudium, quod in indole veſtrâ libens lætuſque obſeruaui. Id verò educendum magis magiſque, & explicandum eſt; & ſemina iſta ſparſa à magno agricolâ, fouenda & maturãda in ſuam frugem. Quomodò fiet? ipsâ viâ, quam iniſtis, litteratâ Prudentiâ, & amore ſerio Virtutis. Alia, mihi credite, fumi, quiſquiliæ, campæ ſunt: illa ſola & hîc vobis

Οἴσουσι κλέος ἀγρύ, καὶ ἐσσομένοισιν ἀοιδήν. *Præſentē tribuent famam, tribuentq́ futuram.*

Quanquam de gloriâ, parùm eſt: ſed tranquillitatem & quietem vobis adferent, id eſt perpetuum, internumque gaudium, & fructum. Hæc ideò ingero (non enim lubet, nec decorum ſit, importunè philoſophari:) quia in vrbe Regiâ, ſiue vt nunc loquendum eſt, Principali eſtis: & multa illìc vana oculis animiſque obiici, eſt neceſſum. Ne abducant vos. imò contrà, ſicut ij, qui à litore in altum prouecti ſunt, oculis votiſq́ terram requirunt: ſic vos identidem è fluctibus illis ad iſtum portum adſpirate. quem ſcio, abſentes magis ſentitis & creditis portum, quàm præſentes, eſſe. Qui aſſiduè in tutis aut lætis rebus, parùm eas guſtant aut oblectantur: qui in contrariis, ſuſpiriis poſcunt. Idem ſit vobis, ſed in tempore. nec reuoco ad munia, donec & mala lues nos deſeruerit, & Principes optati aduentarint. Iſta hactenus. de publicis, bona nunciatis; ſed ſatin' vt fida? Opto equidem

dem,& in viâ iſtâ vitæ,quam pænè confeci,turbidâ & nimboſâ, quàm ſuaue ſit vel extremum ſpatium ſudum & ſerenum habere! Fac ô Deus, me & meos eò ſerua, & vos inter illos. Louanij, XVII.Kal.Septemb. ∞. Iↄ. XCIX.

EPISTOLA LV.

IANO BERNARTIO *ſuo* S. D.

In morte auunculi tuâ cauſſâ dolui, quia amantem tui fuiſſe dicis; & quia eiuſmodi cognatorum & vſus eſt,& à naturâ in eos affectus. Quod ſolatium? illud commune, ſed Deus bone verum, mortales nos eſſe, & illam atram Diuam cuiq. noſtrûm ſuper caput cottidiè ſtare. Quàm hodie Louanij experimur! ſerpit enim etiam illa popularis lues; ſerpit tamen,nondum graſſatur. Si iſtud faxit, tum videro de ruſticanâ aliquâ domo ad ſeceſſum: quam amanter offerri à Socero tuo,gratum.Nam de tuâ vrbe & domo, abſit vt cogitem. in aliâ occaſione & lætiori videndi amici ſunt,non in hâc triſti & apud quoſdam metuendâ. In SENECA iam eram, quem publicè dare molior. ſanè opportunè,& ille me erigit,& aduerſus hæc talia munit. Ille mihi,cum poëtâ tuo, clamat:

Quicquid habent ortus,finem timet: ibimus omnes,
Ibimus: immenſis vrnam quatit Æacus vmbris.

O caput ô finem Sapientiæ, hæc meditari! mortem habere in animo,in oculis; & quæ ad felicitatem poſt ipſam ducant, præparare. Faciamus, mi Bernarti, ſenes, iuuenes. neminem ætas immunem facit: & cùm nati ſumus, ſubiicimur huic tributo. Vale cum tuâ tuiſque. Louanij, XI.Kal. Sept.∞. Iↄ. XCIX.

Oudartum illum noſtrum ſaluto, quantum animo & ſtilo poſſum.

EPISTOLA LVI.

GVILIELMO RICHARDOTO *ſuo* S. D.

Tv verò non ceſſas in ſcribendo, ergo nec in amando, & hæc diligentia vnde niſi à mei diligentiâ? Itaque vicem tibi refero. vtique cùm tam bella nunc occaſio, & Scarbergerus à nobis abiret. Sed ſubitò abiret, nec moram indulgeret longæ

ſcriptionis. Quid etiam opus eſt? breui te videbinus;

*— ὡς ἐνὶ θυμῷ Ἀθάνατοι βάλλωσι. *ut mihi menti Inijciunt diui.

Nam quòd feralis illa Diua vltrà vos arceat, nihil eſt: & nunc (Deus dicto faueat) liquida omnia & pura ab eâ apparent. In Parthos iuerit aut Thracas, & Muſarum hanc ſedem Æſculapius cum Hygeiâ ſuâ reuiſant, & firmiter colant. Opto. & vos valere, patrem autem veſtrum(ſi id poſſit)reip.immortalem eſſe. Louanij, prid.Idus Sext. ∞. IƆ. XCIX.

EPISTOLA LVII. *Mechliniam.*

NIC. OVDARTO *ſuo* S. D.

PRINCIPES apud nos fuerunt, excepti pro vrbis copiâ, honeſtè, & certè beneuolè: quod & ipſi agnouerunt, ac viciſſim affectum hunc rependerunt. In ipſam Academiam & Scholam noſtram venerunt: & me etiam audiuerunt. quomodo, aut quâ occaſione? inquies. quam ipſi quæſiuerunt & ſuggeſſerunt. Vocauit me circa vndecimam matutinam ad ſe Princeps, beniģniſſimo vultu & verbis excepit, de valetudine meâ (inſolitum illis) tum etiam de ſtudiis percontatus. Hæc omnia Latinè. tum adiecit, Velle ſe audire me docentem, &, Numquid poſt prandium poſſem? Nihil decorè, aut pro dignitate veſtrâ, inquam: ſed tamen imperium omne, vt debeo, accipio. Imò fiat, inquit: veniemus. Sed Infans te videre etiam vult, illi te ſiſtam. Hoc quoque factum. & ego mox domum, & duabus horis meditor aliquid, & me paro. In ſcholis Theologorum res gerenda erat, poſt *Actum* aliquem, vt loquuntur, Theologicum. Itaque ſurrexi, & cœpi dicere. Quid? inquies. Præfatus aliquid pro tempore, Senecæ pauca verba è Cap. III. L. I. De Clementiâ, quorum initium: *Illius demum* (Principis) *magnitudo ſtabilis, fundataque eſt, quem omnes tàm ſupra ſe eſſe, quàm pro ſe ſciunt*: & pauca etiam quę ſequuntur. Ea, inquam, Senecæ verba, & in iis munus Principum explicaui. & denique addidi de Fructu qui tunc maneret, nempe Beniuolentiâ & Fide ſubditorum, quam nos Belgæ vtramque ſemper erga Principes habuiſſemus, erga ipſos haberemus. Quid plura dicam? auditi ita benignè ſumus, vt Princeps oculos à me non dimouerit, non animo ſolùm ſed corpore in me

inclinatus. Idem alia Nobilitas, quæ frequens adfuit: & in eâ Legatus Regis Hiſpaniarum, vir doctus & in me volens, quod ſcire te cupio. Ipſa etiam Infans adfuit; quid intellexerit, aut an intellexerit, tu cogitabis. Habes quod hîc geſtum, ſatis raro, imò nullo fortaſſis exemplo, quòd etiam fæmina Princeps in has auditiones venerit. De Republicâ ipſâ meliùs ſperare ego & quiuis prudens incipiat, quia Principes dare ſe magis ſuis Belgis & eorum moribus palàm incipiunt. Saperent modò Bàtaui, ſeſe noſque in veterem, id eſt felicem & tranquillum ſtatum, vindicarent. Vale vir amiciſſime, & Hartio etiam noſtro ſcripta hæc ſunto. Louanij, pridie diei, qui D. Andreæ ſacer, ∞. IↃ. XCIX.

Accepi antequam obſignarem tuas, quibus amicè inuitas, ſed non venturum. Egóne ad pompam, quam hîc iam vidi? quî magis, quàm tu ad noſtram? Sed circa Quadrageſimam, ſi Deus volet, cum SENECA meo Antuerpiam ibo, & (ſi poteſt tutò) te amicoſq. ibi videbo: inter eos Cl. Maſium, & Reu. P. Sedulium, quos ſaluto. De Carminibus tuis, omninò faciendum eſt: atque ego ad Moretum (etſi nihil opus) tamen vel ex ſuperuacuo ſcribam. Carminum autem mentio facit & meum hoc mitti, ex tempore nobis inter ignes hîc natũ. Et tu, ſi voles, mitte in ignes.

EPISTOLA LVIII. *Mechliniam.*

VIBRANDO ANSKEMA S. D.

SERIO mihi placuit in epiſtolâ ſtudium illud Quietis, quod præfers. O perſeuera in eo mi Vibrande, ſperne iſtæc vana, &

--omitte mirari beatæ
Fumum & opes ſtrepitumque Romæ.

In nobis eſt, quidquid mirabile: alta & diuina illa pars. quam ſi colimus, quod homine dignum eſt facimus, & meliore illâ origine noſtri. Quomodo colemus? virtutis & ſapientiæ ſtudio, quò noſtra hæc ſtudia niſi ducunt, valdè à recto abducunt. In paucas mentes hæc cadunt: debent in eas, quas benignius ſidus naſcentes adſpexit, &

Quis meliore luto finxit præcordia Titan.

De me, ego ex animi ſententiâ polliceor fidem & conſilium: & apud patrem etiam lenimenti ſiquid poſſum. In ceterum, vt ille

dicebat

dicebat *Militemus*, ſic noſtra ſit teſſera, *Sapiamus*: & ne calor aut vanitas abripiant. Agam cum Lamberto veſtro, & ad me vocabo, vt quidquid decorè à me poteſt (aliter nolle debes) fiat. Vale tu, &, quoniam Deo ita placuit, Tua. Louanij, III. Kalen. Octob. ∞. Iↄ. XCIX.

EPISTOLA LIX. *Leodicum.*

PETRO ORANO I^{to} S. D.

EGO inter eos ſum, mi Orane, qui ſeriò & fideliter, quos amant, amant: & vbi occaſio eſt, libenter quod animo incluſum eſt, rebus factiſque prodo. Eò promptiùs nunc ad te venio, veterem & fidum amicum, opem rogatum pro virgine piâ & honeſtâ, & de me (ita loquendum eſt) benè meritâ, cùm apud vos vixi. Ea eſt ANNA, quæ has litteras tradet: & non litem, ſed rem habet, arbitrio tuo cum aliis (ſed tuo, ipsâ eligente) commiſſam. Obſecro te, quantum me amas, vt ei quod ius faſque ſit (nec vltrà) adſis: & ita cenſeas, hoc ſic mihi gratum fore, vt accepto relaturus ſim, & meo Codici inſcripturus, quicquid in illam amicè à te fiet. Vale, & me adamantino vinculo tuum ama. Louanij, prid. Kal. Febr. ∞. IↄC.

EPISTOLA LX.

IOANNI RICHARDOTO, *Præſidi.*

HABES ecce Antonium tuũ, cur non & meum addam? Formaſſe me aliquid fateor, amare etiam & curare: atq. adeò inuitus pænè eum dimitto, neſcio an inuitum. Sed voluntas tua, & vſus eius, reuocant: tum etiam vtriuſque ætas. quia ille ſuccreſcit, nos inclinamus: & intereà auctoritate tuâ, velut manu, producendus eſt, & paullatim ad res admouendus: quò, mihi crede, indoles & natura eum vocant. Habes plures liberos, & gaudium ex omnibus, aut ſpem gaudij: ſed accipe ſponſorẽ me de iſto, per veſtigia tua ibit. Vero & veteri verbo, lignum eſt è quo Mercurius fiat. Peregrinatio in Germaniam & Cæſaris aulam mihi probatur: ſic tamen, vt non nimis diuturna ſit. Loca & mores videat, linguam diſcat: ad nos redeat, ſed Italiâ, Galliâ

(ſi voles & Hiſpaniâ) obiter luſtratâ. Hîc deinde ei ſedes, vxor, dignitas ſint, te conciliante. Vides quò eam? ignoſce, ſi conſilium etiam vltrò ad te mittam, conſilij omnis fontem. Sed amor hoc facit, & cura quam nec in abſentem deſeram. Atque vt aucupes, nobiliores illas aues non patiuntur liberè euagari, ſed loro illigatas reuocant aut retinent: ſic ego in meliore hoc ingenio, & monitiúnculis interdum ducam vel ſiſtam, necubi ab illâ veri honoris, vt ſic dicam, prædâ aberret. De Guilielmo porrò filio, fiat quod tibi videbitur, aut potiùs iam viſum eſt: quia nec opinor id immutaſſe. Iter tuum & eius cauſſam, Deus fortunet. qui tibi, intimo meo voto, Ampliſſ^me^ & Nobil^me^ Domine, ſecundam hanc palmam, apud præſentes & poſteros præbeat, confectæ Britannicæ etiam pacis. atque vtinam deinde tertiam illius Batauæ, id eſt, propriè noſtræ; ô vtinam! & te glorioſum, nos felices! Louanij, Kal. Martiis. ∞. IↃC.

EPISTOLA LXI.

NIC. OVDARTO *ſuo* S. D.

O REMPVBLICAM noſtram, vt vacillat aut labitur! & cauſſas videmus, & mala quæ premunt: ſed quid cenſeam niſi fato fieri vt videamus, nec medeamur? Vbique prouidæ & honeſtæ voces: res manent, & feruntur viâ illâ, quâ cœperunt, ad. Abrumpo. tu ſperare me iubes: ego verò confido etiam, & animo non cadam vel in caſu hoc rerum: ſed vt amans patriæ ciuis, quàm vellem & optarem eam firmari! Quàm facile etiam ſit, ſi conſiliis ſanis rectiſque, addam & priſcis, vtamur: quæ alius tamen à me donet. Iamdiu publicè feci, vtatur non vtatur qui volet. Itaque in *Plinij Panegyrico* nihil præter Commentariolum habebis: nihil, inquam, ad Politica, & aliò reſeruamus. En querelas. in iis deſinis? inquies. Imò ſolatium meum vetus & internum hîc conſigno, in Principum conſiliis altius aliquid latere, in tempore prodendum: imò breui & poſt Britannicam hanc pacem prodendum. Si nihil eſt, clamo,

——ſpes & fortuna valete,
Nil mihi vobiſcum eſt, ludite nunc alios.

Ephemerides tuæ prodeant, & hîc & alibi certè gratæ. Louanij, XI. Kalend. April. ∞. IↃC.

Qui

Qui has tradet, olim mihi hîc bonarum artium partiumque cauſſâ notus fuit: commendaui Bernartio, & nunc tibi, ſiquid fauere ei potes.
D. Conſiliario Hartio intimam ſalutem.

EPISTOLA LXII. *Bruxellam.*

ANTONIO RICHARDOTO *ſuo.*

EN tibi Teſtimonium: quid opus erat? ipſe à te vbique dabis. Sed accipe vel meâ cauſſâ, & vt apud alios effundam, quod parciùs apud te dici aut non dici, diſciplina domeſtica & tua modeſtia voluerunt. Tu hæc iamnunc vera magis magiſque facies, perſeuerando vel potiùs augendo. Vale ô mihi ſemper care. Louanij, Kal. Iuniis. ∞. IↃC.

TESTIMONIVM.

ANTONIVM RICHARDOTVM, *adoleſcentem nobilem, Ampliſſimi patris* PRAESIDIS *ſanctioris conſilij filium, etſi ab indole & moribus ſuis commendandum, ſi quis propè noſcet; tamen & mei iudicij ac teſtimonij calculo producendum ornandumque cenſui. Quippe à contubernio & diſciplinâ meâ, in quâ tres amplius annos egit: ita modeſtè, induſtriè, laudabiliter, vt mihi affectum ſui æternum reliquerit, & aliis famam bonam & exemplum. Obſecro vos, ſiqui Lipſij cauſſâ aliquid vultis, in hoc oſtendite, & vt in mei partem transfundite & deriuate. Falli aliquando in teſtimonio poſſumus, fateor:*

*--στρεπταὶ γάρ τε φρένες ἀνδρῶν, **. namque hominum mutabilis est mens.*

ait ille: ſed tamen ita de hoc adoleſcente deque ingenio eius facto ad virtutem & prudentiam imbibi, vt confidam eum, velut arborem ad flumen irriguam, ad omnem laudem magis magiſque aſſurrecturum, & ſuis honori, patriæ vſui futurum. Quod Deus ille donet, quo teſte hæc ſcripſi. Louanij, Kal. Iuniis. ∞. IↃC.

EPISTOLA LXIII. *Bruxellam.*

FERDINANDO DE SALINAS, *à conſiliis arcanis.*

VIDI litteras tuas, & in iis erga me affectum. vidi inquam: ita calida atque acria verba ſunt, è pectore profecta, non nata in ſummis labris. Quid niſi gaudere me dicam in tuis iu-

diciis,& votum apponam, mereri? De nepote porrò quod ſcribis, ego verò fautor adiutorque illi & fui & ero,quâ potero: idq; tuâ maximè, tum & eius gratiâ. nam & ipſe per modeſtiam & induſtriam meretur. Sed teipſum non eliciet & huc transferet iſta Panegyris? Ad optantes venies,me inprimis, qui te, Nobilis & Cl^me Domine,iamdiu eſt cùm ſerio æſtimo,amo,colo. Louanij, III.Idus Iunias. ∞. IↃC.

EPISTOLA LXIV. *Bruxellam.*

GVILIELMO BREVGELIO *Conſiliario, cognato ſuo* S. D.

IN reditu vos non vidi,ob cauſſam quam vxori tuæ nuper ſcripſi. Neque alia ſanè fuit,quàm illa:& nos tenelli,ſicut iumenta defeſſa, domum ſcilicet properamus. De Baronij noſtri ſolenni die quod petis;ego arbitror non ante finem proximi huius Septembris futurum: etſi hoc nonnihil etiam pendet,vt ſcis,ab arbitrio Doctorum. In tempore autem certum tibi ſignificabo. Auus,pater,amici aduenturi videntur; vt mens quidem illorum erat, cùm reliqui. Nam tempora ſi quid immutabunt, quis dicet? non pro meo quidem voto aut ſenſu ea ſunt: & hi tumultus militares tam diuturni,vereor vt in ſummâ aliquid turbent. Demiror,non placari. A Galliâ enim nimbi minantur: ſi vera, quæ de bello in Sabaudum audimus. Nam rex Hiſpanus neceſſariò deſcendet in partes: & nos,ſi non vt mēbrum,vt appendix trahemur. Quid precabor? illum vniuerſi rectorem & tutorem, vt nos ſeruet. & ſicut Minerua illa,apud Homerum,Pandari ſagittam arcuit ab interiori corpore Menelai,cutem dumtaxat eius paſſa ſtringi: ſic nobis ſalus ſit,etſi attritis & afflictis. Quam tibi & vxori, Ampliſſ^me & Cl^me D.Cognate,diuturnam & ſolidam precor. Louanij, IV.Idus Sextil. ∞. IↃC.

Spero futurum, & iamnunc rogo, vt tu & vxor, & liberi apud me ſitis in Encæniis vrbis noſtræ primâ Dominicâ Septembris.

EPISTOLA LXV. *Mechliniam.*

OTHONI HARTIO, *Conſiliario in ſupremo Senatu.*

CVRA quam meritò in tuos, & propriè in hunc noſtrum habeo, adegit me pauca ad te ſcribere, & quaſi (da veniam) aurem vellere negotio eius indormienti. De Italicâ peregrinatione loquor. quam ſi ille hoc anno ſuſcepturus eſt, quid tardas? Ecce æſtas abit, hiems in manibus: & viæ difficiles, imò clauſæ, ſi quid etiam protollis. Ipſe toto animo eò propendet: quid mirum eſt? Amat iuuentus peregrinari, & ſodalium exemplo etiam incitatur. Sed, quod caput, vtilitas eò vocat: & præſertim cùm locus ei ſit in contubernio Duodecimuiri illius, amici tui, vbi ſine magno impendio tuo agat. Obſecro, mi Harti, cogita, vigila, fores ei aperi (liceat ominari) ad dignitatem & honores. Roma multos beauit, & præſertim qui ſacræ vitæ, vt tuus, ſe dicarunt. Vale Vir Cl^me^ cum Oudarto noſtro longùm. Louanij, x. Kal. Oct. ∞. IↃC.

EPISTOLA LXVI. *Tornacum.*

NICOLAO MICAVLTIO V. R.

TANDEM à te aliquid, ego autem vel ipſum te exſpectabam. Sed inquiſiui, & diſco moram ibi longiorem requiri: in quâ etſi doleam, cur diſſuadeam? cùm ex vſu tuo ita ſit, & vitæ etiam genus, quod delegiſti, velit honeſtam illam ſedem. Age ergo, mane, in diuinis oblectare, apud optimum illum virum, quem iudicio elegiſti, & magiſtrum. Quæ de notis N. N. ſcribis ad noſtram CRVCEM, vt liberè dicam, nulla earum placet, præter de formâ Furcæ. quam tamen & nos ante Theognidem natum, quod dicitur, nouimus: & videbis in poſterioribus editionibus aliquid nos mutaſſe. Quod ſupereſt, Criticam exercere non omnium eſt, nec ingenium aut doctrinam ſolùm ea res, ſed iudicium, id eſt animam Sapientiæ, quærit. In meis rebus, ſunt ſollennia. Valetudo tenuis, ſæpè prompta abiungere: ſtudia nunc & lucubratio in SENECA; ab Aulâ ſubſidia, quæ fuerunt. Nam cur mutent? Hiſtoriographi quidem titulo ea mihi data: ſed reipsâ velut penſatio aut præmium manſionis.

ſionis, cùm Itali, vt ſcis, maiora longè offerrent. Et animus aut ætas tunc non abhorrebant peregrinari. Sed tamen quod ad Hiſtorias, nec ab iis ſcribendis fugimus (leue nobis opus) ſi quędam antè peregerimus iam concepta: & tempora ſi campum aperient liberæ ſcriptioni. Blandiri, laudare, inſultare, non eſt meum, nec eorum quos melior Fama aut poſteritas amet. Desboiſium tuum ſemel vidi, iuuenem mitem, comem, & ingenio planè ad virtutem & pietatem facto. Deus illum, te, me ad iſta ducat, aut ſeruet. R. D. Decanum, quantum poteſt, ſaluere cupio, cui gratias pro beneficentiâ in Hub. Audeiantium meum & debeo, & ago. Louanij, VII. Kal. Octobr. ∞. IↃC.

EPISTOLA LXVII.

GVIL. RICHARDOTO *ſuo* S. D.

LIBET nec libet ſcribere, vt rem dicam. illud, ob affectum, qui in te calet: iſtud, ob languorem, quem epulæ (ô Lipſio dignam cauſſam !) nobis gignunt. Per hos dies aut conuiuator ego, aut conuiua: & velut Penelopes aliquis ſponſus. At tu etiam Solem me facis & tibi proponis, ad quem Aquila ſubuoles. De te, agnoſco: ferris pulcherrimi amoris alâ ad lucem illam puram doctrinæ & ſapientiæ: at de me quid dicam? eſſe vt ipſam hanc Autumni auram, fuſcâ mente & nubilâ, atq. vtinam melior ille ignis perrumpat ! Sed docti hæc ferimus, & regno ſubiicimur, quod, vt poëta ille ait, --*regibus imperat ipſis.*
De puero, quod me conſulis; illud mihi, quod parenti tuo videbitur, videtur. Haud nego decorum fore: & veniat cum præſcripto fidei & modeſtiæ, quam debet adferre. Cetera coràm. Rubenius noſter ſalutat, cuius vberi & accuratæ epiſtolæ reſponſum debeo: ſed nunc debeo, nec nomen expungo. Louanij, III. Nonas Octob. ∞. IↃC.

EPISTOLA LXVIII. *Bruxellam.*

ANTONIO RICHARDOTO *ſuo* S. D.

CVM magnus hic amicus noſter adeſſet, dimittendus ſine ſcriptiunculâ ad vos non fuit. Simul & proſpera tibi vouenda,

uenda, cum Ampliſſimo parente, iam in itineris (ita audimus) procinctu. I mi Antoni,& redi, & negotium tuum in publico iſto age: id eſt, obſerua, diſce, & vndique hauri quæ faciunt ad prudentiam & virtutem. Vtramque enim debes iungere, & vtilem te mox pluribus atque ipſi patriæ præſtare, ô quàm viris & auxiliis egenti! Siquos illic amicos aut beniuolentes Gallos reperis, quæſo ſalutem & affectum à me quoque nunciato: nominatim, ſi Cancellarius ibi *Bellivræus*, vir meritò Galliæ ſuæ Neſtor. Si & Præſes fortè Rhotomagenſis, *Grollartius*, iam olim ſupra meritum in me pronus. Mandata alia non habeo, niſi illa ſollennia & nunquam oblitteranda, Virtutem, Doctrinam, me ama. Louanij, v. Idus Mart. ∞. IↃC.

EPISTOLA LXIX. *Mediolanum.*

Erycio Puteano *ſuo.*

LAETVM mihi, lætum, te muneri huic publico admotum, in quo exſeri atque exerceri ingenium & induſtria tua poſſint. Fac, dum ætas & occaſio adſunt: & gradum hunc ſterne ad altius culmen. Neque enim, vt meum votum & præſagium eſt, hic ſiſtes. De modeſtiâ quod polliceris, nimis gratum eſt: ego eam fulcrum omnium virtutum & vinclum habeo, quæ labuntur aut diffluunt, niſi eâ nixæ, niſi eâ nexæ. Ita te attolle ſemper ab humo, vt abſis à fumo. Sicut ille ab igne, oculos morſicat & inumbrat: ſic iſte ab ambitione, lumen omne mentis. Pinellum noſtrû in eo eſſe vt abeat, doleo magis quàm queror. Nónne ætas ei acta eſt, & pulcherrimè ac per laudem acta? Vt in ſcænâ partes qui peregit, perſonam veſtemque ponit, & libens domum abit: ſic noſter hic animus, à temporario theatro in æthereum illam ſedem. Ad quam, mi Puteane, quàm pænè ego nuncnuper tranſlatus? Iuro hos oculos, digitum vix abfui ab iis claudendis. Defluxio aeris in pectus incubuerat, febricula acceſſerat, tabes & μαρασμὸς minabantur aut aderant: tamen Deus in gradum me repoſuit, etſi nondum illum priſcum. Vires ægrè recipio, & ſum, vt ita dicam, medius ſanitatis & morbi. EPISTOLAS tuas editas libens videro: vos breui CENTVRIAM noſtram tertiam, quæ ad Italos aut Hiſpanos eſt, aut ſiqui in iis locis.

Saccum hîc noſtrum & te alibi agnoſces. Saluere illum iubeo, ſemper huic animo incluſum: item C L L. V V. Quinctium & Septalium, quos vel quia te amant amo. Louanij, XII. Kalen. Decembr. ∞. IↃC.

EPISTOLA LXX. *Leodicum.*

IACOBO CARONDELETO V. R. & N.

DELECTARVNT me amicæ tuæ litteræ, & refecerunt in ipſo morbo iacentem. Quattuor enim ſeptimanas is me tenuerat, & abire iam videbatur, ſed lento & plumbeo pede, & halitus eius etiamnunc afflabat. Sed reuerà tua ſcriptio recreauit. & ſicut nautis vel eminus conſpecta Pharus lucem & ſolatium adfert: ſic nobis afflictis etiam abſentium amicorum affectus. Redij quidem ad docendi meum munus, ſed ad lucubrandi aut ſcribendi nondum poſſum: & SENECA meus vnà mecum iacet. Sine vigore, imò ſine calore, nihil ego fecero, quod fama aut æuum probent. Sed Deus, quod ex re erit, dabit: cuius voluntati certum mihi meam ſubiungere, & vocantem ſine murmure comitari. Sed hæc priuata. publica noſtra quietem & pænè frigus habent, vt vides. A pace tamen longinqui ſumus, & adeò actio de eâ non eſt, vt vix ſpes, imò ſermo. In Allobrogibus res calent: Montiſ-miliani arx, ſitu & opere permunita, dedita nunciabatur, non ſine maculâ fidei in Præfecto. Quid hæc ad nos? inquies. Imò ad nos, ſi bellũ ibi perſeuerat: & veremur vna cum Ibero inuolui, à quo imperio abiuncti, nõ fœdere ſumus. At de Imperatore quod ſcribis, non ita χρύφιον, & iam ante dies ... nobis auditum. Etiam hoc triſte vnà, Caniſiam in poteſtatem hoſtium veniſſe. Si vtrumque verum, libeat exclamare:

*Πῶς τ' ἄρ' ἔοι τάδε ἔργα; τί ῥέξομεν εὐρύπυλ' ἥρως;

Nam in Germaniâ magni & decumani fluctus ſurgent: & quis componet? Diſtracti animi religionis cauſsâ: auerſi multi ab Auſtriacis: & niſi tamen ex iis caput imperio ſit; quis limitem tuebitur contra potentem illum hoſtem? Res intricatæ:

*——χαλεπὸν δὲ θεῶν αἰειγενετάων Δήνεα εἴρυσθαι.

Omitto igitur, te valere Vir Reu^de^ & Nobil^me^ opto. Louanij, VI. Kal. xbris. ∞. IↃC.

* *Qualia erunt hæc facta? quid aggrediemur, ô heros?*

* *difficile immortalia diuûm Conſilia explorare.*

EPI-

EPISTOLA LXXI. *Romam.*

ANTONIO RICHARDOTO *ſuo* S. P.

SVAVE mihi fuit intellegere de aduentu tuo Romam, ſuaue: ſed & illud, quòd conſpecta iam ea placeat, & animo tuo vnà cum veneratione ingignat voluptatem. Quomodò non faciat? aut quis honeſti ingenij, vetera illa cogitatione recolat, & non locum ac veſtigia tot viris, tot virtutibus inſeſſa, miretur atque amet? Atque ea vtraque, ſi iudicio inquiris & eligis, etiamnunc ſunt; & reperies ex Europâ noſtrâ virorum primos, quos vel pietas, vel negotium, vel etiam voluptas eò traxit. Innoteſcere te iſtis, quibus potes, meum conſilium & votum ſit: atque iis peregrinis maximè, quorum conſuetudine aliarum regionum etiam mores atque ingenia condiſcas. In ipsâ Româ variè quaſi peregrinari & circumire te fas eſt, ab hoc meo monito: quia varij ibi hominum, & compendium Europæ iure dicas. Sed hæc ad te quid opus eſt? qui fratrem illîc habes in dignitate & prudentiâ, qui te, velut parens alter, diligit, dirigit & curat. De ſtatu noſtro, credo vos illîc, imò ſcio, omnia audire. etſi quid audiatis? quies & ceſſatio eſt, & minæ magis armorum, quàm arma. non ſic in Allobrogibus, vbi Gallo res ſuccedere nunciabatur. Multis importunum hoc bellum videtur, & quod duos magnos Reges iterùm fortaſſe inter ſe committet. Si fit, noſtræ res quo loco? & an non inuiti quoque in partes trahemur, & inuoluemur? Sed publica mitto: priuata aliquid mutarunt à tuo diſceſſu, & Oranum ac Baronium dimiſimus laureâ Iuris donatos. Illum alterum, puto, Romæ iam habes: alterum Gallia clicuit, & linguæ cauſſâ aliquamdiu tenebit. Cetera, quæ fuere: niſi quòd valetudo mea nuper inclinauit, grauiore morbo concuſſa, à quo etiamnunc titubat & tremit. Te, mi Antoni, valere opto, virtute & prudentiâ creſcere in parentis tui gaudium & tuum bonum. Louanij, v. Kal. xbres. ∞. IↃC.

Ampliſſ^mo^ D. Legato, fratri tuo officia & ſalutem à me velim deferri.

EPISTOLA LXXII. *Leodicum.*

IOANNI ORANO, *Presbytero Societatis Ieſu.*

ALVMNVM noſtrum fines Italiæ attigiſſe & hibernas Alpes ſine noxâ tranſiſſe, volupe mihi auditu eſt. Amo eum ſeriò, & quod adhæret, etiam curo. Scripſi ante biduum ad illum, & pro illo ad Card. Baronium: id eſt, vt aditum ad eum habeat, & magno illi viro innoteſcat. Deus reliqua vota mea audiat, & per veſtigia patrui ad Honoris templum, ſed per illud Virtutis, ducat. Te illîc in quiete & ſubductione eſſe, equidem gaudeo, & gratulor dicam an inuideo? O beatum vitæ ſtatum, qui hîc interna gaudia præſtat, & poſteà ſpondet æterna! At nos iactamur, & publicè ac priuatim circumſtrepunt turbę. Has minuere & lenire conſilio licet: in illis, quid niſi tolerare ſupereſt? Et piget tangere quæ fiunt, non fiunt: præter ſpem multorum, etiam prudentum, qui ſub optimis Principibus (tales ſunt) deſtinabant ſibi optimum ſtatum. Sed Deus eſt, qui hæc occulto ſuo decreto temperat, neque abnuit fortaſſe, ſed differt. De Caniſiâ, quam in Pannoniâ turpiter amiſimus, grande præſidium Germaniæ, credo vos audiſſe & doluiſſe. De ipſo Imperatore & eius ſanitate, fama occulta non bona. O Deus adiuua, & miſerante oculo adſpice labentem hanc Europam! Idem te R^de^ P. ſeruet, & mihi veterem & purum tuum affectum. Louanij, poſtr. Kal. xbris. ∞. IↃC.

EPISTOLA LXXIII. *Veſuntionem.*

CLAVDIO CABEITIO I^to^.

NON nego gratam huic animo eſſe ſatis frequentem tuam ſcriptionem. Vnde enim ea niſi ab amore? qui ipſe etiam gratus, quia cauſſæ eius laudabiles & honeſtæ, ſtudium ſcilicet virtutis & honeſti: quod coràm in te ſemper notaui, & nunc perſeuerare aut creſcere potiùs, ex litteris tuis diſco. Perge verò mi Cabeiti, nec huic rei vocem meam aut doctrinam deſidera; cùm ipſe aut à te, aut ab aliis, abūdè quidquid eò facit, haurire poſſis. A quibus autem aliis? fidis illis veriſque doctoribus, id eſt mortuis: quorum libros, ſodes, lege, relege, & in iis pręcepta

& mo-

& monita ad omnem prudentiam, atque etiam conſtantiam, quam animo tuo ire te quæſitum nunc ſcribis. Turbæ enim, inquis, circumſtant aut imminent, & nimbus aliquis à tempeſtate, quæ in Allobrogibus ſæuire cœpit: & credo metum aut vaticinium tuum (niſi Deus tamen illa ſerenat) non vanum eſſe. imò amplius credo, etiam nos remotiores illâ nube inuoluendos, niſi idem ille Deus amouet & diſpellit. O Reges, ô Principes! cur arma in alium hoſtem feliciùs non vertitis, communem illum Chriſtiano orbi? qui nunc per interna noſtra diſſidia creſcit, & in Germaniæ limite firmiter pedem ponit. Nam de Caniſiâ àmiſſâ credo vos audiſſe, & aditu ſcilicet patefacto in Stiriam, Carinthiam, & finitimas regiones. Triſtia ſunt, & màgis quæ exſpectantur: quid ſolatij? quod Sapientia ſuppeditat, ad quam vnam te mitto, & ſupremam hanc eius legem, Externa ſpernere, ſola illa animi æſtimare. Hæc æterna, illa fugacia: hæc ama igitur & amplectere, & me vnà, mi Cabeiti, tui peramantem. Louanij, XV. Kal. Ianuar. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXIIII. *Bruxellam.*

GVILIELMO RICHARDOTO *ſuo.*

IN hoc certè ſenſu non aberras.. & coram mihi gratus ſuauiſque es, & abſentis tui ſcriptio, quæ velut imaginem tui exhibet ac ſiſtit. Sicut ſolem qui iucundum habemus, etiam cereum noctu aut candelam: ſic in amicitiâ, cùm præſertim cauſſa aliqua ſubduxit, grata eſt ſcriptio, quæ vicem eius refert. Facilè autem de cauſſâ euocationis tuæ ſuſpicabar. quæ tui ornandi & augendi eſt: & nos gratulamur; & Ampl^mo^ parenti tuo, quas gratias dignas dices, pro re tuâ ſic ampliter auctâ? Quanquam ille gratias ſummas vnaſque habet, ſi ipſe in te ornando virtutibus litteriſq. pergis: quod ſedulò te feciſſe vſque adhuc, debeo adſtipulari. Imò ardorem tuum in hâc re & vidi ſæpè, & laudaui: quia nihil nimium hîc poteſt, & valet illud παροιμιῶδες

—— ἄκρον λάβε, καὶ μέσον ἕξεις.

Idem ille ardor te breui ad nos aget, puto & cupio: & exſpectant te epulæ noſtræ, id eſt, paſtus illi animorum. Veni, ſed priùs

*—— τὸ δέ μοι χρήσιμον ἔελδωρ,

* -deſideriū illud perfice noſtrum.

vt cum Homero dicam: & has litteras in Sequanos tuos ferendas certo alicui homini committe. Vides cui inſcribantur. & is iam ſæpiculè ad me ſcripſit, & affectum & gratitudinem calidè expreſſit. De publicis, pauca tu & dubia: nos hîc certiora, de Allobrogicis quidem rebus, quæ Gallo fluunt valdè ſecundæ. Arx Montiſ-miliani dedita eſt XVI. Kal. Decembres, & conditiones habemus expreſſas: quid expreſſas? etiam impreſſas (liceat cum vulgo loqui) Lutetiæ, idque cum veniâ vel auctoritate Senatus. Vtinam pax excipiat hæc turbida, & nobis metuenda, ſi perſeuerant. Tu me & honeſta amare. Louanij, XIV. Kalend. Ianuar. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXV. *Mechliniam.*

I. BERNARTIO *ſuo*, S. D.

VOTA tua vti animo ſignaſti, ita eodem accepi: & Deum precor, vti ea & ſolui velit, iterumque ſignari. Valetudo quidem nunc paullùm ſurrexit. nam iacebat, & infra humum adeò mittere minabatur: niſi potens ille & beneficus Deus reſpexiſſet, & ſalutari manu erexiſſet. Itaque ſolita munia, id eſt ſtudia litteraria, me habent: imò ipſæ litteræ, quas ſparſas colligo, & paullatim editioni apto. Italicæ & Hiſpanicæ iam lucem intra duas tréſve ſeptimanas videbunt: & ego plauſum an ſibilum, quo publicè excipientur. Vt ille aut hic erit, pergam, reſiſtam: etſi animus trahit ad Gallicas & Belgicas, quas item concinnaui, & vt ſic dicam, corporaui. Sed heus mi optime Bernarti, an ſæculum eò vocat? Nam certè

——ciuilia paßim
Bella tonant, trepidumque quatit diſcordia mundum.

Niſi quòd Sapientia tamen firmat, & nauim hanc noſtram, inter medios fluctus, rationis illâ anchorâ ſiſtit. Cuius beneficio clamem:

Expers curarum, atque animum virtute quietâ
Compoſitus, ſemperque meus.

quò eodem te voco. Quid tu Boëtium illum, verum Sapientiæ myſtem, tenebris damnes: cùm eius maximè nunc vſus, & ignes iſti paſſim accendendi ſint, ad trepidos vel naufragos dirigẽdos?

Hoc

Hoc facito, & quod facis ne omittito: vt capax tua mens eſt, vtriſque curis ſufficis, & in fructum huius atque illius æui. Ita valetudó tibi faueat: ita

—Troica vincas
Sæcula, & Euboïci tranſſcendas pulueris annos.

Louanij, v. Idus Ianuar. anni ∞. IↃCI.
Tuam ſaluto, tuos amplector: & vtrumque Oudarto noſtro.

EPISTOLA LXXVI. *Dolam.*

ANTONIO BESANCENOTO S. D.

LIBENS epiſtolam tuam vidi, & in eâ animum ſic erga nos affectum. Iuuat habuiſſe in diſciplinâ gratos & memores; & qui in ſeriis artibus ita promouerunt, vt patriæ, amicis, ſibi, vſui decoriqúe eſſe poſſint: & vos (nam & fratrem includo) futuros non dubito, ſi faſtigium & culmen imponitis ædificio iam pænè exſtructo. Quò equidem hortor & impello, delectatus ingeniis veſtris ſemper, delectandus & honore ac commodis, quæ vos manent. Quod ad publica, nuſquam hercules læta aut ex voto ſunt. nam de nobis quid dicam?

—vicina pericula ſurgunt
Vndique, & impoſiti radiant ceruicibus enſes.

Batani & Britanni obdurant, & ad nomen omne Pacis aures animosque claudunt: imò palàm noua arma & noua fœdera parant. Nam & Mauretaniæ regem, qui legatum in Britanniâ habuit, aiunt trahi in partes. At Gallia m[illegible] prudentes mouet aut turbat. Diſiungitur ille Rex? quæ ſalus [illegible]s vndique ſic cinctis? Et ne diſiungatur, magnus iuſtuſque metus eſt, ſi bellum hoc Allobrogicum vires ſumit & perdurat. Sanè vos vicini, &, quod caput eſt, ſoli: niſi ſpes in Heluetico fœdere ſuſtentat, quod Galli haud temerè ibunt violatum. Sed quid iſta? abite triſtia, ſpem lætam toto ſinu admitto & excipio, & nuncios qui iamnunc nos adflant de Allobrogicâ pace. Pontificem valdè niti, id certum eſt: vt perficiat, non Belgicæ ſolùm noſtræ, ſed Europæ ergò, Deum veneror & rogo. Barbarus in iſtâ pedem valdè promouet, niſi fœdere & viribus iunguntur Chriſtiani. Fiat, fiat, & mecum vouete, & tu fraterq. ſaluete. Louanij, XVI. Kal. Febr. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXVII. *Romam.*

FRANCISCO ORANO *ſuo.*

BENE eſt, te meas accepiſſe: optimè, te valere, & vt video, in Româ tibi non diſplicere. Ego iamnunc binas tuas: ſanè gratas, non mentior, & audire de te iuuat (quem animo huic indui) cùm te non poſſum. Conſtitui etiam paullatim à te rem familiarem & diſponi, approbo: & eâ ſi te honeſtè tolerare potes, (vt puto poſſe) non equidem auctor ſim in vincla te des, etiamſi purpurea, imò aurea, parentur. Tibi viue, Deo, & ſtudiis, ac Fortunam auguramur non deſôre, Oranis in eâ regione amicam. At tua regio, id eſt, Eburones, vereor vt diu ſit in tranquillo: & nubes cogi, & turbines inflare incipiunt, etſi occultiùs ſed plebem tuam noſti, & quæ ſemel mota ægrè ſedeat, & accipiat frænum. Neſcio quid cum vicinis Gallis quidam clàm paciſcantur aut machinentur: ſperamus impeditum aut diſſipatum iri, & Princeps ipſe aduentat. Non nobis, non vobis expediat (præſertim vobis Claſſicis) ſiquid infimates iſti turbellarum cieant, paratis aliis longiùs ducere, & catenam aliquã nectere malorum. At Deus auertet. ſicut audimus nimbos illos Allobrogicos iam poſuiſſe, & optatam pacem omnia ſerenaſſe. Et hercules eâ opus in Chriſtianâ republicâ, niſi conſultò eam barbaris proditum imus, qui in Germaniæ limite mirum quantum inualeſcũt. Scimus & adſiduè audimus curam in hâc procuratione ſummi noſtri capitis: quod Deus, cõſeruet fœderi alicui inter Reges ſanciendo, ipſi gloriam perpetuam, nobis bonum. Sed ad priuata. Antonium noſtrum ibi eſſe, gaudeo: & potes honeſtè ac iucundè eo frui. De altero, qui omnia magna iactat, quid dicam neſcio, niſi ingenium non demutaſſe: quod vtinam ſemel firmiter liget & occupet in certo genere vitæ. Te inter eos eſſe nolim,

Quos tulit ad ſcænam ventoſo gloria curru:

firma & ſolida appete, idque virtute & doctrinâ ducibus, quò tui te vocant. Vel patruum cogita & æmulare, nauis tua eſt in portu. Vale mi Orane, & in occaſione (nam otio nolo dicere) ad nos ſcribe, atque etiam publica, quorum illîc eſt ſeges. Delectant nos ſcis, quanquam quies habet

Et

Et ſecretum iter & fallentis ſemita vitæ.

Louanij, XI. Kal. Febr. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXVIII. *Brugas.*

LVCAE WYNGAERDO, V. N. S. D.

QVOD Audeiantius meus, de voluntate meâ & ſtudio promiſit, in re quam petebas: id ex animi mei interioris ſenſu fecit. quem fortiter affirmo ita etiam in functum & beatum noſtrum Busbequium propendere, vt nihil ſit quod mea copia poſſit, quin vltrò velim honori ſiue memoriæ eius delatum. Oblitus ego ſim fidi illius in me affectus? oblitus prudentiæ, virtutis, & quæ hæc condiebat, doctrinæ? Non fuit, non erit: amo, ſuſpicio, in pectore & ſæpè in ore gero virum, quem inter æui noſtri primos vero elogio eſt prædicare. Itaque & faciam libens, quod petis: & tibi hæredi amici noſtri amicitiam etiam vltrò defero, & voco in conſortium iuris, quod cum illo ſanctum mihi fuit. Si voles, iamnunc

——— collato pectore mixtos
Iungat inabruptâ Concordia longa catenâ.

Fiat atque ita ſalue. Louanij, prid. Kal. Febr. ∞. IↃCI.

Carmen adiunxi in noſtrum amicum, ſed breue, leue, & vno verbo ſubitum. Neſcio an aliquid Audeiantius meus, quem à probitate & ingenij dotibus commendo, Brugis veſtris non indecorem futurum.

IN AVGERI GISLENI BVSBEQVI
TRISTEM MORTEM, ET SITVM.

AVGERIVS *iſtic eſt ſitus* BVSBEQVIVS,
Quis ille? quem virtutis & prudentiæ,
Habuêre carum, gratiâ, ipſi Cæſares.
Hunc aula eorum vidit, aula & extera
Aſiæ Tyranni. quæ viri felicitas!
Probauit hæc, & illa. in omni tempore,
In munere omni, Neſtorem ſe præbuit
Linguâ atque mente. Iam quies cum ſibi

Ll *Et pa-*

Et patria hæc ſpondebat: ecce ſuſtulit
Viam per ipſam miles incertum, an latro.
Sed ſuſtulit, ſimulque ſidus Belgicæ,
Quod nunc choreas fulget inter aſtricas.

I. Lipsivs magno amico
exiguum monumentum P.

EPISTOLA LXXIX. *Bruxellam.*

Ferdinando de Salinas, *à conſiliis arcanis, & maritimis.*

In dono miſſo ego donum à te accepi, tam amicam epiſtolam, tam benignam interpretationem, & mei meorumque æſtimationem. Quæ ab effectu grata habeo, & admitto: à re & à iudicio equidem reiicio, qui probè ſcio non me, non mea tanti eſſe. Sed incitamenta hæc magis ſint, quàm teſtimonia: & certè grata, à tali viro, à tali animo profecta. De republicâ noſtrâ, quis tecum non dolet, & inſtantes etiam nimbos videt? valdè augendos, ſi pax illa Gallica non coit, & bellum in Allobrogibus perſeuerat. Regem enim Hiſpaniæ miſceri, aut miſcendum, omnis ratio poſtulat: & ſi illum, vereor vt nos, qui ita ſciuncti ſumus, vt tamen ab eo deuincti pendeamus. Sicut maiori naui cymba ſua adhæret & ſequitur, ſic dixerim hîc eſſe. Enimuerò in conſilia aut actiones Principum non temerè me immitto aut penetro: ſed tamen an pro re Chriſtianâ, an pro tempore præſenti, & certè ſtatu noſtræ Belgicę ſit, grande illud bellum ſuſcipi, prudentes controuertant. Quantumuis potentem regem pluribus ſimul inuolui & diſtrahi, non è re videatur, neque exemplo Principum, qui conſultè & feliciter imperarunt. Sed quid hæc ego? apud me maneo,

—nec æternis minorem
Conſiliis animum fatigo.

Reuerà enim hæc à ſupremo rege & fato ſunt: iure nobis non æquo, & aſſidua magnaque hæc vitia

Iuſtificam à nobis mentem auertêre Deorum.

Te valere, Vir Nobilis & Cl^me^ ex animo opto. Louanij, III. Idus Mart. ∞. IↃCI.

EPI-

EPISTOLA LXXX. *Mechliniam.*

NICOLAO OVDARTO V. R. S. D.

SILVI equidem ad tuas vltimas: ſed nec rei multum erat, & occupatio aut & languor me habebat, ab his cibis, qui vires aut ſpiritus corpuſculo non addunt. Rogabas de Nummis tuis. quos vidit & ordine luſtrauit Nicolaus Rokoxius, vir vt morum, ſic artium veterum; ſed negabat electum aut rarum aliquid eſſe. Idem ego cenſeo, & gratos tamen habeo, quia ab illo Oudarto, qui non hæc ſed animum, ſcio, ipſum mihi donet. Momus ille olim in fabricâ humani corporis requirebat, feneſtras non eſſe quîs interiora pectoris luſtratentur: in te nec illeipſe deſideret, ſi candidum illud tuum probumq́ue norit, & oris, vultus, animi conſenſum. Sed hoc de Nummis: de EPISTOLIS Belgicis vrges, & vereris ne (vt tuis verbis vtar) Lethæis tandem aquis mergam. Non hercules faciam, & legi vel amicorum cauſsâ ac viuere cupio: ſed meâ etiam cauſſâ adhuc premi. Sunt mihi adſpectus vel metus certi, quos haud facilè etiam pello: ſi inclinatio aliqua aut *ſοπὴ* rerum ſit, decîdam. Imò & ſi ea non ſit, & ſpe meliorum ſemel ſublatâ, mappam iis mittam. Annæus noſter iamdiu iacuit, reprehendam, & illi quoque faciam lucem. O quando ea patriæ noſtræ!

Non ſemper imbres nubibus hiſpidos
Manant in agros:

canit Lyricus: & nos ergo ſerenum aliquando, ex rerum lege, ſperemus. Deus donet, & te mi Oudarte ſeruet. Louanij, VIII. Kalend. April. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXXI.

FRANCISCO MONTMORENCIO, *Berſeij Toparchæ.*

VERSVS tuos cœpi legere, id eſt, mella & fauos guſtare. Non mentior. ſuauia omnia ſed cum punctiunculis, ſine affectatione polita, ſine ſcabritie antiqua. In quibuſdam inuentio aliena eſt, ſed quam facilitate ita tuam facis, vt ſurripere vel ipſis poſſis, nec auſint vindicare. Si auſint, iudex aliquis captus

contra eos donet. Ego pro gemmeis iſtis vitrea mea mitto, EPISTOLAS, quas amicorum neſcio an conſultus fauor edi expreſſit. Sed factum eſt. tu donantis ſaltem animum, ſi non donum, ama: & vt aliis, non illo me vinces. In Muſæo noſtro, à meridie ſcripſi.

EPISTOLA LXXXII. *Traiectum.*

MAXIMILIANO SESTICHIO *Canonico* S. D.

ET donum tuum gratum habui, & litteras gratiſſimas: quæ vtraque amorem tuum, iſtæ & gratitudinem miram referebant. Gratularis tibi, & gratias agis, pro manuductione & doctrinâ, quam hauſiſti: & maximè in Sapientiæ ſtudiis, quæ æſtimas, amas, & amplecteris, vt ſic dicam, vtraque manu. O ſuaue mihi lectu, te ſic affici! Atque vt ille Darius, aperto malo Punico, granisque vbertim effuſis, totidem ſibi Zopyros optabat: ſic ego mihi diſcipulos, eâ mente, & eâ curâ. Amœniora ſtudia tractare & præire me, fateor: ſed Numen teſtor, eo fine, vt via ad ſapiētiam & medicinam illam animorum ſint: non vt occupentur ibi ingenia & adhæreſcant. Itaque in ipſis lectionibus hęc talia aut miſceo; aut ex profeſſo etiam tracto, vt in Senecâ noſtro, te audiente, factum. Quem virum amare te ita ſuadeam, vt ipſam Sapientiam: quia reuerà ille

——iudice me pulcherrimus auctor
Naturæ verique.

Acer in ſcriptis; & verba ex animo, non à ſummis labris profundit; ſtimuli & ſubiti ictus ſententiarum; quibus qui non excitetur, non inter frigidos, ſed mortuos, à me habeatur. Enimuerò alta illa & Prouidētiam, item vitiorum odium, & rerum externarum contemptum, nemo magis infuderit: nemo, inquam, ex omni gente aut æuo, cuius ſcripta quidem exſtent. Itaq. moliebar illum correctum & leuiter illuſtratū hominibus noſtris dare: ſed reſiſto aut reuocor, cùm æuum video magis magiſq. turbidum, & talibus non dicam auerſum, ſed inimicum. Heu Belgica! non res & opes tuæ ſolùm, ſed mores & artes labant aut ruunt. Ferēdum eſt, philoſophandum eſt: quò te, etſi incitatum, voce & corde, mi Seſtichi, voco. Louanij, Kal. Aprilib. ∞. IↃCI.

EPI-

EPISTOLA LXXXIII. *Bruxellam.*

NICOLAO DE WEERT, *Icto & cognato.*

VIDI quæ cum Fabro noſtro egiſti,& ſimul ab eo qui litteras tulit, intellexi. Gratiam tibi debeo & pro operâ, & pro ſucceſſu. Nam ego eouſque rem deductam gaudeo , cùm ius Hannonicum nobis in hâc parte non faueat : & villâ venditâ aut alienatâ,actio in perſonam periiſſet,per ſententiam parta. Itaque tranſactio vtilis: & præſertim iſta, in quâ , etiam re certâ , aliquis acquieſcat. Ergo approbo acta,& hortor vt finem ac firmamentum imponas: id eſt, CCC. illos accipias,anno tamen excepto vectigalis, quod nunc cedit. De quo ipſo paciſci tibi permitto, vt ſemel & vniuersè finiamus. Paratam pecuniam exiſtimo, & tu eam recipe:quod hîc etiam actori aut adiutori eius dixi. De horto quod iniicis, vt rem ſuauem & delectabilem : ita ſanè fuit, ſed fuit. Nàm nunc,ô funera,quæ hiems iſta dedit! Clades Cannenſis eſt, vt ſic dicam,in meo horto : flores proſtrati, occiſi,& vix tertia pars ſupereſt copiarum . Quid tamen ? etiam amico aliquid ſupereſt interiori,& tibi. Veni,me & illos vide : vxorem & liberos adducito. quod te ſub hoc feſtum Paſchatis valdè rogo. Feriæ tibi erunt:atque eas apud me potiſſimùm vſurpa. Domus mea nunc laxior,& pars eorum abiit, qui ſtipabant . Vale Clme D. Cognate,cum vxore cariſſimâ, quam animitùs ſaluto. Louanij, III. Idus April. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXXIV.

IOANNI RICHARDOTO, *Præſidi* S. D.

VIX legi litteras tuas (ô humanè & benignè ſcriptas!) & calamum ſumpſi,atq. huic chartæ impreſſi , & ſimul meam mentem. Etſi quid opus erat ? clarè & verè ſcripſeram , me eam rem facere arbitrij tui. Enimuerò,Deum teſtor,adeò grauis tuus non eſt, vt gratus iucunduſque ſit, iſtâ indole,probitate,comitate:quibus non dicam me tantùm,ſed & vxorem cepit,ita vt cum eorum eximiè habuerit atque habeat inter omnes.Hæc res eſt.& ſiquis Deus mihi tales in contubernio ſemper ſpondeat : ſemper admittam & habeam,cum meâ voluptate, cum illorum fructu.

At hodie quàm multi alij?& ideò mihi mens alia,& poſt horum diſceſſionem (non enim dimiſſionem) certum mihi ad quietem & ſolitudinem redire, nec prece vel auctoritate aliò flecti. Sed de tuo tamen quod ſubmonueram, id ipſius cauſſâ, non meâ, factū. Ecce Vir Ampliſſime, ætatem habet, apud me annos paullò minus quinque egit, in ſtudiis optimam viam firmiter iam ingreſſus: quid ſupereſt, niſi vt te volente alia etiam loca hominesque leuiter videat, vſum aliquem & peritiam hauriat, tum redeat, maneat, te oblectet? Cogitabam & de Antonio tuo-meo (patere me ſic loqui) qui iam quod ſatis ſit Italiam fortaſſe luſtrauit: & an non illo reuocato, hunc vicarium dare, ex vſu vtriuſque eſſet. Nepotes quidem & florentem familiam habes, ſed adhuc è ſexu altero, & qui nomen tuum ad poſteros non propagat: noſtrum illum cum pari ſuo iungi, paullatim ad res admoueri, non dicam conſilium, ſed eſt meum votum. Habes liberè (ita imperabas) interioris mei animi ſenſum: quem vt æterno nexu tibi tuiſque deuinctum cenſeas, Ampliſſ^me^ & Nobil^me^ Domine rogo. Louanij, IX. Kal. Maias. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXXV. *Romam.*

IOANNI HEMELARIO *ſuo* S. D.

IACES mi Hemelari, non oportet. Dij boni, tale ingenium? vtinam te ſine ſuperbiâ nôris! Sed erigere, & fiduciam à virtute ſume. Quantò alij altiores, qui non digni tecum. ſed deſino: me audi, & modeſtiam ita ama (caput virtutum) vt ad μικροψυχίαν illam, & ſui contemptum non deſcendas. In ſæculo iſto multi fumi, multi fuci interueniunt: non fugabunt bonas vtileſque apes. operas tuas exerce, & in aluearibus mella conde. Vbi illa ſapientiæ præcepta, alta, ſed ô vera?

Quem neque pauperies, neque mors, neque vincula terrent.

te vultus adductior, aut ſublimior, te faſtus aut faſtidium alicuius contubernalis? Omitte nugas, & totum hoc viuere ſpinas & aculeos ſuos habere ſcito: ſed iis maximè, qui velut vltrò ingerūt ſe & opponunt. Quædam non videnda, non audienda ſunt: & ſi ſunt, tranſmittenda vt venti. & quid aliud ſermones ſunt? Nunquam progredietur, qui timidè nimis explorat omnia &

reſiſtit.

reſiſtit. Bonus animus & ſibi conſcius, ſummum bonum eſt: ſummum etiàm gaudium eſt, ſi non patiare infuſcari aut deminui ab externis. Multis ſola impudentia, aut ἀναισθησία quædam & ſtupor, hoc dedit: & vides quàm illi ſe proferant, & quò aſcendant: tibi Sapientia non dabit, ſaltem ſtare & non deiici à vanis iſtis rerum? Obſecro te, tolle cum vultu, quem erectum Deus dedit, etiam animum: & ſimplicem virtutem ipſe ama, ſequere: ſed in aliis tolera mixtionem, & homines Choïcos etiam in ſacrâ illâ vrbe eſſe cenſe. Dic mihi ſeriò, ſiquid voles vltrà à me factũ aut ſcriptum: fiet, & tuâ cauſſâ pæne vel vltra decoris limites eam. ita ſeriò te & acriter amo. Vale. Louanij, prid. Kalend. Maijas. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXXVI. *Leodicum.*

CAROLO BILLE'O *V. N. & Ampl^mo* S. D.

OFFICIVM ego feceram, id eſt libri mei munuſculum (verè tale) ad te miſeram: quid tu? ô benignitatem! beneficium rependis, & quidem duplex. Nam & amicâ ſcriptione me affâris, quæ animum recreet: & munus etiam adiungis, quod corpus paſcat. Debeo tibi, & libens debeo. nam in hoc certamine vinci à te & fateor, & cupio: amorem tamen excipio. quem ego ita æquo pondere (an grauiore dicam, & verè dicam?) tibi repono, vt ipſa Æquitas ſi iudicet, ſententiam à me donet. Perſeuerabo. te rogo Ampl^me & Nobil^me Domine, vt idem facias, non meriti mei, ſed conſtantiæ tuæ cauſſâ. Louanij, III, Nonas Maijas. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXXVII. *Bruxellam.*

CAROLO BROOMANO S. D.

QVOD voluiſti, feci mi Broomane: & amici illius abſentis, & tuâ præſentis & prenſantis cauſſâ. Bonâ fide, vtere me ſicubi vſus erit: reperies pronum & affectum. Nam etſi familiaritas non iunxit, tamen iam inde à parentibus aliqua notitia (neque enim oblitus ſum:) & certè

—ſimiles iunctæque Camœnæ
Sunt nobis, multumque pares bacchamur ad aras.

Quæ

Quæ ipſa cauſſa Billiodum mihi conciliauit, in elegantu ingenio, elegantiarum veterum & artium amantem. Amo ipſas, amo eos qui ipſas: nec vt in profano amore abiungit bibere ex eodem riuo, ſed magis ſtringit. Ceterùm, quod ad ipſam rem, egi cum Patribus, & dilationem conceſſuri videntur: ęgrè tamen longam, quia vnum illis hoc exemplar. Matura igitur, & fidem tuam meamq. libera: ſed nos æternùm ea iungat. Louanij, VIII. Kal. Iun. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXXVIII. *Romam.*

ANTONIO RICHARDOTO *ſuo* S. D.

OMETVM noſtrum, ô nunc gaudium! Bruxellam veneram, & à parente illud triſte audieram de tuo morbo. Numen teſtor, ſic me ſollicitum fuiſſe, vt ipſum. Romam enim noram, & quàm ancipites, ne dicam præcipites, ibi iſtæ febres. Itaq. inquies mihi animus; & ſpe metuque ſuſpenſus: donec hunc mihi ademerunt tuæ litteræ, & quidem à tuâ manu, quibus nec dediſti hec dabis gratiores. Euge, conualeſce, & plena ſanitas tua plenum gaudium nobis donet. Ego in Neruios & illa loca, animi ac valetudinis cauſſâ iueram, & nunc ante biduum redij, valetudine quâ ſoleo, id eſt tenui, & quæ certò ad communem illam metam ducit. Quid mali erit? imò à malis auellemur, quorum ſeges ſuccreſcere in dies videtur, & ſub optimis Principibus patria non optimè habet: quod, etſi fortes & ſemi-Stoïci, tamen dolere fatemur & angi, an & indignari, promptis remediis quæ. ſed omitto, mearum, vt ſcis rerum, & publicarum amans magis, quàm curans. Neque mea ſanè hæc curatio eſt: te magis nunc cogito, & tuam valetudinem, quam vt ex voto noſtro Deus tibi reſtituat, calidè eum rogo. Mi Antoni, ſic eſto. Louanij, XI. Kal. Iul. ∞. IↃCI.

Legatum fratrem tuum ſaluto, & obſequia defero.

EPISTOLA LXXXIX. *Tornacum*

DIONYSIO VILLERIO *Canonico & Cancellario.*

INVITVS ad te ſcribo mi amice. quid hoc eſt? quia ſcribo tantùm. Ita me affecerunt ſermones veſtri, conſuetudo, conuiuia,

uiuia,& ante omnia inaffectata illa comitas & candor, vt deſiderem eadem, & lãguor ac tædium mihi ſit carere. Sed nimirum

Non ſemper idem floribus eſt honos
Vernis, neque vno Luna rubens nitet
Vultu.

neq.nos in ſuauitate illâ & diffuſione ſemper animorũ. Reduxi & contraxi,& apud me maneo,in functione munerũ,quæ Parca adſignauit.Intereà non poſſum, quin mente & deſiderio ſæpè ad te recurram,quem olim amaui,ſed nunc totum noui, & ſic mihi indui, vt Soſiæ Plautini verbo congeminaſſe nos dicam, & duos ex vno,imò in vno eſſe. Nihil blandior. nec Deus aut Genius mihi vnquam, niſi te quaſi me habeo atque amo. Satis,ſatis. de re librariâ quod mandaueras, Corſelio & mihi curæ erit: atque ego ecce quædam eius generis rariora ad te mitto, quæ vt donum à me(quid aio?) imò à te tibi habeas, cupio ſiue rogo. Iubeo pænè ſcripſeram: & hoc quoque licuiſſet. De Neruiis,nondum inquiſiui. ſcripta & exſignata quædam habeo: ſed diſtinebar, vt ſolet poſt abſentiam, & amici,litteræ, lectiones interpellabant. Aliàs fideliter & plenè fiet. De publicis, quod nunciem vix habeo, niſi in exſpectatione triſtium aut lætorum nos eſſe. Bataui Berckam ad Rhenum obſident, flumine & Germanicis commerciis compotes futuri,ſi potiantur ipsâ. Præſidium intus validum eſt: ſed ego à circumuallatione metuo & operibus, quæ iſti ad Romanum morem & diſciplinam hodie ſtruunt. Noſtri Principes in Flandriam iuerunt, vt fama communis & veſtra etiam vota ſunt (ſcis quid dicam, & quàm è re veſtrâ ſit vrbem eam capi) ad Oſtendam expugnandam: vt occultior ſermo manat, ad inſulas hoſtium tentandas, triremium nouarum aduentu. Actio pacis inſtituta cum Aſiatico hoſte: & comitia etiam futura ſuper electione noui Rom. regis. Sed quorſum iſta? aliunde audis: à me illud,amo te,me ama; valeo,vale. Louanij,III Non. Iul. ∞. IↃCI.

R^do^ D. Decano in occaſione ſalutem & officium à me defer.

EPISTOLA XC. *Duacum.*

BARTHOLOMAEO PETRI LINTRENSI, *Doctori Theologo* S. D.

ITA me cepit humanitas & beniuolentia, quam vtramque vultu, verbis, factis in me prompſiſti, vt non conquieuerim, niſi & deinctum hoc nomine faterer; imò & amicum vltrò tibi offerrem. Calidè à me fit, fateor: ſed & candidè, & quàm promptè offero, tam fideliter cultum à me iri amicitiam, Numine illo teſte promitto. Virtus tua mihi aliiſque nota eſt: & hanc etiam inuito te amabimus. patiaris vt te vnà, in quo domicilium illa legit. Voluiſſem equidem diutiùs & te, & vrbe veſtrâ, alterâ in Belgio Muſarum ſede, frui: ſed cupidini legem & occupatiunculæ noſtræ dabant, & munus quod ſuſtinemus: neque diutiùs abeſſe vtraque illa permittebant. Itaque frænum momordi, abij, in animo te geſtaui Reu^de^ & Eximie Domine, nec temerè dimittam, donec illum ipſum emittam. Louanij, Non. Iul. ∞. IOCI Collegij Regij Præfectum, virum, vno verbo, mihi carum, bona tuâ veniâ ſaluto. Libellum EPISTOLARVM mearum adiunxi, in quibus ſi non aliud, pietatis alibi aperta profeſſio te iuuabit.

EPISTOLA XCI. *Bruxellam.*

NICOLAO DE WEERDT, *I^to^ & Cognato.*

MIRA hæc cæli obſtinatio, fatendum eſt: à quattuor amplius menſibus vix pluit, niſi ſiquid leuiter rorauit. Magni intereà æſtus, & ſiccitas inaudita. Hortuli noſtri quàm languent? quàm ego cum illis, cui hæc conſtitutio ſic aduerſa? Et tamen non nimis inſolens aut noua, etſi nobis ſic viſa. Lego in Li-
Lib. IV. uio, anno Vrbis CCCXXIII. *non cæleſtes modò defuiſſe aquas, ſed terram quoque ingenito humore egentem, vix ad perennes ſuffeciſſe amnes. Defectus alibi aquarum circa torridos fontes riuoſque, ſtragem ſiti*
Lib. XL. *pecorum morientiū dediſſe.* Iterùm anno DLXXII. *Siccitate & inopiâ frugū inſignis annus fuit. ſex menſes numquam pluiſſe memoriæ proditum eſt.* Sed hæc in alio cælo & ſolo: quid noſtro? Germanici Annales produnt, anno Chriſtiano ∞. CC. XXVIII. *tantum fuiſſe æſtum,*

æſtum, vt meſſis terminata fuerit (verbis eorum vtor) *ante feſtum S. Ioannis Baptiſtæ.* Iterùm biennio pòſt: *vt per Iulium & Auguſtum menſes oua in ſabulo coquerentur.* Et anno ∞. CC. LXVIII. *Non pluit duodecim ſeptimanis , fuitque æſtus maximus.* Anno ∞. CCC. III. *Annus calidus fuit admodum , ſine pluuiâ. molis aquæ deficiebant. Botri maturi in vigiliâ S. Ioannis in Alſatiâ videbantur.* Simile in anno ∞. CCC. LI. Itaque non hæc adeò noua : ſicut nec frigus quidem , quod immodicum nos iam biennio preſſit. In Liuio ſcriptum: *Inſignis annus hieme gelidâ ac niuoſâ fuit : adeò vt via clauſæ, Tiberis innauigabilis fuerit.* Quod de Tiberi ſanè in illo cælo perrarum eſt:ſed quid de ipſo mari ibidem adſtricto & clauſo? Annales produnt: *Anno ∞. CC. XXXIIII. hiemem aſperrimam fuiſſe, adeò vt in *mediterraneo mari inſtitores Venetiani, cum oneratis ſummariis, per glaciem tranſirent: quæ videlicet hiems non paruam, per totam Italiam, in vineis, iumentis, & oliuetis intulit cladem.* Simile Zonaras , ſub Conſtantino Copronymo, in mari Pontico, & freto vicino : *Sæuiſſima hiems fuit , adeò vt non fluuij ſolùm prorſus congelaſcerent , ſed ipſum mare ad multa ſtadia , & anguſtias item freti, quo ex vrbe Chryſopolim traijcitur. Niue deinde in glaciem deciduâ, atque ipsâ etiam congelante , homines fretum pedibus tranſibant , atque ipſa etiam ſagmaria iumenta , & boues onuſta plauſtra trahentes. Hoc & in aliis maribus tunc accidiſſe fertur.* Addit ſubinde: *Hanc hiemem æſtus ſecutus eſt ingens , vt & fluuij perennes areſcerent , & fontes penitus deficerent.* Nec diu pòſt, altera hiems ſecuta, quam Marianus Schottus in Caroli Magni imperium (id eſt, annis aliquot poſt Copronymum) refert: *Anno,* inquit, XXXII. *regni Caroli, fuit gelu magnum & amariſſimum, quo pelagus Ponti vſque ad centum milliaria, in Oriente, in glaciem verſum eſt, habens cubitos à ſuperficie in profundum quinquaginta.* In noſtris deinde partibus, Ludouico Caroli filio imperante , *anno* DCCCXXI. *hiems in tantum prolixa* (verba Annalium) *& aſpera fuit , vt non ſolùm minores riui ac mediocres fluuij, verū maximi amnes, Rhenus videlicet, Danubius, Albiſque, ac Sequana, ceteraq. per Galliam atq. Germaniam flumina, adeò ſolidâ glacie ſtringerētur, vt triginta, vel eo amplius, diebus, plauſtra huc atq illuc, velut pontibus iuncta, ſuſtinerent.* At verò anno ∞. LXXVI. Schafnaburgenſis prodidit : *Vim hiemis tantam adeoq. ingem fuiſſe, vt à *feſtiuitate S. Martini, Rhenus fluuius , penè*

Lib. v.

*Vult dicere, Adriatico.

*Nouembri menſe.

vſq. ad Kal. Apriles pedeſtri itinere trāſmeabilis maneret. Et interdum intempeſtiuum hoc frigus. ſicut anno ∞. LXIII. (in Hermanno Contracto) *tempore veris, medio mēſe Aprili, per quattuor dies hiems ſæua, ventoſa & niuoſa, aues & pecora frigore exſtinxit, arborum & vinearum maximam partem perdidit.* Et anno ∞. C. XXV. (Robertus de Monte) *Hiems tam valida, vt in * Brachbanto anguillæ innumerabiles, propter glaciem è paludibus, quod mirum dictu eſt, exeuntes, in fœnilibus fugientes latuerint, atque ibi præ nimietate frigoris computruerint. Vix tandem arbores floruerunt Maio menſe.* Voluit dictum, *fronduerunt.* Sed quorſum ego iſta? vt opinio illa nouitatis eximatur, quæ malè in omni dolore aut querelâ blanditur. Numquam tale, nemini tantum. nugæ, & plebeij ſermones: quos Hiſtoriæ refutent, & feriò lectæ hunc quoque Conſtantiæ fructum in animo gignant. Faciamus mi Cognate, & corpore atque animo ſalueamus. Louanij, poſtrid. Kal. Sextil. ∞. IↃCI.

* Brabātiā noſtrā.

EPISTOLA XCII. *Valentiana.*

HENRICO D'OVLTREMANNO *Senatori* S. D.

ERGO tandem à te litteræ, mi d'Oultremanne? Animus apud me dudum innotuit, fateor; & quia innotuit, ſe innexuit: cur autem ſcripto non coïuimus amicitiæ veræ pactū, quod calliditas, vis, ipſa mortalitas non abrumpat? Cupiens eius fui, & nunc te ſtipulante reſtipulor, & per quicquid ſacrum eſt firmo. Fui equidem haud longulè à vobis nuper, & animus eò ferebat vel tui cauſſâ: pedes reſtiterunt, & vorſoriam domum ceperunt, quò res vocabant. Alioquin non ſum ille hominum, imò nec conuiuiorum, fugitans,

Nec frons triſte rigens, nimiusque in moribus horror,
Sed ſimplex hilarisque fides, & mixta pudori
Gratia.

vt me verbis alienis tibi, ſed liberè & verè deſcribam. Neruij hoc vobis dicent, apud quos benignè & comiter excepti fuimus atq. egimus, nec magis apud Phæacas Vlyſſes. O Villerium illîc mihi amicum! & plures alios: atque inter primos Coretum, illum à tirocinio ſtudiorum familiarem. Magis nunc amo, quia & te video: & benè ille, qui de amico meo ſermone ſuper te (nam ita fuit)

fuit) nunciauit. Vtinam Viuianus vobis ſuperſtes alter funis erat, qui me traheret: ſed vel tu impetrandi validus, & ſi viuo, regionem veſtram aliquando, non ex negotio, ſed affectu petam, & quem nunc animo, corpore amplectar. Vos cælites damnate me huius voti. Louanij, IX. Kal. Sextil. ∞. IↃCI.

EPISTOLA XCIII. *Valentianas.*

PETRO ÇARLERIO, *Presb. Soc. Ieſu.*

OPIDVM veſtrum, Collegium, & te videre in iſto tempore mihi non fuit: etſi voluiſſe fateor, & pænè decreuiſſe. Sed Neruiorum beniuolentia interceſſit, & dies veſtros ſuos fecit: adeò vt nec Duacum niſi curſim viderim, & illinc properè domum properauerim, pænè dicam,

Ocior ceruis & agente nimbos
Ocior aurâ.

Ita familia, ſtudia, res meæ reuocabant: quibus parui, & tibi tamen in animo iſto gratias ſcripſi, pro amicâ illâ exſpectatione. Patri verò Manaræo quid iam olim debeam, ſcio: qui nunc quidem omnem ſinum, vt ſic dicam, beniuolentiæ ſuæ effudit, & per collegia illa veſtra ſparſit. Nam & conſimiles litteras Tornacum & Duacum ſcripſerat. cui ego vota, non gratias (quî poſſim?) reddo: & Deum precor vt talem virum Eccleſiæ & Societati veſtræ ſeruet, qui reuerà —*Troica dignus*
Sæcula, & Euboici tranſſcendere pulueris annos.
Vale R^de Pater. Louanij, IX. Kal. Sext. ∞. IↃCI.

EPISTOLA XCIV. *In caſtra ad Oſtendam.*

IOANNI RICHARDOTO, *Præſidi.*

REFVGEREM ad te ſcribere inter bellicos ſtrepitus & tonitrua, quæ hucuſque (mirum, ſed verum) audiuntur: niſi filij tui res eſſet, quam nunciarem. Sicut autem Hector, apud Homerum, vel galeam ipſam poſuit, & filium paruũ eſt oſculatus: ſic tu paulliſper te dabis, & audies de illo, quod delectabit. Reſpondit publicè de Iure ante triduum, vno verbo, OPTIME: nec vltrà iam teneo. vt vos ita rem illîc geratis, æternum Numen precor. Louanij, VI. Kal. Sextil. ∞. IↃCI.

EPISTOLA XCV. *Brugas.*

Io. Clementi Xandrino, *Ict° & Canonico* S.D.

DEBEO tibi, mi Xandrine, debeo, qui tam promptè & vltrò ſignificaſti quæ ibi geſta. In exſpectatione ſanè ſumus: & quis non bonus? quia famam & dignitatem Principum, ſalutem etiam Flandriç, verti in obſidione eâ arbitramur. Benè, quòd adhuc proſperâ: & meliora, atque adeò ipſum finem magni incœpti, te augurante breui exſpectamus. Non negamus rem arduã eſſe, ſed tanto plus famæ, atque etiam fructus, in confectâ. Heri triſtiores nuncij (neſcio an certi) nos percuſſerunt de Berckâ deditâ. Aiunt cuniculis partem murorum dirutam: & compoſitione demum noſtros egreſſos, honeſtè & ſub ſignis, ſed egreſſos. Triſte eſt, diluite & temperate nuncio illinc lætiori. Sed heus, in tuâ priuatâ re quid ita ſiles? opera mea ſi vſui eſſe poteſt, rogo, vtere: & inter ſeriò tui amantes me cenſe. Louanij, prid. Non. Sextil. ∞. IↃCI. Illmo Domino cum veneratione & affectu manus oſculor: illam dignitati, hunc affectui in me rependo. atque vtinam meruiſſem!

EPISTOLA XCVI.

Petro Scriverio.

TVAS accepi, ſanè gratas, vbi? Antuerpiæ, cùm eò me animi, atque etiam negotioli cauſſâ, cõtuliſſem. Quid autem excuſas ſcriptionem? caram à talibus habeo, vti ipſos vos caros. Noſti me vel ex ſcriptis vel ex famâ, & in vtriſque indolem factam benignitati, imò comitati. Itaque communica & adi, nunquam repellendus, niſi cum ipsâ Virtute & Doctrinâ: quod non fiet, neque me ita *circumtonet*, vt cum poëtâ dicam, *gaudens Bellona cruentis*. Senecæ locum, diu ambiguum, firmas hercules notâ tuâ & illuſtras. Fac in aliis, ſiquid habes: & ſcito nomini tuo inſcribendum. Pergere animus eſt in optimo ſcriptore, etſi valetudine an faſtidio ſepoſitum menſes plures habui: ſed recipiam & conſummabo, ſi Deus mihi viuere dat & valere: vtrumq. intimo meo voto tibi, ô Scriueri. Antuerpiæ, in Plantinianâ domo, VI. Idus Septembr. ∞. IↃCI.

EPI-

EPISTOLA XCVII. *Brugas.*

GVIL. RICHARDOTO, *&* PHILIPPO RVBENIO, *ſuis.*

ABITIS, imò abiſtis, & Vale illud, etſi mæſtis, dicendum tamen fuit. O quando iterùm Salue? Erítne vt videam, & viuam? Voueo, *Et non antè mihi claudantur lumina morte,* quàm ego vos brachiis iſtis claudam & aſtringam.

Quorum ego manantes oculos & ſaucia vidi Pectora: nec meis quidem illis ſiccis, aut hoc illæſo. Sed ite & redite felices, Italiam videte, ingenium polite, iudicium formate: aut potiùs (rem dicam) quod formaſtis ſeruate. Nam ego, cum Attio,

Probis probatos potiùs, quàm multis velim.

Noſtis æuum, vanitatem, luxum, delicias, ineptias:

---non ita Romuli Præſcriptum, & intonſi Catonis:

neque hercules meum, vt tot annos audiſtis. Sed heus, tu Rubeni, nubem illam doloris circumfuſam Carmen tuum *ἀποβατήριον nonnihil diſpulit, ô dij boni, bonum. Palpo non te percutio, ſed cum Syracuſio, *Πλῆρές τοι μέλιτος τὸ καλὸν στόμα: ô os Gratiarum & Muſarum! Vulgari poteſt, ſiue à te ſiue à me, ſed vulgari. Víſne vt ego per Moretum? promptiùs fecero, niſi ſint laudes meæ, & quidem ſuperfluentes. Sed vale mi amice,

---τὸν ἐγὼ περὶ πάντων τῖον ἑταίρων
Ἶσον ἐμῇ κεφαλῇ:

& caput hoc ipſum tango. Teſtimonium hîc habes, fidei ſimul & amoris plenum. Louanij, xv. Kal. Octob. ∞. IↃCI.

*In diſceſſu.

*Os plenū tu mellis habes.

TESTIMONIVM.

OMNIS ORDO, QVISQVIS HAEC LEGES,

EX *fide & vero ſcies ſcripta.* PHILIPPVM RVBENIVM, *domo Antuerpiâ, annos P. M. quattuor in domo & contubernio meo egiſſe, menſæ participem, ſermonis, & diſciplinæ. Probitatem à naturâ & modeſtiam attuliſſe, item ſemina aliqua doctrinæ, quæ immanè quantum in ſpatio illo breui auxit: Latinâ & Græcâ litteraturâ promptus, vtrauis oratione ſiue ſcriptione diſertus, ſolutâ & nexâ. Hiſtorias & antiquitatem addidit, & quicquid boni bonitate & celeritate ingenij hauſit, iudicio direxit. Adeò ſupra rem nihil adſtruo, vt pro re non dicam. vis fidem? experire, & ſub modeſtiæ illo velo, ſed*

paullatim,retege quæ dixi & quæ non dixi. O vos, quibus Virtus & Honos cara,carum hunc habete,producite,applaudite: ita vtraque illa vos reſpiciant,& hunc Fortuna,quæ pro meritis nondum riſit. Scripſi & ſignaui

IVSTVS LIPSIVS, Profeſſor & Hiſtoriagraphus Regius.

Louanij, XV.*Kal.Octob.* ∞. IↃCI.

EPISTOLA XCVIII. *Leodicum.*

CAROLO BILLE'O, *V. N. & Ampl^mo.*

SCRIPTIO mea, præter gratulationem, vix aliud habet. Sed ore cùm id non poſſim, affectus adigit ſtilo facere,& tecum & cum tuis gaudere, tuis te redditum, imò pænè dicam tibi te redditum ex longinquâ ſatis peregrinatione eſſe. Etſi enim eiuſmodi laborum gnarus & vetus es,tamen in hâc ætate quies,ſcio, allubeſcit, & tacitum gaudium infunditur,

Cùm mens onus reponit, & peregrino
Labore feſſi venimus larem noſtrum.

Hoc igitur animo gratulor,illo intimo,& qui fucum & fraudem non habet. Significo & hoc in occaſione, primores veſtros ſacri ordinis hîc fuiſſe, domum emiſſe, ſanequàm opportuno loco ſitam, quæ Collegio aptari poſſit in vſum & gloriam illius gentis. Fauere te talibus inceptis ſcio,qui poſteritatem etiam cogitas,& curas tuas non vni æuo impendis. Cum Deo hoc commune habent magnæ animæ:qui vt te Nobil^me & Ampl^me Domine, ſuæ & Principum gloriæ,& publico vſui ſeruet, meum & bonorum eſt votum. Louanij, XIII. Kal.Octob. ∞. IↃCI.

EPISTOLA XCIX. *Mechliniam.*

NICOLAO OVDARTO *ſuo.*

SEMPER mihi inſonas de Chronico,nunc iterum magnâ voce. Sed bonâ fide, vires & otia mea noſti? Illas valetudo & fregit & adſiduè frangit: hæc eripiunt mihi non ſolennes ſolùm occupationes,ſed nouæ,quæ vt fluctus in plenilunio, augeſcunt. Deum & cælites omnes teſtor,prouerbio olim ſed veriuerbio in me dici, *Vix otium ſæpe ad aures ſcalpendas eſſe*. Ita viri interturbant,ita adoleſcentes,ita fœminæ: ita indigenæ,aut exteri. & horum

rum cottidianus ferè aduentus. Dic ſodes, quando lectioni aut ſtilo ſit locus? Veſpere,inquies. Vacuum ferè id tempus, fateor: ſed quid ſi illud quoque conuiuiola eripiunt ſæpè, & in ſolenni aliquo & honorario actu,cui ægrè me ſubduco? Eſto, non fiat: quid oculis meis faciam, qui iam feſſi obtenebrāt ad adſcititium lumen? Rem tibi dico. ego ille olim Lynceus, aut vt fabulam omittam, viſu ſerpens,defeci,& pro æthereis illis oculis ad vitreos confugi. Hi negant lucubrare. Et tamen animus eſt obſequi, & vſus etiam publicus, quod benè ingeris,eò vocat. Ergo poſt SENECAM videbo, & adnitar: vel ſepoſitis *Monitis & Exemplis Politicis*, ſi tamen ita vobis(nam & Hartium iungo) videtur. De SENECA autem,quòd ſuades etiam Philoſophum me agere,quid cenſes? Differere me & diffundi? abnuo, & non ſit ex more veterum interpretum, quos mihi certum ſequi, ſpreto uouitio hoc & ambitioſo,qui inoleuit. Philoſopher ego coram illo Philoſophorum apice, imò in illo? Indecorum mi Oudarte, imò inutile. ille vnus actor ſit & emineat, nos excipiamus & velut ſecundas agamus. Deus mihi numquam benè aut votiuè faciat, niſi cùm illa erecta,incitata,ætherea lego,cadit mihi ſtilus & manus, & nugas cenſeo totum hoc quod molimur. Ah,qui ſenſus illi,& quæ dictio etiam eſt? quantum animi habet, quantum inſerit? quantum etiam caloris? Me quidem incitatum ſemper dimittit, & plenum ingentis fiduciæ. Videor mihi ille eſſe, aut certè futurus, qui *Celſior exſurgit pluuiis, auditque ruentes*
Sub pedibus nimbos, & cæca tonitrua calcat.

Itaque nullum opus libentiùs commentari aggreſſus ſum, nullum ægriùs aut maiore non dicam labore (falſum ſit) ſed faſtidio peregi. Langueo,& tædeo, cùm mea video,cùm illa video: & vnâ re excuſor atq. excitor,ſi nihil tale coner. Interpretem agam, ſed purum & ſimplicem: & ne te vltrà teneam, qualem in Plinij Panegyrico egi. Pompam non habet hoc genus: mihi crede, habet vſum. & quid alios moror? lōgo æuo & exercitio eò veni, vt iudicia non accipere ſolùm poſſim,ſed dare. Cum fiduciâ dicam, Aut bonum illud genus eſt, aut nemo veterum quod bonum eſt vidit.

Non mihi ſi cunctos Helicon indulgeat amnes,
Et ſuperet Pimplæa ſitim:

guttu-

guttulam vnam in illa aliena aut longinqua effundam. Pede preſſo illum ſequar, explicabo: cum fructu publico magis, quàm meâ gloriâ. & hoc ſi non præſens, alterum æuum dicet. Vale mi Oudarte, & de inſcriptione (oblitus eram) quod ſuggeris, cogitabo: & iamnunc illabitur, etſi nondum ſedet. Diſputabo mecum, & diſpungam. Louanij, v. Idus Octobr. ∞. IↃCI.
Hartio alteri noſtro ſaluere.

EPISTOLA C. *Mechliniam.*

IANO BERNARTIO *Cognato.*

CVM abiſſes à nolẽte ac dolente, neſcio an tu vtrũque, & ſatis ſi alterum; ſed cùm abiſſes, ruminatus ſum ſermonem noſtrum de *Coronis*: Imò & ſcrinia ac ſcripta mea inſpexi. Nõ ſolet mihi (ſine faſtu aut faſcino dixerim) vſqueadhuc mentiri memoria: & videbar certò de *Aureis* illis, non tantũ laureis, aut ex quercu aliáve fronde aut herbâ, legiſſe. Neq. neſcio aut nego ſollennes & frequentes has fuiſſe: ſed illas addo, & Romæ in commiſſionibus aio vſurpatas. Audi Suetoniũ, in Veſpaſiani cap. XIX. *Apollinari Tragœdo quadringena; Terpio Diodoróque citharœdis, ducena; nonnullis centena, quibus minimũ, quadragena ſeſtertia, ſuper plurimas Coronas aureas, dedit.* Explicandus ita Plutarchus in Catone Vticẽſi. Tũ, inquit, φαωνίου καταςαθέντος ἀγορανόμου, τά τε ἄλλα τῆς ἀρχῆς ἐπιμελεῖτο καὶ τὰς θέας διεῖπεν ἐν τῷ θεάτρῳ, διδοὺς καὶ τοῖς θυμελικοῖς ςεφάνους οὐ χρυσοῦς, ἀλλ᾽ ὥσπερ ἐν Ὀλυμπίᾳ, κοτίνων: *Fauonio Ædile facto, cùm alia magiſtratus eius curauit, tum etiam ludos in theatro obiuit, dans Thymelicis ſiue ſcænicis non aureas coronas, ſed vt Olympiæ ſolet, ex oleaſtro.* Nam hoc notat ex parcimoniâ & modeſtiâ à Catone factum, quòd ſpreuerit morem receptũ de coronis aureis, dederitq. viliores Græcanico ritu. Plinius & ipſum morem, & originẽ eius ingerit, lib. XXI. cap. III. *Craſſus Diues primus argento auroq. folia imitatus, ludis ſuis coronas dedit.* Nota quòd etiam ex argento. atque hinc lucem pete Ælio Lampridio in Alexãdro: *Scænicis numquam aurum, nũquam argentum, vix pecuniam donauit.* Nónne pecunia ex auro vel argẽto? ita: ſed dictum intellectumq; voluit, non dediſſe coronas ex auro vel argento. Nota amplius, quod Plinius ait, *folia imitatus.* Ergo coronæ erant, velut ex oleaſtro, lauru, aut quercu: formâ, inquam, illâ foliorum, ſed tamen ex auro effictâ. Martialem ſic interpretor, ludentem